

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

JUSTĖ ŠĖMYTĖ

KORUPCIJOS PREVENCIJOS PROGRAMŲ
LIETUVOS VALSTYBĖS TARNYBOJE ANALIZĖ
Magistro baigiamasis darbas

Vadovas
doc. dr. V. Smalskys

VILNIUS, 2014

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

KORUPCIJOS PREVENCIJOS PROGRAMŲ
LIETUVOS VALSTYBĖS TARNYBOJE ANALIZĖ

Veiklos audito magistro baigiamasis darbas
Studijų programa 621N20020

Konsultantas

.....

2014 04

Vadovas

..... doc. dr. V. Smalskys

Recenzentas

.....

2014 04

Atliko

VKAmns2-01 gr. stud.

..... J. Šėmytė

2014 04

VILNIUS, 2014

TURINYS

ĮVADAS	7
1. KORUPCIJOS REIŠKINIO TEORINĖ APIBRĖŽTIS	10
1.1. Korupcijos rūšių ir šaltinių analizė	13
1.2. Korupcijos teorijų vertinimas	18
1.3. Korupcijos valstybės tarnyboje problematika	21
2. KORUPCIJOS PREVENCIJOS DOKUMENTŲ IR PROGRAMŲ ANALIZĖ.....	27
2.1. Korupcijos prevencijos Europos Sąjungos dokumentų ir programų analizė	27
2.2. Korupcijos prevencijos Lietuvos Respublikos dokumentų ir programų analizė.....	31
2.3. Korupcijos prevencijos valstybės tarnyboje Lietuvos Respublikos dokumentų ir programų vertinimas	37
3. KORUPCIJOS PREVENCIJOS PROGRAMOS VERTINIMAS: NACIONALINĖS MOKĖJIMO AGENTŪTROS PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS VALSTYBĖS TARNYBOS ATVEJIS.....	45
3.1. Tyrimo metodologija.....	47
3.2. Tyrimo rezultatų analizė ir interpretacija	51
IŠVADOS	61
SIŪLYMAI	61
LITERATŪRA	63
ANOTACIJA	72
ANNOTATION	73
SANTRAUKA.....	74
SUMMARY	75
PRIEDAI	76

LENTELĖS

1 lentelė NKKP priemonių įvykdymo statistinis palyginimas	42
2 lentelė Su korupcijos prevencija susijusios informacijos viešinimas valstybės ir savivaldybės institucijų interneto svetainėse	44
3 lentelė Paniotto lentelė imties dydžiui nustatyti (su 5 proc. paklaida).....	49
4 lentelė Klausimų grupės	50
5 lentelė Įvertinkite Jums kylančių problemų dažnumą vykdant ar vertinant korupcijos prevencijos programos priemones (kai: 3 – dažnai; 2 – retai; 1 – niekada;)	55
6 lentelė Interviu rezultatai: kategorijos subkategorijos ir informantų pasisakymai	58
7 lentelė Analizuojamų korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimo sąnaudų 2007 – 2010 m. detalizacija, Lt.	76
8 lentelė Korupcijos rizikos analizės sąnaudos, Lt.	77
9 lentelė Įvertinkite korupcijos prevencijos programos priemonių naudingumą Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos (Toliau – Agentūra) siekiant skaidrios organizacijos veiklos (priemonės pateikiamos, tokia formą, kokia paskelbtos Agentūros 2013 – 2014 metų korupcijos prevencijos programoje).....	86
10 lentelė Darbuotojų, kurių pareigybiniuose nuostatuose yra numatytos funkcijos su KPP priemonių įgyvendinimu ir tų, kurių – nenumatytos, KPP priemonių naudingumo įvertimo skirtumai	89
11 lentelė Koreliacija 1	91
12 lentelė Darbuotojų, kurie dalyvavo mokymuose susijusiuose su korupcijos prevencija ir tų, kurie – nedalyvavo, KPP vykdymo ir vertinimo proceso problemų vertinimo skirtumai.....	97
13 lentelė Koreliacija 2	98

PAVEIKSLAI

1 pav. Korupcijos modelis pagal R. Klitgaard	11
2 pav. Korupcijos spiralės įtaka sąžiningam asmeniui.....	20
3 pav. Korupcijos suvokimo indeksas.....	22
4 pav. Pasaulinio korupcijos barometro rezultatai	23
5 pav. Pasirengimas paimti kyšį	24
6 pav. Naudojimasis giminystės ryšiais ir pažintimis	25
7 pav. Požiūris į „Nacionalinę kovos su korupcija programą“ tikslinių grupių atsakymų palyginimas	26
8 pav. Lietuvos antikorupcinės politikos modelis.....	32
9 pav. Interviu klausimyno struktūra.....	51
10 pav. Ar Jūsų pareigybės nuostatuose yra numatytos funkcijos susijusios su korupcijos prevencijos programos priemonių įgyvendinimu?.....	52
11 pav. Atlikti tarnybinius patikrinimus dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo pažeidimų bei kitų korupcinio pobūdžio teisės pažeidimų	53
12 pav. Pagal galimybes tobulinti paramos administravimo mechanizmą Agentūroje, perkeltiant dalį teikiamų paslaugų į elektroninę erdvę.....	53
13 pav. Ar dalyvavote mokymuose susijusiuose su korupcijos prevencija?.....	54
14 pav. Mokymų trūkumo problema.....	56
15 pav. Finansavimo trūkumo problema.....	56
16 pav. Institucijos ir valstybės komunikacijos trūkumo problema.....	57
17 pav. Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos administracijos grafinės struktūros schema.....	78

SANTRUMPOS

CPO – Centrinis perkančiosios organizacijos elektroninis katalogas (viešiesiems pirkimams)

EB – Europos Bendrijos

EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija

ES – Europos Sąjunga

Estep – Europos socialiniai teisiniai ir ekonominiai projektai

GRECO – Group of States against corruption (Europos Tarybos valstybių prieš korupcija grupė)

KKP – Kovos su korupcija programos

KPP – Korupcijos prevencijos programa

KPT – Korupcijos pasireiškimo tikimybė

KRA – Korupcijos rizikos analizė

KSI – Korupcijos suvokimo indeksas

LR – Lietuvos Respublika

NKKP – Nacionalinė kovos su korupcija programa

NMA – Nacionalinė mokėjimų agentūra prie Žemės ūkio ministerijos

NPLC – Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras

OLAF – European Anti-Fraud Office (Europos kovos su sukčiavimu tarnyba)

STT – Specialiųjų tyrimų tarnyba

TI – Transparency International

TILS – „Transparency International“ Lietuvos skyrius

VšĮ – Viešoji įstaiga

IVADAS

Temos aktualumas. Korupcijos prevencija, kaip ir pati korupcija nėra naujas visuomeninis reiškinys. Suvokiant šio reiškinio žalą dar senovės Atėnuose buvo rengiami patikrinimai, kad būtų užkirstas kelias kyšininkavimui ir piktnaudžiavimui tarnyba (Palidauskaitė, 2010).

Vystantis visuomenėms ir tobulėjant technologijoms korupcija įgyja vis naujų formų ir tampa globaliniu fenomenu, apimančiu: ekonominius, politinius ir moralės aspektus. Jei su korupcija nekovoama, ji pradeda stabdyti valstybės ekonomikos plėtrą, kelia grėsmę demografiniai santvarkai, skatina visuomenės nepasitikėjimą valstybinėmis institucijomis. Todėl manyti, kad su korupcija galima kovoti vien baudžiamosiomis teisės priemonėmis, būtų klaidinga.

Deja, Lietuvos antikorupcinės iniciatyvos dažnai vertinamos per siaurai – atsižvelgiant tik į baudžiamąjį teisingumą. Piliečiai vis dažniau reikalauja griežčiau bausti korumpuotus valstybės tarnautojus ir suteikti daugiau baudžiamosios laisvės teisėsaugos institucijoms, kovojančioms su korupcija. Neatsitiktinai, Lietuva stojant į Europos Sąjungą buvo skatinama ne tik griežtinti esamas antikorupcines baudžiamąsias priemones, bet ir kurti daugiau antikorupcinių prevencijos programų, neapsiribojant vien baudžiamąja teise (Ališauskienė ir kt., 2005).

Kova su korupcijos pasireiškimu ir jos atvejų mažinimas valstybės tarnyboje yra vienas svarbiausių valstybės prioritetų ir tai nėra vien formalus procesas užfiksuotas ne viename teisiniame ar politiniame dokumente, bet ir realus poreikis. Pasiiekti pažangą antikorupcinėje veikloje galima tik bendru valstybės ir visuomenės susitarimu, priimant efektyvius ir veiksmingus sprendimus, tikslingai naudojantis įstatymine baze ir kuriant pagrįstas korupcijos prevencijos priemones, kurios – vertinamos ne tik sudarymo procese, bet ir efektyviai naudojamos. Tik tokiu būdu galima pasiekti korupcijos atvejų mažėjimą valstybės tarnyboje.

Temos iširtumas. Korupcijos prevencijos tema yra nagrinėta daugelio Lietuvos ir užsienio mokslininkų bei visuomeninių veikėjų. Lietuvoje daug šia tema rašė J. Palidauskaitė atsižvelgdama į valstybės tarnautojo etiką, sovietinio laikotarpio paveldą ir jo įtaką mūsų visuomenės moraliai, korupcijos ir atsakomybės problemas viešojo administravimo sistemoje, viešųjų pirkimų vykdymuose. Taip pat panašiais aspektais temą nagrinėjo J. Piliponytė, A. Raudonienė, V. Prunskus ir kiti autoriai paliesdami ne tik jau išvardytas su korupcija susijusias temas, bet ir korupcijos prevencijos atvejus švietimo ir teisinėje struktūrose.

Užsienio literatūroje korupcijos tematiką tyrė ir nagrinėjo tokie garsūs visuomenės veikėjai ir mokslininkai, kaip S. Rose-Ackerman, P. Eigen, J. A. Heidenheimer, R. Klitgaard ir kiti. Jų veikla susijusi su įvairių korupcijos teorijų formavimais ir jų analizavimais, korupcijos formų skirstymu,

socialiniais tyrimais, korupcijos prevencijos praktika, bendradarbiavimu su įvairiomis tarptautinėmis organizacijomis.

Be jau išvardintų korupcijos tematika rašančių autorių, korupcijos prevencijos problemų vystymu, sprendimu, įvairių tyrimų organizavimu ir kita veikla užsiima ir tokios garsios tarptautinės organizacijos, kaip: „Transparency International“, Pasaulio bankas, Jungtinių Tautų Organizacija ir kitos.

Darbo naujumas. Lietuvoje korupcijos prevencijos tema yra padaryta daug tyrimų, rengiant šalies korupcijos žemėlapius, nustatant korupcijos suvokimo indeksą, visuomenės santykį su šiuo reiškiniu, taip pat vertinant Lietuvos nacionalinės sistemos atsparumą korupcijai (2012) ir įvairių su korupcijos prevencija susijusių dokumentų efektyvumą ir veiksmingumą. Korupcija nagrinėta įvairiais aspektais siekiant išsiaiškinti pasireiškimo formas, paplitimą ir antikorupcinės dokumentų bazės trūkumus bei tobulinimo aspektus.

Šio darbo naujumas pasireiškia tuo, kad siekiama išsiaiškinti prevencijos programų valstybės tarnyboje efektyvumą ir naudingumą programos vykdymo procese. Tokiu būdu norima ištirti ne tik esamą teisinį reglamentavimą ir sukurtas prevencijos programas, bet ir parodyti, kad tokios programos ne tik kuriamos, naudojat valstybės skirtas lėšas, bet ir efektyviai veikia institucijose bei teikia naudos jų veiklai.

Tyrimo objektas. Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (Toliau - NMA) korupcijos prevencijos programa.

Problema. Korupcijos prevencijos programų Lietuvos valstybės tarnyboje neefektyvumas.

Hipotezė. Korupcijos prevencijos programa NMA valstybės tarnyboje vykdoma efektyviai ir yra naudinga institucijos veiklai.

Tikslas. Išanalizuoti korupcijos reiškinį bei įvertinti korupcijos prevencijos programų Lietuvos valstybės tarnyboje efektyvumą ir naudingumą institucijos veiklai.

Uždaviniai:

1. Apibrėžti korupcijos reiškinį analizuojant jos rūšis ir teorijas;
2. Aptarti korupcijos valstybės tarnyboje problematiką;
3. Atlikti Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos korupcijos prevenciją reglamentuojančių dokumentų analizę;
4. Įvertinti NMA korupcijos prevencijos programą.

Metodai. Didžiausią reikšmę nagrinėjamai temai atskleisti turėjo tokie metodai:

- *Analizės metodas* - buvo naudojamas korupcijos reiškiniui apibrėžti ir įsigilinti į korupcijos teorijų aspektus;

- *Loginis metodas* - naudotas siekiant atskleisti korupcijos pasireiškimo problemas, aptarti korupcijos valstybės tarnyboje problematiką, darant išvadas ir apibendrinimus, pateikiant teorinius temos aspektus bei atliekant praktinį tyrimą;
- *Lyginamasis metodas* - korupcijos prevencijos dokumentams analizuoti ir lyginti, tarptautiniams bei Lietuvos Respublikos teisiniams dokumentams ir programoms vertinti;
- *Atvejo analizės metodas* – naudotas tyrimui atlikti ir analizuoti. Remiantis kuo daugiau socialinės informacijos šaltinių ir pritaikant įvairius socialinių tyrimų metodus dėmesys sutelktas ties konkrečiu atveju, o atvejis pasirinktas tirti kaip objektas iliustruojantis platesnės problemos raišką.

Baigiamojo darbo struktūra. Darbą sudaro įvadas, 3 skyriai su poskyriais, išvados ir pasiūlymai, literatūros sąrašas, 10 priedų. 1 skyriuje aptariama korupcijos reiškinio teorinė apibrėžtis – korupcijos rūšis, šaltiniai, teorijos, korupcijos problematika valstybės tarnyboje, 2 skyriuje analizuojami korupcijos prevencijos LR ir ES dokumentai ir programos bei jų vertinimas, 3 skyriuje pateikiama atlikto tyrimo analizė ir rezultatų interpretacija. Baigiamajame darbe pateikta 30 vaizdinių priemonių. Darbo apimtis - 75 puslapiai (be priedų). Panaudota 80 literatūros šaltinių.

1. KORUPCIJOS REIŠKINIO TEORINĖ APIBRĖŽTIS

Korupcijos reiškinių apibrėžčių, šiuolaikiniame pasaulyje, yra labai daug ir tai yra viena iš pasireiškiančių problemų analizuojant korupcijas reiškinių. Kaip teigia J. Paliduskaitė (2005) „dėl korupcijos reiškinių sudėtingumo, įvairių jos formų bei tipologijų esama per 300 korupcijos apibrėžimų.“ (p. 26). Pasak mokslininkės taip yra dėl to, kad kiekvienas mokslininkas ar straipsnio autorius stengiasi pateikti savo korupcijos apibrėžimą.

Korupcijos apibrėžimas priklauso, nuo to, kas ir kaip tyrinėja šį reiškinį. Mokslininkai stengiasi pažvelgti į korupciją iš įvairių pusių, įsigilinti, kaip į procesą ir socialinį reiškinį, pavieniai asmenys žiūri iš savo asmeninės pozicijos, kaip į neteisėtą elgesį, vogimą, grobstymą, dažniausiai kyšininkavimo atžvilgiu, o tarptautinės organizacijos ir įstatymų leidžiamosios institucijos dar iš kitos pozicijos.

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymas (Žin., 2000, Nr. 41-1162) korupcijos sąvoka apibrėžia labiau atsižvelgdamas į viešąjį sektorių ir ją apibūdina taip:

Korupcija (lot. corruptio – „gadinimas“, „papirkimas“) – valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens tiesioginis ar netiesioginis siekimas, reikalavimas arba priėmimas turtinės ar kitokios asmeninės naudos (dovanos, paslaugos, pažado, privilegijos) sau ar kitam asmeniui už atlikimą arba neatlikimą veiksmų pagal einamas pareigas, taip pat valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens veiksmai arba neveikimas siekiant, reikalaujant turtinės ar kitokios asmeninės naudos sau arba kitam asmeniui ar šią naudą priimant, taip pat tiesioginis ar netiesioginis siūlymas ar suteikimas valstybės tarnautojui, jam prilygintam asmeniui turtinės ar kitokios asmeninės naudos (dovanos, paslaugos, pažado, privilegijos) už atlikimą arba neatlikimą veiksmų pagal valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens einamas pareigas, taip pat tarpininkavimas darant šioje dalyje nurodytas veikas.

Tarptautinių žodžių žodynas korupcijos reiškinį taip pat aiškina iš valstybės ir politinių tarnautojų nusižengimų pusės:

Korupcija [lot. corruptio — gadinimas; papirkimas], pareigybinių teisių panaudojimas pasipelnymo tikslais; pareigūno ar polit. veikėjo papirkimas.

Korumpuotas, pasidavęs korupcijai, paperkamas (pareigūnas, polit. veikėjas).

Pasaulio bankas ir tokios tarptautinės organizacijos, kaip „Transparency International“, korupciją apibrėždami akcentuoja ne tik viešąjį bet ir privatų sektorių, pabrėždami tarnautojų neteisėtą elgesį siekiant praturtėti ar gauti kitokios naudos.

Korupcija - tai neteisėtas mokestis už tam tikrą paslaugą ar pasinaudojimą tarnybine padėtimi, siekiant neteisėtų tikslų. Tokia tarnyba dažniausiai grindžiama pasitikėjimu, kai asmuo turi įgaliojimus veikti institucijos vardu (privačios, valstybinės ir pan.). Korupcinė veika gali apimti teisėta ir neteisėta veiklą, gali reikšti veikimą ar neveikimą tam tikroje situacijoje, gali vykti organizacijos viduje ir už jos ribų. Kiekvienos korupcijos apraiškos pasekmės yra skirtingos, tačiau beveik visada dėl jos mažėja veiksmingumas ir atsiranda neteisybė (Klitgaard ir kt., 2005, p. 16).

Pasak James H. Anderson (cit. pgl. Vaitiekus, 2002) korupcijos sąvoka yra plati, apima tokius skirtingus veiksmus kaip valstybės nuosavybės ir turto vogimas, smulkus kyšininkavimas, politikų papirkimas ir t. t. Dėl šių priežasčių atsakymas į klausimą - kas yra korupcija, gali būti surastas priklausomai nuo to, koks korupcijos elementas yra analizuojamas.

Kaip bebūtų sudėtinga apibrėžti korupcijos reiškinį, visus korupciją apibūdinančius apibrėžimus galima suskirstyti į dvi rūšis. Šį pasiskirstymą galima paaiškinti tuo, kad vieni apibrėžimai į korupciją žvelgia iš siaurosios pusės t. y. iš valstybinio sektoriaus (valstybės tarnybos), o kiti iš modernesnės – platesnės pusės, kai į apibrėžimą įtraukiamas ir privatus sektorius.

Klasikinė korupcijos sąvoka. Daugelis autorių korupciją sieja su valstybinės galios panaudojimu asmeninei naudai gauti (J. Pope, V. Tanzi ir kt.), J. Pope (cit. pgl. Raudonienė, 2002) teigia, kad paprasčiausia prasme korupcija yra piktnaudžiavimas galia, valdžia asmeniniais tikslais. Tai pasireiškia tada, kai valstybės sektoriuje dirbantys pareigūnai nesąžiningai ir neteisėtai praturtėja naudodamiesi savo valdžios galimybėmis.

Korupcijos reiškinį nagrinėjantis ekonomistas R. Klitgaard pateikia įdomų požiūrį į korupcijos reiškinį, pagal jį korupciją skatina viešųjų paslaugų monopolija, teisė spręsti klausimus savo nuožiūra (diskrecija), bei atsakomybės už atliekamą veiklą ir neteisingus sprendimus trūkumas (Klitgaard, 2000).

Korupcija = monopolija + diskrecija - atsakomybė
--

Šaltinis: Raudonienė, 2002, p. 115

1 pav. Korupcijos modelis pagal R. Klitgaard

Šiuo atveju reikėtų apriboti monopoliją, skatinti darbuotojų atsakomybę ir mažinti tarnautojų tarnybinę diskreciją (žr. 1 pav.), tai padaryti padėtų aiškūs įstatymai ir jų skiriamos drausminės nuobaudos bei darbų eigos kontrolė.

„Korupcija tampa tarptautinės bendruomenės prioritetine problema.“ (Rose-Ackerman, 2001, p. 235), tokiu būdu daugumoje šalių daugėja kovos su korupcija priemonių ir veiklų skatinančių ne tik kova su jau esama korupcija, bet ir diegiančia prevenciją prieš galimus atvejus. Todėl į korupcijos sąvokos apibrėžties problemą atsižvelgė ne tik mokslininkai, bet ir tarptautinės organizacijos.

Vienas iš seniausių ir tiksliausių korupcijos apibrėžimų pateikiamas Jungtinių Tautų Organizacijos informaciniame žinyne, skirtame tarptautiniai kovai su korupcija: „korupcija – tai piktnaudžiavimas valstybine valdžia siekiant gauti naudos asmeniniais tikslais“. Šis apibrėžimas parodo, kad korupcija tai ne tik visuomenėje paplitęs kyšininkavimo atitikmuo, bet ir kitos veiklos, kaip: tarnybinių pareigų neatlikimas, tarnybinės padėties panaudojimas asmeniniams tikslams patenkinti, papirkimas ir kt. Tai taip pat matyti iš Jungtinių Tautų Organizacijos pateikiamų praktinių priemonių kovojant su korupcija vadovo, kur numatomos tokios nusižengimų grupės, kaip: pinigų ar turto pasisavinimas; piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi; viešųjų ir privačiųjų interesų konfliktai; turto ir pajamų nedeklaravimas; neteisėtas politinių partijų finansavimas.

„Transparency International“ organizacija ilga laiką tirianti korupcijos reiškinių ir jos prevenciją, korupciją apibrėžia, kaip „piktnaudžiavimą viešojo gyvenimo sferoje siekiant asmeninės naudos“. Tokiu pat pagrindu apibrėžiant korupcija remiasi ir kitos tarptautinės organizacijos (Pasaulio bankas ir kt.), bei įstatymai reglamentuojantys korupcijos reiškinių.

Taigi, klasikinis korupcijos apibrėžimo požiūris atsižvelgia į su valstybės tarnautojų (policininkų, muitininkų, politikų, administracijos darbuotojų ir kt.) vykdomos veiklos nusižengimus, priimant sprendimus, savo asmeniniai ar kitokiai naudai, valstybės vardu. Šiuo atveju atmetama korupcija atsirandanti privačiame sektoriuje.

Moderni korupcijos sąvoka. Tai tokia apibrėžtis, kai į korupciją žvelgiama platesne prasme įtraukiant ir privatų sektorių. Toks sąvokos traktavimas parodo, kad šiuolaikinėje visuomenėje korupcijos apraiškos gali pasireikšti ne tik valstybiniame sektoriuje, bet ir privačiose institucijose. Pabrėžiama tai, kad bet kuris asmuo, kuriam pavestos tam tikros pareigos vykdydamas neteisėtą veiklą – vykdo korupcinį nusižengimą.

Tokie korupcijos sąvokos traktavimai pastebimi įvairių autorių apibrėžimuose. H. Nilsson (cit. pgl. Raudonienė, 2002) nurodo, kad ši sąvoka apima visa socialinės veiklos sferas – privačią, viešąją, taip pat asmenis, atliekančius privačias bei viešąsias funkcijas. Panašiai ir institucijų siūlomuose sąvokos apibūdinimuose, pavyzdžiui, Europos komisija korupciją apibūdina kaip

disciplinos nesilaikymą, piktnaudžiavimą valdžia, galia ir etikos normų nesilaikymą priimant sprendimus, kurie atliekami dėl siekimo naudoti sau.

*

Apibendrinant, galima teigti, kad korupcijos apibrėžimų galima aptikti tiek kiek šaltinių ir autorių yra nagrinėjančių korupcijos reiškinių, bet visuose apibrėžimuose išryškėja bendra tendencija, kad korupcija yra asmeninės naudos siekimas, piktnaudžiavimas vykdomomis pareigomis ir slėpimas tokių nusikalstamų veiksmų vengiant atsakomybės, nepriklausomai nuo to ar tai privatus, ar valstybinis sektorius.

3.3. Korupcijos rūšių ir šaltinių analizė

Korupcija, kaip neteisėta veikla ir veikia apima daug skirtingų sričių, ji yra paplitusi daugelyje visuomeninio gyvenimo sferų ir įgyja daug rūšių ir formų. Todėl korupcija klasifikuojama įvairiais atžvilgiais: pagal pasireiškimo rūšis, formas, pobūdį, paplitimo mastą, pagal daromą žalą ir pan. „Korupcijos rūšys labiau atspindi bendresnę korupcinės veiklos pasireiškimo kontekstą, o forma – korupcinio elgesio savitumą.“ (Paliduskaitė, 2010, p. 239).

Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas (Žin., 2002, Nr. 57-2297) numato, kad korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos yra labai įvairios:

- Kyšininkavimas;
- Prekyba poveikiu;
- Papirkimas;
- Piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi arba įgaliojimų viršijimas;
- Piktnaudžiavimas oficialiais įgaliojimais;
- Dokumentų ar matavimo priemonių suklastojimas;
- Sukčiavimas;
- Turto pasisavinimas ar iššvaistymas;
- Tarnybos paslapties atskleidimas;
- Komercinės paslapties atskleidimas;
- Neteisingų duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimas;
- Nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimas;
- Kišimasis į valstybės tarnautojo ar viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens veiklą;

- Kitos nusikalstamos veikos, kai tokių veikų padarymu siekiama ar reikalaujama kyšio, papirkimo arba nuslėpti ar užmaskuoti kyšininkavimą ar papirkimą.

Priklausomai nuo įstatyme numatytos korupcijos rūšies paskiriama ir baudžiamoji atsakomybė už tam tikrą korupcijos pobūdį turinčią veiklą smulčiau aprašant, kaip pasireiškia kiekviena korupcijos rūšis.

Atsakomybė už korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas, pagal Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą (LR Specialių tyrimų tarnyba):

225 straipsnis. Kyšininkavimas. „Valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo, savo ar kitų naudai tiesiogiai ar netiesiogiai pažadėjęs ar susitaręs priimti kyšį arba reikalavęs ar provokavęs duoti kyšį, arba priėmęs kyšį už teisėtą veikimą ar neveikimą vykdant įgaliojimus, baudžiamas bauda arba areštu, arba laisvės atėmimu (...)“ iki 5, 7, 8 metų priklausomai nuo kyšio dydžio.

226 straipsnis. Prekyba poveikiu. „Tas, kas siekdamas, kad asmuo, pasinaudodamas savo visuomenine padėtimi, tarnyba, įgaliojimais, giminyste, pažintimis ar kita tikėtina įtaka valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai, tarptautinei viešajai organizacijai, jų valstybės tarnautojui ar jam prilygintam asmeniui, paveiktų atitinkamą instituciją, įstaigą ar organizaciją, valstybės tarnautoją ar jam prilygintą asmenį, kad šie teisėtai ar neteisėtai veiktų ar neveiktų vykdydami įgaliojimus, jam ar trečiajam asmeniui tiesiogiai arba netiesiogiai pasiūlė, pažadėjo ar susitarė duoti arba davė kyšį, provokavo duoti kyšį (...)“, priklausomai nuo masto, baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki 4, 5, 7, 8 metų.

227 straipsnis. Papirkimas. „Tas, kas tiesiogiai arba netiesiogiai pasiūlė, pažadėjo ar susitarė duoti arba davė kyšį valstybės tarnautojui (...) už pageidaujamą valstybės tarnautojo (...) teisėtą veikimą ar neveikimą vykdant įgaliojimus“, priklausomai nuo nusizengimo masto, baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki 4, 5, 7 metų.

228 straipsnis. Piktnaudžiavimas. „Valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo, piktnaudžiavęs tarnybine padėtimi arba viršijęs įgaliojimus, jeigu dėl to didelės žalos patyrė valstybė, Europos Sąjunga, tarptautinė viešoji organizacija, juridinis ar fizinis asmuo (...)“, priklausomai nuo nusizengimo masto, baudžiamas bauda arba areštu, arba laisvės atėmimu iki 5, 7 metų.

228 1 straipsnis. Neteisėtas teisių į daiktą įregistravimas. „Valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo, kuris atlikdamas registratoriaus funkcijas viešame registre neteisėtai įregistravo teises į daiktą, baudžiamas bauda arba areštu, arba laisvės atėmimu iki penkerių metų.“

Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnyba (Toliau – STT) korupciją skirsto, pagal korumpuotų asmenų korupcijos vykdymo tikslus, pobūdį ir pagal tai į ką šie veiksmai nukreipti (Vaitiekus, 2002):

- **Biurokratinė korupcija** – kai piliečiai norėdami pagreitinti įvairių biurokratinių reikalų sprendimą imasi materialiai skatinti pareigūnus, siūlydami kyšius ar dovanas;
- **Ekonominių santykių ar ginčų reguliavimo korupcija** – korupcijos forma pasireiškianti privačiame sektoriuje, dažniausiai aiškinantis ginčus tarp verslo įmonių. Tokios dilemos neretai iškyla dėl įstatymų spragų, kai ginčai gali būti vienodai naudingi abiem pusėms;
- **Prevencinė korupcija** – pasireiškia, kai norint apsisaugoti perkama informacija, tai ypač aktualu nusikalstama veikla užsiimantiems asmenims, siekiant gauti informaciją apie turimus prieš juos įkalčius ir pan., ir taip apsisaugoti nuo teisėsaugos;
- **Pasekmių likvidavimo korupcija** – atsiranda tada, kai asmenys siekia išvengti bausmės už padarytus nusikaltimus, dažniausiai tokia korupcijos forma susijusi su teisėsaugos sistema siekiant, kad bylos nepasiektų teismų.

Pagal toki Specialių tyrimų tarnybų korupcijos skirstymą galima pastebėti, kad STT labiausiai pabrėžia tokią korupcijos apraišką, kaip kyšininkavimas ir papirkinėjimas.

Baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos (Žin., 2002, Nr. 23-853) įtvirtintos korupcijos formos skirstomos į pasyviąsias ir aktyviąsias:

Aktyviosios korupcijos pasireiškimo formos:

- tiesioginis ar netiesioginis vyriausybės pareigūno arba asmens, vykdančio valstybės funkcijas, reikalavimas ar priėmimas bet kokio piniginę vertę turinčio daikto arba kita nauda, įgyjama dovanos, paslaugos, pažado, privilegijos pavidalu sau ar kitam asmeniui ar pagal įstatymą įsteigtam subjektui už atlikimą arba neatlikimą veiksmų pagal jo užimamas pareigas;
- tiesioginis ar netiesioginis pasiūlymas ar įteikimas vyriausybės pareigūnui arba asmeniui, vykdančiam valstybės funkcijas, bet kokio piniginę vertę turinčio daikto arba kita nauda, įgyjama dovanos, paslaugos, pažado, privilegijos pavidalu sau ar kitam asmeniui ar pagal įstatymą įsteigtam subjektui už atlikimą ar neatlikimą veiksmų pagal pareigūno užimamas pareigas;
- vyriausybės pareigūno arba asmens, vykdančio valstybines funkcijas, pareiginiai veiksmai arba jų neatlikimas, kai tai daroma siekiant naudos sau arba trečiajai šaliai.

Pasyviosios korupcijos pasireiškimo formos:

- slaptas naudojimas ar slėpimas nuosavybės, įgytos šiame straipsnyje nurodytos neteisėtos veikos būdu;
- dalyvavimas pagrindinio veikėjo, bendrininko, kurstytojo, vykdytojo ar pagalbininko vaidmenyje nustačius korupcijos faktą ir bet koks kitas dalyvavimas, ketinimas dalyvauti, bendradarbiavimas arba slėpimas vykdant šiame straipsnyje numatytas veikas.

Tokių korupcijos apsiraiškimo formų galima aptikti daugelyje Lietuvos Respublikos įstatymų (Baudžiamajame kodekse, LR korupcijos prevencijos įstatyme ir kt.). Be jau aptartų, įstatymuose ir korupcijos prevencijos tarnybose skelbiamų, korupcijos rūšių ir formų, yra ir kitos - mokslininkų išskiriamos rūšys.

Pagal korupcijos pasireiškimo lygį skiriama (Rose-Ackerman, 1999; Stapenhurst, 1997 ir kt.) *mažoji* (smukioji) (petty) korupcija – smulkūs mokėjimai ar skatinimai tikintis sulaukti palankaus sprendimo, ir *didžioji* (grand) – pasireiškianti aukščiausiuose valdžios sluoksniuose, kai politinis elitas gali paveikti įstatymų leidybą, valstybės ir visuomenės vystymosi tendencijas (cit. pgl. Palidauskaitė, 2010). Smulkioji korupcija būdingesnė tokioms sritims, kaip sveikatos apsauga, kelių policija ir kitoms viešojo administravimo paslaugų sritims, korupciją šiose sferose dažniausia lemia nepakankami darbuotojų atlyginimai ir noras pasipelnyti iš „priedų“ prie uždarbio.

„Didžioji korupcija lydi nesuskaičiuojamus valstybinius statybų užsakymus ir ginklų pirkimo sandėrius, domina žiniasklaidą ir skatina antiglobalizacijos protestus, tuo tarpu smulkioji korupcija kamuoja verslininkus, investuotojus ir vidutinio sluoksnio piliečius jų kasdieninėje veikloje.“ (Eigen, 2006, p. 96). Didžiąją korupciją reikia iš anksto tiksliai suplanuoti ir nuosekliai vykdyti, tai sudėtingas ir pasiruošimo reikalaujanti procesas. „Ji galima tik bendromis tarnautojų, verslininkų ir politikų pastangomis.“ (Eigen, 2006, p. 115).

Panašiai kaip ir P. Eigen, pagal korupcijos apimamą mastą, paplitimą ir dažnumą, korupciją skirsto vienas įtakingiausių korupcijos tyrinėtojų – A. J. Heidenbeimer. Jis išskiria tris korupcijos tipus (cit. pgl. Piliponytė, 2004):

- **Smulkiąją korupciją** – toks valstybės pareigūnų elgesys, kuris nedaug nukrypsta nuo esamų taisyklių ir normų, siekiant naudos sau ar artimiesiems. Tai mažesnio rango pareigūnų ar darbuotojų papirkinėjimas, labai dažnai pasireiškiantis tipas.
- **Rutiniškąją korupciją** – tokiam korupcijos tipui priskiriama: dovanos, kurias gauna valstybės tarnautojai ar politiniai veikėjai už gerai įvykdytus prašymus ir veiksmus; neteisėtai paskiriamos pareigos ar sudaromos sutartys; panaudojimas sprendimų priėmimo galios pašaliniais darbams; įsipareigojimai balsuoti pagal papirkėjo nurodymus. Dažniausiai aptinkama ten kur egzistuoja kolektyviniai veiksmai, politikos srityje, savininko-kliento santykiais grįstose procedūrose ir pan.
- **Įsisenėjusią korupciją** – pasireiškia, kai pareigūnai tikisi atlygio kaip būtinos sąlygos; toleruojamas organizuotas nusikalstamumas mainai į mokėjimus; keičiant lojalumą partijai dėl materialinės naudos; ignoruojant akivaizdžią korupciją ir pan. „Įsisenėjusi korupcija retai pastebima pilietinės kultūros visuomenėje. Modernioje viršininko-pavaldinio visuomenėje ji nuolat kinta. Tradicinėje savininko-kliento visuomenėje korupcijos paplitimas skiriasi nuo paplitimo viršininko-pavaldinio visuomenėje tuo,

kad pirmojoje tradicinėje sistemoje gerus ryšius turintis klientas gali naudotis korupciniais ryšiais daug ir įvairiai.“ (Heidenheimer, 2002, p. 151).

A. Heidenheimer skiria ir kitokias korupcijos rūšis, atsižvelgdamas į tai, kaip tam tikrus veiksmus suvokia elitas ir kaip visuomenė suvokia korupciją skirtingose politinėse sistemose. Mokslininkas išskiria juodąją, pilkąją ir baltąją korupcijas (Pruskus, 2007, p. 63).

- **Juodoji korupcija** - jeigu elito atstovų ir visuomenės dauguma tam tikrą veiksmą suvokia kaip korupcinį, tuomet jis priskiriamas juodajai korupcijai. Akivaizdu, kad lemiamas rodiklis yra elito bendruomenės ir pačios visuomenės gebėjimas suvokti korupciją.
- **Pilkoji korupcija** - tai tarpinė sąvoka, kur korupcija reiškia, kad nėra aiškios nuomonės apie veiksmus arba nuomonės gali keistis, atsižvelgiant į tai, ar piliečiai yra linkę bausti už tokius veiksmus, ar ne. Kai kurios grupės (dažniausiai elitas) laiko tam tikrą elgesį neteisėtu ir siekia, kad už jį būtų baudžiama, o kitos socialinės grupės to nesiekia. Šios formos esminiu bruožu galima laikyti daugumos visuomenės narių abejingumą korupcijos reiškinio atvejams.
- **Baltoji korupcija** - tai tokia forma, kai tam tikrą korupcinį elgesį toleruoja ir elito, ir visuomenės dauguma. Veiksmai, nukreipti prieš tokį elgesį, ne visada sulaukia aktyvios paramos, todėl galima teigti, kad ši korupcijos forma klesti ten, kur prastas visuomenės švietimo ir informavimo lygis, o korupcijos atvejai naudingi socialinėms grupėms.

Dažnai korupcija skirstoma pagal šaltinius arba pasireiškimo sritis, t. y. kur ji kyla: politikoje, privačiame sektoriuje, tarptautiniuose santykiuose, viešajame sektoriuje ir pan. J. Palidaukaitė (2010) išskiria tokias penkias sritis:

1. **Politinė korupcija** – tai visuomeninių sprendimų pardavimas ar pirkimas (dokumentų klastojimas, rinkėjų papirkinėjimas ir pan.), tokioje korupcijos formoje dalyvauja ne tik pavieniai asmenys, bet ir grupuotės (korporacijos, politinės partijos ir pan.), siekiant politiniai galiai ir priedangai įgyti;
2. **Valstybės užvaldymas** – tai tokia korupcijos forma, kai firmos ar kitokios grupės asmenų siekia paveikti įstatymus, taisykles ar kitų dokumentų tvarką pasinaudojant valdininkų turima diskrecija ir jiems už tai atsidėkojant. Pasak R. Karklins (cit. pgl. Palidaukaitė, 2010) valstybės užvaldymas – sisteminė korupcija, sukurianti slaptą politinį režimą, prieštaraujantį valstybinių institucijų tikslui. Tai įvairūs būdai politiniams oponentams neutralizuoti, pasireiškiantys: žiniasklaidos papirkimu, „kompromatų“ naudojimu, rinkų laisvės suvaržymu ir t. t. Vyrauja tarp aukšto lygio valstybės tarnautojų,

teismų, privačių asmenų įtakos politikos formavimuisi, kaip piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi;

3. **Administracinė korupcija** – kai asmenys neteisėtais būdais, siekdami asmeninės naudos, bando paveikti valstybės tarnautojų veiklą (licencijų išdavimai, auditorių papirkimai, fiktyvios komandiruotės, neegzistuojantys darbuotojai), tokia korupcinė veikla gali pasireikšti naudos gavimų už veiklą, kuri priklauso tiesioginėms pareigoms ir už nusižengimą taisyklėms;
4. **Korupcija privačiame sektoriuje** – dažniausiai pasireiškia medicinoje (gydytojams atsidėkojant dovanomis ir kt.), švietime (vaikų priėmimas į darželius ar mokyklas už atitinkamą mokestį, atsiskaitomųjų darbų pirkimas ir kt.), sporte (teisėjų papirkimas ir pan.) ir kitose srityse. Korupcinė veikla gali pasireikšti tiek sektoriaus viduje, tiek santykiuose su valdžios atstovais. Kai valdžia perduoda dalį savo funkcijų privačiam sektoriui korupcijos atvejų daugėja ypač vykdant viešuosius pirkimus (Palidaukaitė, 2010, p. 76).;
5. **Korupcija tarptautiniuose sandoriuose** – Mažiausiai tyrinėjama ir sunkiausiai pastebima korupcijos forma, pasireiškia kai nereguliuojami tarptautiniai mainai, kuriant fiktyvias užsienio šalių agentūras, pinigų plovimas atliekant tarptautines bankines finansines operacijas ir pan., tokia praktika dažniausiai vykdoma trečiojo pasaulio valstybėse.

*

Apibendrinant poskyrį, galima sakyti, kad korupcija yra paveikusi daug gyvenimo sričių, tiek individualiu tiek sisteminiu požiūriu, kai kurių mokslininkų, kaip Heidenheimer, išskiriamos korupcijos rūšis, gali būti labiau vertinamos iš teorinės pusės nei iš praktinės, tačiau paanalizavus pasireiškiančias korupcijos formas yra daug lengviau įvertinti korupciją kaip reiškinių, kaip procesą ir suvokti jo daromą politinę, socialinę, moralinę ir ekonominę žalą ir pažvelgti į korupcijos reiškinių plačiau, ne tik kaip į kyšininkavimą.

3.4. Korupcijos teorijų vertinimas

Atskirų sričių mokslininkai įvairiai žiūri į korupcijos reiškinių, skirtingai kildina ir apibrėžia korupcijos sąvoką remdamiesi įvairiomis teorijomis, skirtingais požiūriais į korupcijos priežastis. Mokslinėje literatūroje išskiriamos: ekonominė, organizacinė, etinė – kultūrinė, integruota ir kitos korupcijos teorijos. Jų požiūris labai svarbus aiškinantis korupcijos reiškinių ir kuriant prevencines

priemonės, nes korupcijos mastas ir suvokimas kinta ir yra nepastovus priklausomai nuo istorinių, ekonominių, socialinių, kultūrinių ir kitų sąlygų. Todėl svarbu apžvelgti ir įvertinti korupciją nagrinėjančias teorijų kryptis ir jų tarpusavio sąveiką.

Ekonominė teorija. Ekonomistai korupcijos fenomeną sieja su skirtumu tarp poreikio ir galimybės apsirūpinti reikiamomis prekėmis, tuo atveju kai siekiama apginti savo interesus atsiranda disbalansas (Palidauskaitė, 2007). Šios teorijos atstovė S. Rose-Ackerman korupciją aiškina per pirkėjo ir verslininko ekonominius santykius. Kai pirkėjas sprendžia jam reikia ar nereikia tam tikros paslaugos ar prekės ir ar reikia padaryti su korupciją susijusius veiksmus, o verslininkas (kyšio ėmėjas) sprendžia ar kyšio dydis yra pakankamai didelis, kad kompensuotų korupcijos atveju atsirandančią riziką. Galiausiai galima sudaryti matematinį modelį, kurio svarbiausi elementai yra pelnas ir galima rizika. Tokį modelį galima būtų paaiškinti taip: jei valdininkas paima kyšį ir gali įkliūti darant nusikaltimą ar paimto kyšio dydis kompensuotų galimą riziką (žemesnės pareigos, galimybė įkliūti ir pan.). Taigi, ekonominę teoriją įgyja panašumų su kontrakto sąvoka, kai vykdomas susitarimas, mainai tarp pirkėjo ir pardavėjo ir kai tai yra naudinga abiem pusėms, sistema „pirkėjui“ ir „pardavėjui“ „yra vienintelė egzistuojanti kontraktų forma, o tarpasmeniniai santykiai sudaro ekonominio gyvenimo pagrindą.“ (Rose-Ackerman, 2001, p. 154).

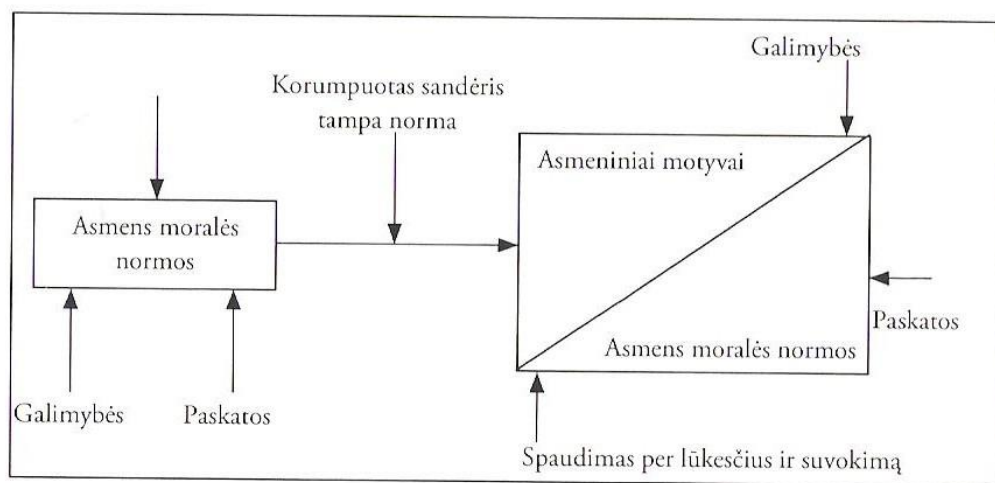
Organizacinė teorija. Siejama su geros valdininkų kontrolės nebuvimu. J. B. Jacobs (1996) korupcijos priežasčių ieško ne individo veiksmuose, o organizacijos kultūroje ir struktūroje. Tai pasireiškia tada, kai valdininko priimamus sprendimus veikia įstaigos politika, su sprendžiama problema susijusios aplinkybės ir netobulas kontrolės mechanizmas. Kadangi trūksta kontrolės ir dažnai visuomenei valdininko sprendimų priėmimo procesas nėra žinomas ir aiškus, dėl to proceso „nepermatomumo“ sprendimų priėmimas gali įgauti neskaidrumą, sudarantį sąlygas korupcijai. Tokiu būdu, kaip teigia „Transparency International“ organizacija (cit. pgl. Jakaitė, 2010), keičiasi viešojo administravimo tikslas: jis pradeda tarnauti ne visuomenei, o sau pačiam.

Etinė - kultūrinė teorija arba dar kitaip vadinamas „supuvusio obuolio“ teorija (Palidauskaitė, 2010). Šioje teorijoje korupcijos reiškinys aiškinamas, kaip dorovinės aplinkos padarinys, kai jungiasi asmeniniai ir organizacijos veiksniai. Kolektyvinis mąstymas, reikalų tvarkymo būdas nulemia darbuotojų elgesį ir sprendimus. Pasireiškia, kai vienas „sugedęs obuolys“ organizacijoje paveikia kitus. Menka profesinė etika atsiranda dėl, nemėgstamo darbo, atliekamų pareigų reikšmės nesuvokimo, abejingumo dorovinėms vertybėms, egoizmo, blogos įtakos, o tai galiausiai lemia korupcijai palankios kultūros atsiradimą organizacijoje.

Istorinė - kultūrinė teorija. Labai sietina su prieš tai aptarta teorija. Šioje teorijoje akcentuojami du aspektai – tai urbanizacija ir politinis stilius. Teigiama, kad korupcija atsiranda kartu su užsienio valstybių atneštomis tradicijomis, veikiant miesto aplinkai. Pasireiškia, kai dėl sumažėjusios socialinės, religijos ir šeimos kontrolės leidžiama valdžiai nekontroliuojamai

sukoncentruoti programos į išteklius, mažai vertinamas sąžiningumas, o labiau - asmeninė nauda, favoritizmas. Tai labiausiai būdinga vidurinėsios klasės piliečiams.

Korupcijos spiralės idėja. Naudojama suprasti korupcijos paplitimui, kai spėdimų priėmimus nulemia ne pavieniai individai, o tai kaip elgiasi dauguma institucijos ar sistemos aplinkinių - jei yra korumpuota aplinka sąžiningam pavieniui asmeniui spaudimas bus labai didelis. Kaip teigia R. Klitgaard (cit. pgl. Palidaukaitė, 2010) tam tikru momentu atsiranda korupcijos spiralė, kai net sąžiningi tampa korumpuoti norėdami sutvarkyti reikalus. Taip korupcijos sandėris visuomenėje tampa norma. Tai vadinama „korupcija, kuri maitina save“ (Offe, 2002, p. 12), kai susidariusi korupcijos spiralė sudaro sąlygas asmeniniams motyvams pasireikšti, kaip normoms (žr. 2 pav.).



Šaltinis: Palidaukaitė, 2010, p. 230

2 pav. Korupcijos spiralės įtaka sąžiningam asmeniui

Nemažai korupcijos spiralės atveju aptinkama pereinamojo laikotarpio visuomenėse (pvz.: po sovietinė įtaka), kai smulki korupcija (dovanos už paslaugas) vertinama, kaip įprasta praktika ir atrodo nekaltai. Tai, pavyzdys, to kaip abejotina „blato“ (sunkiai gaunamų daiktų, sovietmečio laikotarpiu, gavimas per pažįstamus ir pan.) praktika transformavosi prisitaikydama prie naujos aplinkos (Palidaukaitė, 2006). Paplitusi kyšininkavimo praktika skatina ir kitus taip elgtis ir taip daugėja korumpuotų asmenų (Karklins, 2005).

*

Apibendrinat teorijas, kurios analizuoja korupcijos priežastis, galima pastebėti, kad išsiskiria lygmenys veikiantys korupcijos reiškinių atsiradimą. Žemiausiame lygmenyje korupcijos atsiradimą lemia pavieniai asmenys (jų vertybės, moralinė patirtis, požiūris ir pan.) ir tai kokius darbus jie atlieka (kolegų įtaka, turimi ryšiai ir kt.), viduriniajame lygmenyje atsiranda organizacijos (jų esama

vidinė kontrolė, politikos stilius, kultūra, tikslai, vertybės ir pan.), o aukščiausiame lygmenyje - administracinės struktūros, visuomeninė politika ir kt. (kai nusikalstamumas tampa norma).

3.5. Korupcijos valstybės tarnyboje problematika

Kaip jau galima buvo pastebėti iš ankstesnių poskyrių – korupcija turi daug rūšių ir pasireiškimų formų, o dažniausiai nagrinėjama jos pusė, ir įstatymiškai, ir mokslininkų kildinamų klasikinių apibrėžimų, aspektu, yra valstybės tarnyboje pasireiškiantys korupcijos atvejai. Ryškiausiai ši problematika pastebima atliekant įvairius vertinimus ir tyrimus. Tokia veikla Lietuvoje užsiima įvairios tarptautinės ir nacionalinės organizacijos, kaip, pavyzdžiui, „Transparency International“ Lietuvos skyrius (Toliau - TILS), STT, Statistikos departamentas ir panašios įstaigos.

Aiškiausiai šią problemą ir jos mastą padeda atskleisti TILS, jau daugelį metų (nuo 1999 m. patenka ir Lietuva), vykdomas tyrimas pavadintas „Korupcijos suvokimo indeksu“ (Toliau – KSI). Šis rodiklis parodo, kiek šalyje suvokiama valstybės bei savivaldybių tarnautojų ir politikų korupcija. Indeksas nustatomas remiantis verslo atstovų apklausomis ir kitais ekspertiniais tyrimais (TILS, 2012).

KSI įverčiai rikiuojami 100 balų skalėje, kur 100 balų – tai labai skaidri valstybė, o 0 – labai korumpuota valstybė. Iki 2012 metų įverčių skalė buvo rikiuojama nuo 10 iki 0 balų, kas proporcingai atitinka naują 0 – 100 balų skalę (10/100; 5/50 ir t. t.). Šiais metais KSI skaičiuojamas pagal atnaujintą metodologiją, kai naudojami tik vienerių metų duomenys kiekvienam šalies KSI šaltiniui (Kmieliauskas L., 2012). O tai reiškia, kad skirtingų metų KSI duomenys bus lengvai palyginami tarpusavyje. KSI tyrimus atliekantys ekspertai, pabrėžia, kad vertinant korupcijos suvokimą konkrečioje šalyje reikia atsižvelgti ne į užimamą vietą valstybių sąrašė, o būtent į surinktą KSI balų kiekį.

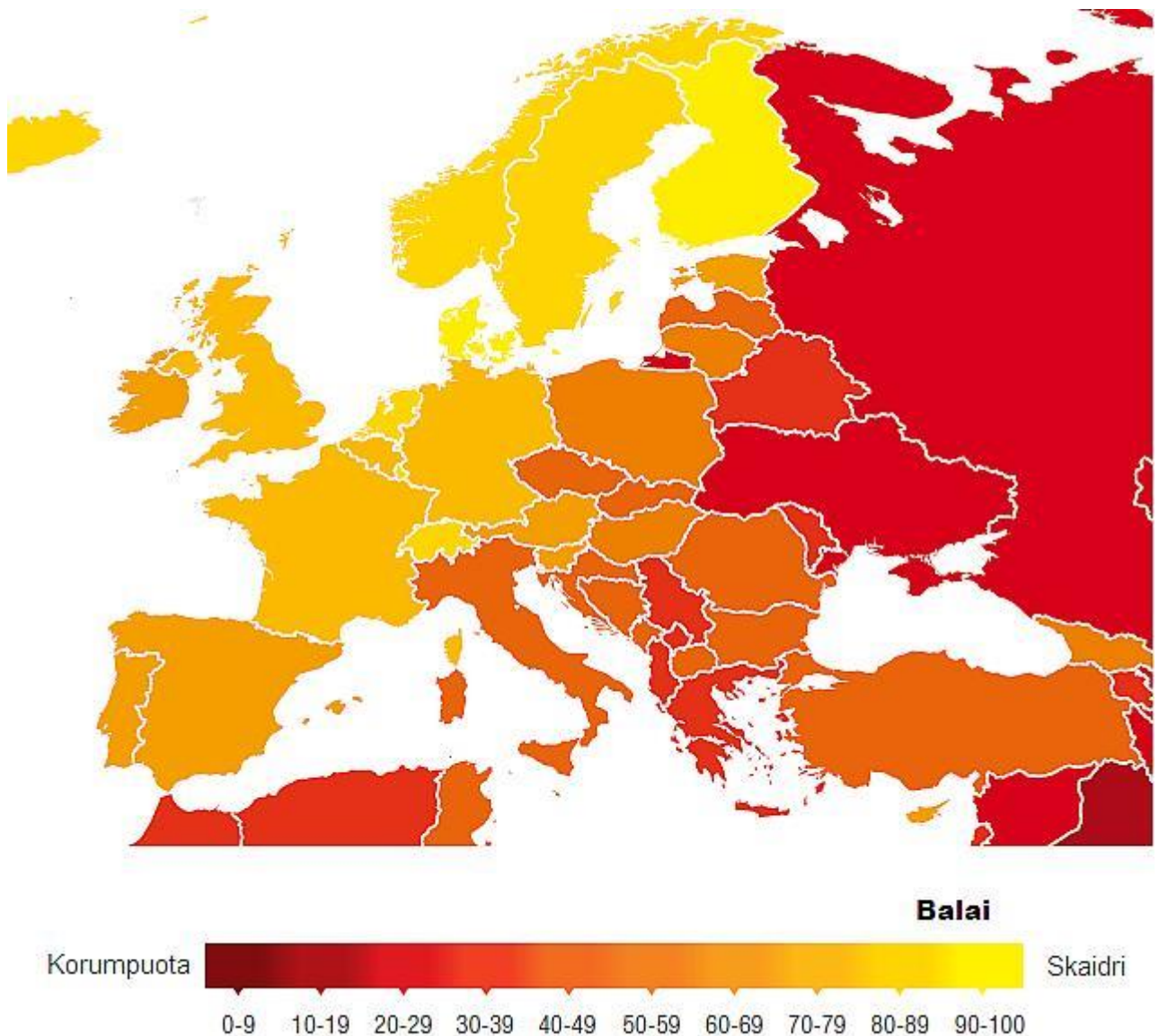
Nustatant Lietuvos KSI 2012 m., buvo remtasi septyniais šaltiniais (TILS, 2012):

1. Bertelsmann Foundation. Bertelsmann Transformation Index (tyrime dalyvavo ekspertai ir korespondentai organizacijos viduje ir išorėje);
2. Economist Intelligence Unit. Country Risk Ratings (tyrime dalyvavo ekspertai);
3. Freedom House Nations in Transit 2012 (tyrime dalyvavo ekspertai, gyvenantys tiriamojame šalyje arba iš jos kilę);
4. Competitiveness Center. IMD World Competitiveness Yearbook 2012 (tyrime dalyvavo vietos ir tarptautinių verslo kompanijų aukščiausios ir vidutinės grandies vadovai);
5. World Economic Forum Executive Opinion Survey 2012 (tyrime dalyvavo vietos ir tarptautinių verslo kompanijų patyrę verslo lyderiai);

6. Global Insight Country Risk Ratings (tyrime dalyvavo ekspertai);

7. Political Risk Services International Country Risk Guide (tyrime dalyvavo ekspertai).

2010 metais Lietuva KSI duomenimis pasiekė 5 balų ribą (TI, 2010), deja 2011 m. Lietuvos įvertis sumažėjo iki 4,8 balo (TI, 2011), o 2012 metų KSI duomenimis Lietuva užima 48 vietą tarp 176 šalių, šiais metais vertintų šiuo indeksu. Nustatant šalies vietą Lietuvai buvo skirti 54 balai iš 100 galimų, taigi šiomet gauta statistiškai geresnė pozicija nei ankstesniais metais (žr. 3 pav.).



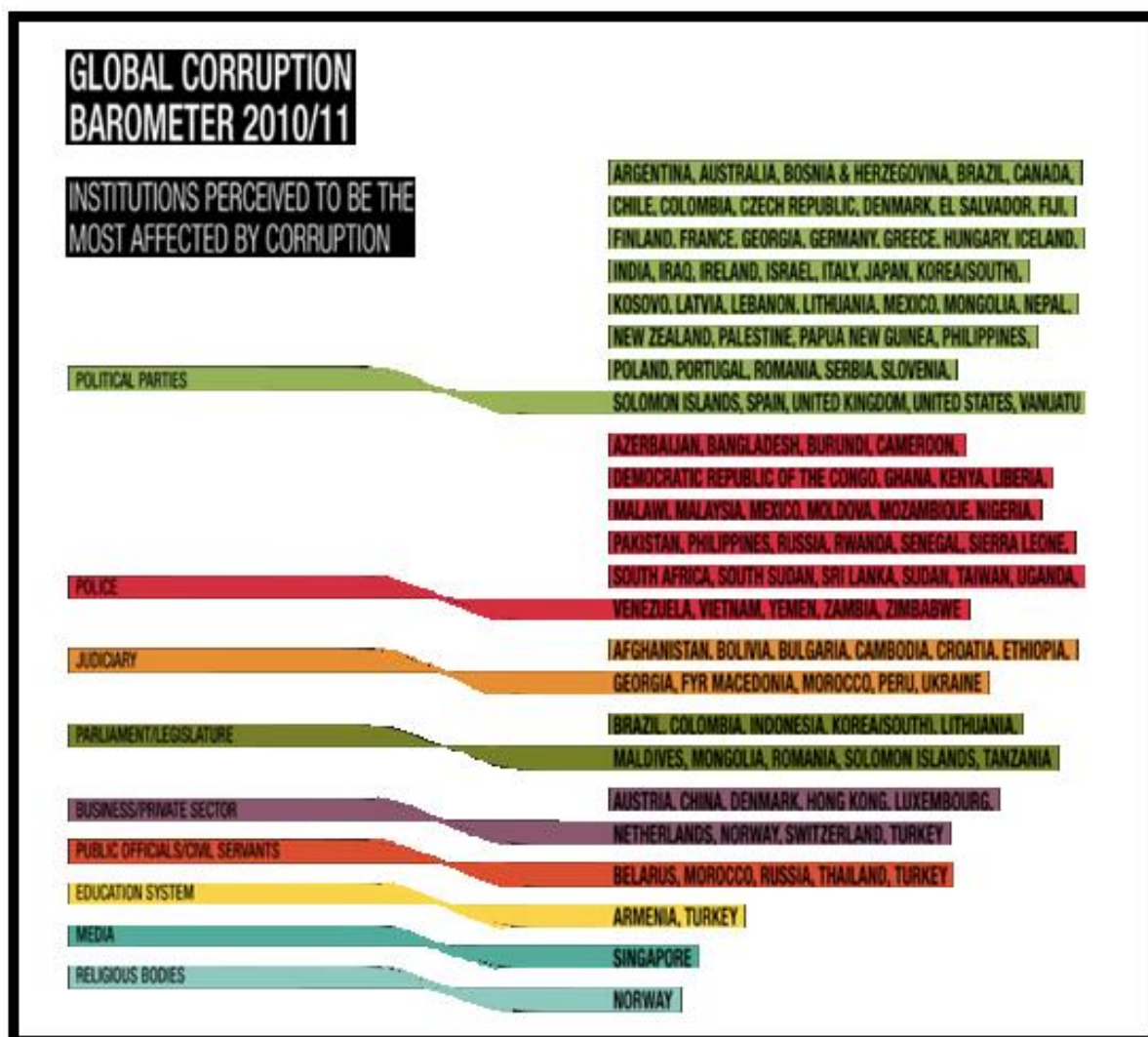
Šaltinis: Kmieliauskas L. pagal „Transparency International“, 2012

3 pav. Korupcijos suvokimo indeksas

Tačiau 2012 metų Lietuvos pozicija ir antikorupcinė aplinka vertinama nevienareikšmiškai, verslo atstovų vertinta geriau nei prieš tai buvusiais metais, bet bendrame Europos Sąjungos (Toliau – ES) ir pasaulio kontekste Lietuva pažangos nepadarė. Tarp ES narių Lietuva smuko iš 19-os į 20-ą vietą.

Kitas „Transparency International“ (Toliau – TI) organizacijos vykdomas tyrimas ir korupcijos požiūrį bei jos patirtį šalyse atspindintis rodiklis yra „Pasaulinis korupcijos barometras“.

2010 metais daugiau nei pusė (56 proc.) respondentų, vertindami pastarųjų trijų metų korupcijos mastą, teigė, kad korupcija išaugo (TI, 2010/2011). Pasaulinio korupcijos barometro rezultatai rodo, kad 34 proc. Lietuvos gyventojų per pastaruosius 12 mėnesių bent vienam iš devynių viešųjų paslaugų teikėjų – švietimo sektoriaus, teismų, sveikatos apsaugos, policijos, registravimo ir leidimų išdavimo tarnyboms, komunalinių paslaugų teikimo įmonėms, mokesčių inspekcijai, žemėtvarkos institucijų arba muitinės atstovams – davė kyšį (žr. 4 pav.). Toks rodiklis yra blogiausias visoje Europos Sąjungoje (TI, 2010/2011). Taigi, žinant, kad 2011 metais Lietuvoje gyveno apie 2 milijonai 718 tūkstančių gyventojų (Statistikos departamentas, 2011), sulaukusių 16 metų (asmenys atsakantys už nusikaltimus) ir pasaulinio barometro rezultatus, galima teigti, kad „Lietuvoj per metus būna vos ne milijonas korupcijos atvejų“ (TILS, 2012, p. 33).



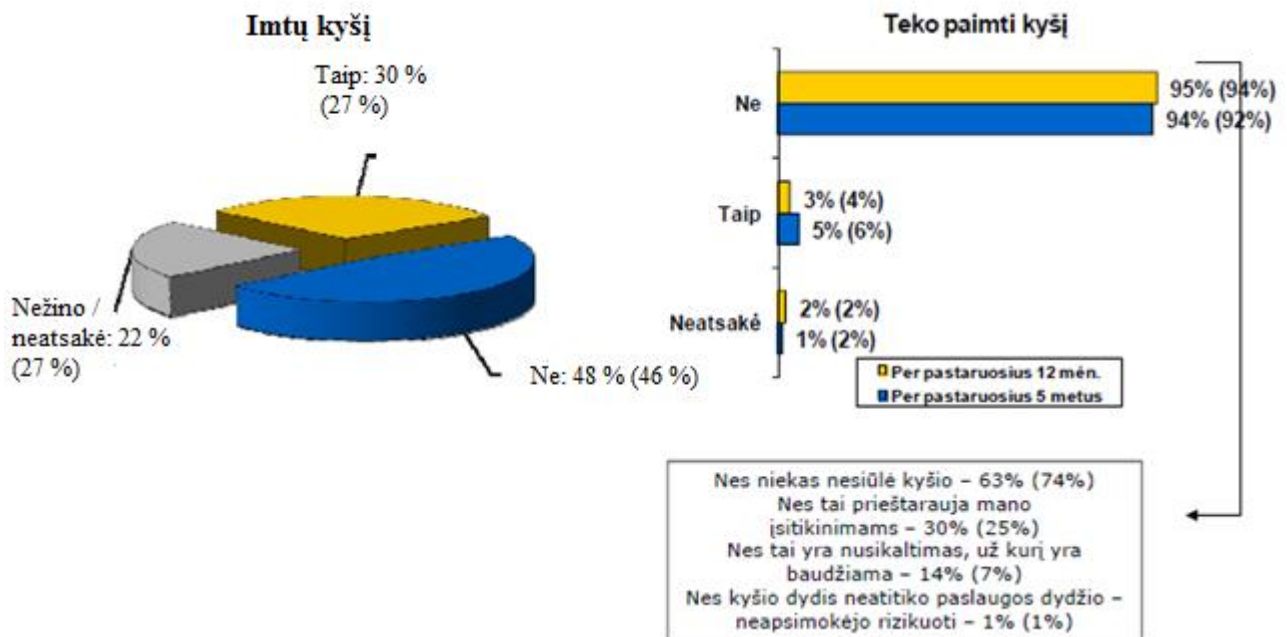
Šaltinis: „Transparency International“, 2010/2011

4 pav. Pasaulinio korupcijos barometro rezultatai

Dar vienas, gerai atskleidžiantys korupcijos Lietuvos valstybės tarnyboje problematiką, TILS ir STT (nuo 2008 m.) atliekamas tyrimas yra „Lietuvos korupcijos žemėlapis“. Jis atliekamas pagal Lietuvos gyventojų ir verslo atstovų apklausas, o nuo 2008 metų ir – valstybės tarnautojų. Tai reprezentatyvus sociologinis tyrimas, kuriuo siekiama įvertinti Lietuvos gyventojų ir verslininkų požiūrį į korupciją, išnagrinėti apklaustųjų asmeninę patirtį susiduriant su korupcijos atvejais ir įvertinti Lietuvos visuomenės antikorupcinį potencialą (TILS, 2008).

2011 m. duomenimis Lietuvos gyventojai labiausiai korumpuotomis institucijomis laikė: sveikatos apsaugą (60 proc.), Seimą (47 proc.), teismus (42 proc.), policiją (38 proc.) ir savivaldybes (35 proc.) ir net 79 proc. gyventojų pripažino, kad kyšis padeda spręsti su jomis iškilusias problemas. Lyginant su 2008 metų rezultatais, korumpuotų institucijų sąrašas beveik nepasikeitė (STT, 2011).

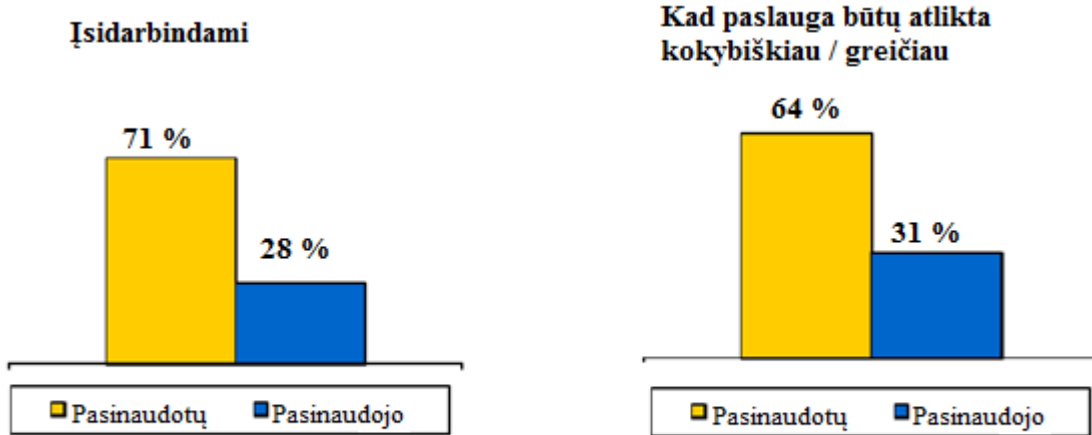
Lietuvos gyventojų, kurie prisipažino, kad jiems yra tekę duoti kyšį bent kartą per paskutiniuosius 5 metus, buvo klausiama apie kyšio davimo priežastis. Dažniausiai buvo atsakoma, kad kyšis buvo duodamas tikintis, kad tai padės greičiau išspręsti problemą. 30 proc. gyventojų nurodė, kad ir patys imtų kyšį, o pagrindinė kyšio neėmimo priežastis – tiesiog niekas nesiuo kyšio (žr. 5 pav.).



Šaltinis: STT, Lietuvos korupcijos žemėlapis, 2011

5 pav. Pasirengimas paimti kyšį (skliausteliuose 2007 m. tyrimo duomenys)

Dauguma gyventojų (71 proc.) nurodė, kad pasinaudotų giminystės ryšiais ir pažintimis, o realiai tuo pasinaudojusių yra mažiau: pažintimis įsidarbindami pasinaudojo 28 proc., o siekdami kokybiškesnio, greitesnio paslaugų suteikimo – 31 proc. (žr. 6 pav.).



Šaltinis: STT, Lietuvos korupcijos žemėlapis, 2011

6 pav. Naudojimasis giminystės ryšiais ir pažintimis

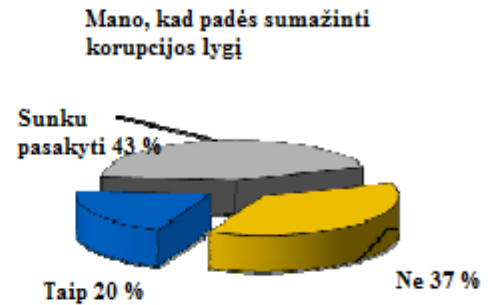
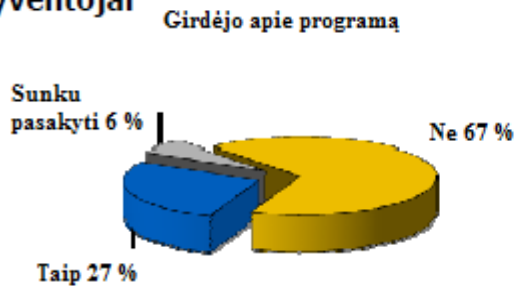
Valstybiniu lygmeniu problemišiausiomis sritimis pripažįstamos (TILS, 2012):

1. Teisėkūra (nepakankamas skaidrumas skelbiant ir svarstant teisės aktų projektus, lobizmas ir kt.);
2. Teismų ir teisėsaugos institucijų veikla (daug nutrauktų tyrimų korupcinių nusikaltimų bylose, neskaidri ir uždara teismų sistema ir kt.);
3. Ūkio subjektų veiklos priežiūra (licencijavimas, biurokratizmas ir kt.);
4. Viešieji pirkimai (nustatant specifinius reikalavimus dokumentuose ir kt.);
5. Sveikatos priežiūra (2010 m. tyrimų duomenimis, gydytojams neteisėtai atsilygina kas antras klientas, netiksliai reglamentuoti sąrašai ir kt.);
6. Teritorijų planavimas ir statybos valstybinė priežiūra (statybos ir rekonstrukcijos leidimų išdavimas ir kt.).

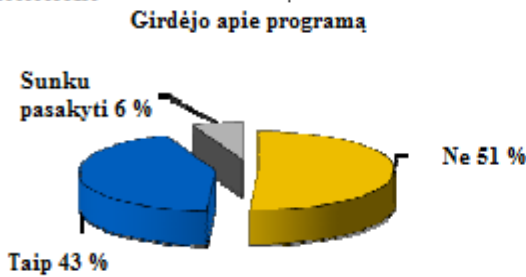
Klausiant apie institucijas, kurios galėtų prisidėti prie realaus korupcijos mažinimo pirmiausia buvo paminėtos 4 institucijos: valstybės kontrolė, žiniasklaida, specialiosios institucijos ir gyventojai. Skirtingai nei kitos tikslinės grupės, valstybės tarnautojai dažniau minėjo, kad prie realaus korupcijos sumažinimo galėtų prisidėti gyventojai (53 proc.), o ne valstybės tarnybos. Efektyviausiomis priemonėmis korupcijos Lietuvoje mažinimui pripažintos baudžiamosios ir prevencijos priemonės.

Apie "Nacionalinę kovos su korupcija programą" girdėjo 27 proc. Lietuvos gyventojų ir net 66 proc. valstybės tarnautojų. Programos efektyvumu tiki penktadalis Lietuvos gyventojų, ir ketvirtadalis valstybės tarnautojų (žr. 7 pav.).

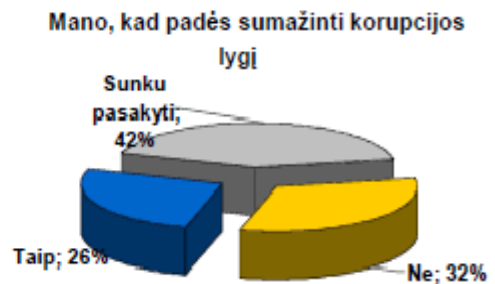
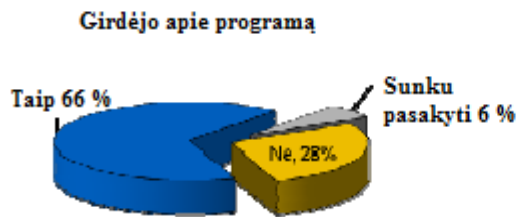
Gyventojai



Verslininkai



Valstybės tarnautojai



Šaltinis: STT, Lietuvos korupcijos žemėlapis, 2011

7 pav. Požiūris į „Nacionalinę kovos su korupcija programą“: tikslinių grupių atsakymų palyginimas

*

Atsižvelgiant į poskyryje aptartus tyrimus ir jų rezultatus, galima teigti, kad korupcija Lietuvoje yra itin plačiai paplitęs ir valstybei labai kenkiantis reiškinys. Jį lemia institucinės ir visuomeninio masto problemos, valstybėje trūksta suvokimo, apie korupcijos reiškinio pasekmes, vyrauja nusivylimas valstybės tarnyba ir nepasitikėjimas esama įstatymine baze bei prevencinėmis priemonėmis kovojančiomis su korupcija.

4. KORUPCIJOS PREVENCIJOS DOKUMENTŲ IR PROGRAMŲ ANALIZĖ

Įstatymai ir prevencijos dokumentai kartu su viešąją nuomone, sustiprinta TILS, STT bei ankstesniuose darbu poskyriuose minimų visuomenės veikėjų (Palidaukaitė J., Eigen P. ir kt.), atliktų tyrimų rezultatais, gali sudaryti stiprią sąjungą kovojant su korupcija.

Dėl šių paskatų ir kuriami įvairūs būdai kovai su korupcijos apraiškomis valstybės tarnyboje: steigiamos, jau anksčiau minėtos, kovos su korupcija organizacijos (TI, STT ir kt.), komisijos, imamasi įvairių priemonių: priimami atskiri įstatymai padedantys užkirsti kelią korupcijos atsiradimui.

Antikorupcinio pobūdžio įstatymų yra labai daug, paprasčiausia juos suskirstyti į dvi grupes: Europos Sąjungos priimti korupcijos prevencijos dokumentai ir Lietuvos Respublikos – prevencijos dokumentai, o šios dvi grupės savo ruožtu apima daug smulkesnių grupių ir atskirų dokumentų, kurie ir bus analizuojami tolimesniuose poskyriuose.

4.1. Korupcijos prevencijos Europos Sąjungos dokumentų ir programų analizė

Pirmiausia būtų tikslinga aptarti platesnio pobūdžio įstatymus – tai Europos Sąjungos korupcijos prevencijos dokumentai - apimantys ne vien Lietuvos Respubliką, bet ir kitas Europos Sąjungos šalis.

Vertas paminėti, vienas pirmųjų, Europos Sąjungos išleistas dokumentas tiesiogiai skirtas kovai su korupcija - 1997 gegužės 26 dienos Tarybos aktas, „kuriuo, vadovaujantis Europos Sąjungos sutarties K.3 2 dalies c punktu, parengiama Konvencija dėl kovos su korupcija, susijusia su Europos Bendrijų pareigūnais ar Europos Sąjungos valstybių narių pareigūnais“ (Nr. 97/C195/01).

Taigi, „Aukščiausios susitariančios šalys, Europos Sąjungos valstybės narės“ (Konvencija, 1997, p. 1), pagal anksčiau paminėtą 1997 Europos Vadovų tarybos aktą, sudarė Konvenciją dėl kovos su korupcija, susijusią su Europos Bendrijų pareigūnais ar Europos Sąjungos valstybių pareigūnais, remdamosi tokiu principu, kad „teismo intereso kovoje su korupcija gerinimas yra bendro intereso reikalas, priskiriamas bendradarbiavimui“, nustatyti Europos Sąjungos sutarties K.3 VI antraštinėje dalyje. Ją siekiama žengti dar vieną žingsnį link geresnio valstybių narių teisinio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose ir skirta būtent korupcinėms veikoms.

Dokumente buvo susitarta, kad Konvenciją valstybės narės turi priimti pagal savo konstitucinius reikalavimus ir siekiama, kad visų valstybių narių įstatymuose apibrėžta korupcinė

veika atitiktą Konvencijoje 2 ir 3 straipsniuose pateiktus korupcinės veikos apibrėžimus, kad skiriant bausmes nebūtų didelių nesutapimų.

2 ir 3 Konvencijos straipsniai korupcinę veiką apibrėžia kaip:

Pasyvioji korupcija

Šioje Konvencijoje tyčiniai pareigūno veiksmai, kai jis savo ar trečiojo asmens naudai tiesiogiai arba per tarpininkus prašo arba priima bet koki nepagrįstą atlygį, arba kai jis priima pažadą dėl tokio atlygio už teisėtą ar neteisėtą veikimą arba neveikimą einant pareigas arba vykdant funkcijas, dėl kurio jis pažeidžia savo tarnybines pareigas, yra laikomi pasyviaja korupcija.

Aktyvioji korupcija

Šioje Konvencijoje tyčiniai bet kurio asmens veiksmai, kai jis tiesiogiai ar per tarpininkus žada, ar duoda bet koki nepagrįstą atlygį pareigūnui, skirtą jam pačiam arba bet kuriam trečiajam asmeniui, už jo teisėtą ar neteisėtą veikimą arba neveikimą einant pareigas arba vykdant funkcijas, dėl kurio jis pažeidžia savo tarnybines pareigas, yra laikomi aktyviaja korupcija.

Konvencijoje pabrėžiamas valstybių narių bendradarbiavimas, kaip bendras siekis kovoje su korupcija. 9 straipsnyje teigiama, kad jei nusikalstama veika susijusi su dviem ar daugiau valstybių narių, jos gali aktyviai bendradarbiauti atlikdamos tyrimą, baudžiamąjį persekiojimą ir vykdydamos bausmę, padėdamos viena kitai teisine pagalba, ekstradicijos (kitos šalies piliečio išdavimas jo šaliai vykdyti bausmę) procese ir kt. nuosprendžio vykdymo veikloje. 10 straipsnyje pabrėžiama *Ne bis in idem* taisyklė, kuri skelbia, kad asmuo kurio teisminis procesas buvo galutinai užbaigtas ir bausmė įvykdyta vienoje šalyje, dėl to paties nusikaltimo negali būti teisiamas kitoje. „Jokia šios Konvencijos nuostata neužkerta kelio valstybėms narėms priimti vidaus teisės nuostatų, griežtesnių nei iš šios Konvencijos kylantys įsipareigojimai“ (11 str.).

Atsižvelgiant į anksčiau minėtus dokumentus 1997 m. spalio 6 d. paskelbta Tarybos nustatyta Bendroji pozicija, kurioje siekiama apsaugoti Europos Sąjungos interesus ir išvengti dubliavimo bei nesuderinamumo tarp EBPO (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos) ir Europos Tarybos rengiamų tarptautinių kovos su korupcija dokumentų, kadangi Europos Sąjungos Vadovų Taryba Amsterdame patvirtino, Aukšto lygio grupės organizuoto nusikalstamumo klausimais, veiksmų planą, kuris tuo pačiu ir yra visą apimantis kovos su korupcija planas. Taigi, Bendrojoje pozicijoje apie kovą su korupcija taip pat kalbama, kaip apie bendrą tarptautinį interesą. Ši bendroji pozicija apima ir Europos Sąjungos interesus bendrai, ir kiekvienos valstybės narės privačius interesus atskirai.

Tokia pati, Europos Sąjungos kovoje su korupcija, pozicija išreiškiama ir kalbant apie privatų sektorių. Tai matyti iš Tarybos priimto Bendrųjų veiksmų dokumento (Nr. 98/742/TVR), čia taip pat pabrėžiama visapusišką kovos su korupcija pozicija tarptautiniu lygiu, visiška kiekvienos atskiros šalies narės atsakomybė bei bendradarbiavimas su kitomis šalimis.

Šiek tiek kitokią poziciją kovoje su korupcija galima įžvelgti Tarybos 1999 m. gegužės 25 d. sprendime dėl vidaus tyrimų, susijusių su Bendrijos interesams kenkiančio sukčiavimo, korupcijos ir bet kurios kitos neteisėtos veiklos prevencija, nuostatų ir sąlygų (Nr. 1999/394/EB). Dokumente kalbama ne tik apie bendradarbiavimą ir baudžiamąją atsakomybę, bet ir apie prevenciją, kaip siekį apsiginti nuo korupcijos ir neteisėtos veiklos atvejų. Sprendime akcentuojama, kad „Taryba turi teisę inicijuoti ir atlikti administracinius tyrimus EB arba Euratomo sutartimis ar jomis remiantis įsteigtose institucijose, tarnybose, įstaigose ir žinybose“ (Nr. 1999/394/EB), o taip pat pabrėžiant kiek vienos organizacijos administracinį savarankiškumą nurodoma, kad įstaigų vidaus pareigūnai ir tarnautojai turi padėti vykdyti tyrimus, siekti skaidrumo ir aiškintis galimas spragas ir korupcijos tikimybę. Tam, kad toks bendradarbiavimas tarp įstaigų ir Tarybos vyktų sklandžiai turi būti nustatytos praktinės priemonės, numatančios kaip institucijos ir Tarybos nariai, įstaigų vadovai bei pareigūnai ir tarnautojai turėtų padėti tyrimų vykdymui. „Generalinis sekretorius ir Generalinio sekretoriato tarnybos bei kiekvienas jo pareigūnas ir tarnautojas turi bendradarbiauti su Tarnybos darbuotojais ir teikti bet kurią tyrimui reikalingą pagalbą. Tuo tikslu Tarnybos darbuotojams jie teikia visą naudingą informaciją ir paaiškinimus. Nepažeisdami Europos Bendrijų steigimo sutarčių, pirmiausia Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų, ir jas įgyvendinančių tekstų atitinkamų nuostatų, Tarybos ir jos organų nariai visokeriopai bendradarbiauja su Tarnyba“ (1 str.). Taigi, taip nustatoma pareiga padėti Tarnybai teikiant jai informaciją, Saugumo tarnybos pareiga – padėti Tarnybos darbuotojams, o atsakant į pagalbą Tarnyba privalo informuoti asmenis prieš kuriuos pateikti kaltinimai atskleidus neteisėtą veiklą per tyrimus. Taip pareigos susiejamos informacine atsakomybe.

Analogiškas aptartajam dokumentui - Komisijos 1999 m. birželio 2 d. sprendimas, taip pat pabrėžia vidaus administracinius tyrimus skirtus išsiaiškinti padėtį susijusią su profesinių pareigų atlikimu, kuri vertinama, kaip tarnautojų prievolių nevykdymas. Dokumente 7 straipsniu panaikinami 1998 m. liepos 14 d. Komisijos sprendimas dėl specialios paskirties Kovos su sukčiavimu koordinavimo grupės atliekamų tyrimų ir 1998 m. gruodžio 9 d. įgyvendinimo taisyklės. Kaip praktinį aptartų dokumentų panaudojimą galima paminėti Europos centrinio banko 2004 m. birželio 3 dienos sprendimą dėl Europos kovos su sukčiavimu tarnybos atliekamų Europos centrinio banko tyrimų, susijusių su Europos Bendrijų finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo, korupcijos ir bet kokios kitos neteisėtos veiklos prevencija, nuostatų ir sąlygų, ir dėl Europos centrinio banko personalo įdarbinimo sąlygų dalinio pakeitimo. Jame aiškiai išreikšta

pozicija dėl vidaus tyrimų ir audito būtinumo tiriant sukčiavimus, taip pat įtraukiant ir personalą: „Pagal OLAF (European Anti-Fraud Office) reglamento 14 straipsnį, kiekvienas Europos Bendrijų pareigūnas ar kitas tarnautojas, laikydamasis Tarnybos nuostatų 90 straipsnio 2 dalyje nustatytos tvarkos, gali pateikti Tarnybos direktoriui skundą dėl jam pakenkusių veiksmų, padarytų Tarnybai atliekant vidaus tyrimą“ (Nr. 2004/525/EB), straipsniuose pažymima: pareiga bendradarbiauti su Tarnyba, pareiga perduoti bet kokią informaciją apie neteisėtą veiklą ir kt.

2006 metais buvo pateiktas Tarybos pasiūlymas dėl Jungtinių Tautų Konvencijos prieš korupciją sudarymo Europos bendrijos vardu, derybų rezultatu Konvencija buvo sudaryta, joje įtvirtintos nuostatos, susijusios su korupcija, kuri priklauso Bendrijos kompetencijai ir susijusi su Bendrijos *acquis* (pranc. įgytos: „perimti *acquis*“ reiškia pripažinti ES tokią, kokia ji yra, kad galėtų įstoti į ES, šalys kandidatės turi perimti *acquis* ir persitvarkyti taip, kad ES teisė taptų jų nacionalinių teisės aktų dalimi (www.europa.eu, 2013)). Bendrijos *acquis* nurodytos priemonės užtikrinančios laisvą prekių / paslaugų, kapitalo ir pan. judėjimą, kurios apima teisės aktus susijusius su viešaisiais pirkimais, skirtus užtikrinti skaidrumą ir vienodas sąlygas bei galimybes visiems kandidatams paslaugų rinkoje bei užkertant kelią korupcijai. Taip pat numatytos apskaitos ir audito priemonės. Užtikrinama, kad bus įsteigtos institucijos, tokios kaip: Europos kovos su sukčiavimų tarnyba (OLAF), Europos Audito Rūmai, Europos Bendrijų Teisingumo Teismas ir kitos organizacijos užkirsiančios kelią korupcijai. Jungtinių Tautų Konvencija prieš korupciją yra pirmasis pasaulinio masto dokumentas parengtas kovos su korupcijos reiškiniu ir prevencijos pagrindu, kuris numato išsamią reglamentavimo sistemą ir reikalavimus visoms dalyvaujančioms valstybėms narėms.

Atsižvelgiant į tokią gausą išleistų ir patvirtintų Europos Sąjungos dokumentų susijusių su kova su korupcijos apraiškomis ir prevencija bei į tai, kad šiais dokumentais pavesta valstybėms narėms įsivesti juose skelbiamas nuostatas, buvo atliekami tyrimai siekiant išsiaiškinti atlikus darbus ir pažangą perkeltant šiuose dokumentuose skelbiamas nuostatas į valstybių narių teisinę bazę.

2007 m. birželio 6 d. ir 2011 m. birželio 6 d. paskelbtos Komisijos ataskaitos Tarybai ir Europos Parlamentui, pagal 2003 m. liepos 22 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2003/568/TVR dėl kovos su korupcija privačiame sektoriuje 9 straipsnį. Šių ataskaitų rezultatai nebuvo labai pozityvūs, tiek 2007 m., tiek 2011 m. Komisija pareiškė susirūpinimą, kad valstybės narės Tarybos pamatinio sprendimo perkėlimą vilkiną ir atsižvelgia į šį procesą gana atsainiai. 2007 m. perkėlimas buvo dar tik pradėtas, nesureikšminant dokumento svarbos, o 2011 m. valstybių narių buvo padaryta tam tikra pažanga, tačiau rezultatai nėra džiuginantis, nes įvykdytas tik tam tikrų nuostatų perkėlimas ir dėl duomenų trūkumo nebuvo galima įvertinti nuostatų perkėlimo praktinio poveikio,

abejuose ataskaitose išreiškiamas Komisijos raginimas nedelsiant imtis visų būtinų priemonių ir primenama kovos su korupcija svarba (Lietuva nuostatų perkėlimo atveju rodė pažangą).

Tokia pati, pesimistinė, pozicija išreiškiama ir 2011 m. birželio 7 d. Komisijos Komunikate Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui – Kova su korupcija ES. Pranešime skelbiama, kad nors „pastaruosius dešimt metų tarptautiniu, ES ir nacionaliniu mastu dėta tam tikrų pastangų sumažinti korupciją“ (Europos komisija, 2011, p. 3), priimta daug teisės aktų, sukurta Europos Sąjungos kovos su korupcija teisinė sistema, valstybės narės nėra tinkamai pasirengusios. „Kovos su korupcija teisinė sistema ES valstybėse narėse taikoma nevienodai ir apskritai nepatenkinamai“ (Europos komisija, 2011, p. 4). Teisės aktai perkelti ne į visų narių teisę, ne visos šalys ratifikavo svarbiausias kovos su korupcija priemones, net ten kur įsteigtos kovos su korupcija institucijos ir priimti aktai praktikoje jie įgyvendinami nepakankamai, o vadovams stinga politinio ryžto kovoti su korupcijos apraiškomis. Todėl buvo nuspręsta įvesti ES kovos su korupcija ataskaitos teikimo mechanizmą, juo remiantis stebimos ir vertinamos narių pastangos kovoje su korupcija ir suteikiama ryžto veikti. Šis mechanizmas derinamas su ES dalyvavimu GRECO (Group of States against corruption) veikloje ir nuo 2013 metų kas dvejus metus rengiamas Komisijos. Toks ataskaitos mechanizmas priimamas dėl to, kad nėra vienintelio visiems tinkamo būdo įvertinti narių problemas kovoje su korupcija ir teigiama, kad visų pirma reikia taikyti kovos su korupcija standartus tarptautiniu mastu.

*

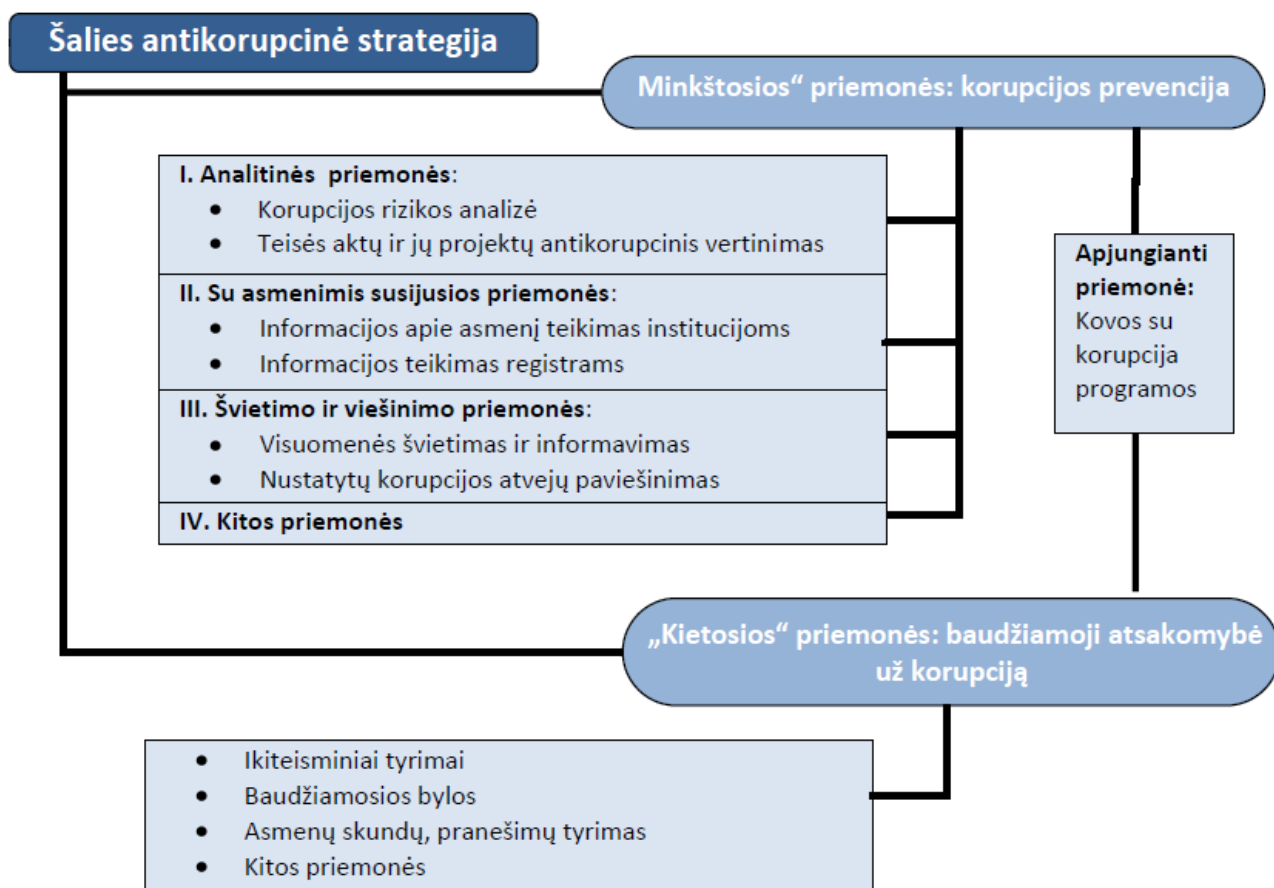
Atsižvelgiant į poskyryje aptartus dokumentus, galima teigti, kad svarbiausi aspektai į kuriuos atsižvelgia Europos Sąjunga kovoje su korupcija bei jos prevencijoje, tiek privačiame, tiek viešajame sektoriuje yra valstybių narių bendradarbiavimas, kuris priskiriamas teisinės bazės gerinimui, kaip bendro intereso reikalas kovoje su korupcija ir inicijuojami Tarnybos tyrimai siekiant skaidrumo ir prevencijos, paremti informacijos kaitos pagrindu tarp Tarnybos, pareigūnų, tarnautojų bei Saugumo tarnybos. Tačiau, nors ir yra sukurtos tarptautinės kovos su korupcija ir jos prevencijos priemonės ir priimti Europos Sąjungos kovos su korupcija teisės aktai, jų įgyvendinimas valstybėse narėse tebėra nepakankamas.

4.2. Korupcijos prevencijos Lietuvos Respublikos dokumentų ir programų analizė

Lietuvos Respublikos išleistų antikorupecinio pobūdžio įstatymų yra taip pat labai nemažai, vieni jų nukreipti tiesiogiai į kovą su korupcija, kiti į korupcijos prevenciją – tai įstatymai ir teisės aktai, kurie skirti korupcijos priešasčių ir sąlygų, kur galimos korupcijos apraiškos, šalinimui, jos

buvimo faktų atskleidimui bei prevencijai (Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas, LR viešųjų pirkimų įstatymas, LR valstybės tarnybos įstatymas, LR korupcijos prevencijos įstatymas ir kt.), taip pat grupė teisės aktų, kuriuose tiesiogiai apie korupciją neužsimenama, bet jie daro poveikį kai kuriems korupcijos faktams sumažinti ar visai panaikinti – tai įvairūs patentai, licencijos ir jų išdavimo tvarka, valstybės taikomos priemonės prieš prievartą ir kt. (Palidauskaitė, 2007).

Visos kovos su korupcija priemonės orientuotos į korupcijos kaip reiškinio mažinimą grįstos šalies antikorpucinės politikos modeliu (žr. 8 pav.). Tai šalies antikorpucinės strategijos pagrindas, kurį padeda įgyvendinti: „minkštosios“ antikorpucinės priemonės, t. y. orientuotos į galimybių korupcijai atsirasti mažinimą (procedūrinės, konkrečių vertinimų, šviečiamojo ir viešinamojo pobūdžio) bei „kietosios“ – orientuotos į baudžiamąją atsakomybę (persekiojimai, konkrečių atvejų išaiškinimai ir kt.). Šias priemonės apjungia kovos su korupcija programos, kuriomis grindžiama ir planuojama tiek prevencija, tiek baudžiamųjų priemonių naudojimas (Estep, 2011).



Šaltinis: STT, Korupcijos prevencijos įstatymo poveikio vertinimas, 2011, p. 21

8 pav. Lietuvos antikorpucinės politikos modelis

Valstybės valdymo pamatus nusakantis ir kildinantis pagrindinius valstybės tarnybos principus teisės aktas yra Lietuvos Respublikos Konstitucija (Žin., 1992, Nr. 33-1014). Tai vientisas aktas, įstatymų įstatymas: visų Lietuvos Respublikos įstatymų pagrindas, kuris numato, kad

valstybės tarnyba turi tarnauti viešajam interesui ir įtvirtina pagrindines valstybės tarnybos organizavimo ir funkcionavimo nuostatas:

- Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms;
- Piliečiai turi teisę lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybės tarnybą;
- Pilietis turi teisę įstatymo numatyta tvarka gauti valstybės įstaigų turimą informaciją apie jį;
- Visoms valstybės institucijoms ir pareigūnams visi asmenys – lygūs;
- Valstybės tarnyboms ir pareigūnams draudžiama persekioti už valstybės valdžios kritiką;
- Valstybės institucijų užgrobimas laikomas antikonstituciniais veiksmais ir yra neteisėti ir negalioja.

Kitas, vienas iš svarbiausių ir naujausių įstatymų kovoje su korupcija yra 2002 m. gegužės 28 d. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas. Šiame įstatyme pateikti pagrindiniai korupcijos prevencijos principai, tikslai ir uždaviniai, numatytos korupcijos prevencijos priemonės ir jų teisiniai pagrindai bei korupcijos subjektų teisės ir pareigos korupcijos prevencijos srityje. Taip pat pateiktas labai detalus korupcijos prevencijos apibrėžimas: „korupcijos prevencija – korupcijos priešasčių, sąlygų atskleidimas ir šalinimas sudarant bei įgyvendinant atitinkamų priemonių sistemą, taip pat poveikis asmenims siekiant atgrasinti nuo korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų darymo“ (Žin., 2002, Nr. 57-2297).

„Korupcijos prevencija siekiama, kad korupcija kuo mažiau trukdytų plėtoti ekonomiką, demokratiją, kurti socialinę gerovę, stiprinti nacionalinį saugumą, didinti viešųjų paslaugų teikimo kokybę“ (Žin., 2002, Nr. 57-2297). Išskiriami korupcijos prevencijos uždaviniai:

- 1) Atskleisti korupcijos sąlygas, priežastis ir jas šalinti;
- 2) Atgrasinti asmenis nuo korupcinės veikos;
- 3) Užtikrinti veiksmingą teisinį reguliavimą;
- 4) Į prevenciją įtraukti gyventojus;
- 5) Skatinti skaidrų ir atvirą viešųjų paslaugų teikimą;

Pagal šį dokumentą korupcijos prevencija įgyvendinama remiantis tokiais principais, kaip:

1. Teisėtumo – kuris sako, kad prevencijos priemonės įgyvendinamos laikantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir kitų įstatymų bei reikalavimų, nepažeidžiant asmens teisių ir laisvių;
2. Visuotinio privalomumo – korupcijos prevencija gali vykdyti visi;
3. Sąveikos – veiksmingumas užtikrinamas derinant visas korupcijos prevencijos priemones, keičiantis informacija ir teikiant reikiamą pagalbą;

4. Pastovumo – veiksmingumas užtikrinamas nuolat tikrinant ir peržiūrint prevencijos priemonių įgyvendinimo rezultatus bei teikiant pasiūlymus institucijoms, kurios pagal savo kompetencija įgaliotos įgyvendinti pasiūlymus.

Norint atskleisti korupcijos atvejus, priežastys ir sąlygas, užtikrinti teisinį korupcijos prevencijos reguliavimą, įtraukti organizacijas ir pavienius asmenis, skatinti atvirumą ir pan., įstatyme išskirtos ir smulkiai apibūdintos tokios korupcijos prevencijos priemonės:

- Korupcijos rizikos analizė – valstybės ar savivaldybės įstaigos veiklos analizė antikorupciniu požiūriu, šių institucijų teisės aktų, programų ir projektų antikorupcinis vertinimas;
- Kovos su korupcija programų rengimas (LR nacionalinė, šakinės, institucinės ir kt.);
- Teisinio reguliavimo poveikio korupcijos mastui vertinimas – teisės akto projekto antikorupcinis vertinimas ir pan.;
- Informacijos apie asmenį, einantį / siekiantį eiti, valstybės tarnautojo / pareigūno pareigas, pateikimas;
- Informacijos teikimas valstybės tarnautojų ir juridinių asmenų registrams;
- Visuomenės informavimas ir švietimas (kaip neatskiriama visuomenės švietimo dalis) ir kt.

Įstatyme taip pat aprašomos korupcijos prevenciją įgyvendinančios įstaigos (Vyriausybė, Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, Specialiųjų tyrimų tarnyba, kitos valstybės ir savivaldybių bei nevalstybinės įstaigos) ir joms priskirtos pareigos kovoje su korupcija ir jos prevencijos vykdyme. Taigi, šis įstatymas yra kaip pamatinis / atraminis kitiems korupcijos prevencijos įstatymams ir programoms.

Remiantis Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo įstatymo (Žin., 1997, Nr. 2-16) 5 straipsnio 2 dalimi, Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 7 straipsnio 5 dalimi ir vertinant korupciją kaip grėsmę nacionaliniam saugumui, politinei sistemai ir pilietinei visuomenei buvo numatyta, kad valstybės tarnybos vykdytų antikorupcinę politiką ir 2002 m. sausio 17 d. nutarimu Nr. IX-711 bei 2011 m. birželio 16 d. nutarimu Nr. XI-1457 buvo patvirtinta / parengta Lietuvos Respublikos nacionalinė kovos su korupcija 2011 – 2014 metų programa.

Programos tikslas – „užtikrinti veiksmingą ir kryptingą korupcijos prevencijos ir kontrolės sistemą Lietuvoje“ (Žin., 2002, Nr. 10-355). Programoje pabrėžiama, kad siekiant bendros sąveikos korupcijos prevencijoje ir kontrolėje, į joje pateiktus tikslus ir uždavinius turi būti orientuotos ir kitų institucijų korupcijos prevencijos ir kovos su ja programos. 2011 – 2014 metų programoje yra nurodomos probleminės sritys ir į jas labiau susitelkiama, nei 2009 m. programoje, orientuojamasi ne į formalumus, o tikrą rezultatą parodančius veiksmus. Seimo pristatytoje 2008 metų Vyriausybės veiklos programoje, kova su korupcija minima tarp septynių svarbiausių sričių,

kuriuose Vyriausybė planuoja įgyvendinti permainas. Įvardytos svarbiausios kovos su korupcija kryptis ir problemos, padaryta pažanga jas sprendžiant bei strateginiai tikslai 6 srityse:

1. **Teisėkūra.** *Problemos:* teisės aktai sunkiai prieinami viešajai visuomenei; nepakankamas skaidrumas; teisės aktai priimami neįvertinus jų poveikio; nenuoseklios antikorupcinės teisės aktų vertinimo sistemos. *Pažanga:* Lietuvos Respublikos nutarimu (Žin., 2009, Nr. 121-5212) patvirtintos LR Vyriausybės teisėkūros taisyklės, kur įstaigos įpareigojamos teikti teisės aktų projektus viešai; Įdiegta TAIS (teisės aktų informacinė sistema), kur visiems galima reikšti pastabas ir pasiūlymus. *Tikslai:* užtikrinti viešumą ir skaidrumą, gerinti prieinamumą visuomenei.
2. **Teismų ir teisėsaugos institucijų veikla.** *Problemos:* Proceso dalyviai neturi prieigos prie teismo proceso bylų; Vilkinamos bylos dėl neautomatizuotų procesų. *Tikslai:* Skaidresnė ir viešesnė teismo institucijų veikla.
3. **Ūkio subjektų veiklos priežiūra.** *Problemos:* priežiūros atliekamos neefektyviai; dubliuojamos pareigos. *Pažanga:* Viešojo administravimo įstatyme (Žin., 2010, Nr. 81-4228) įtvirtintos nuostatos, kurių dėka bausmių praktika pagrįsta veikla pakeista į bendradarbiavimo praktiką, apibrėžta ūkio subjektų veiklos priežiūra. *Tikslai:* pertvarkyti ūkio subjektų institucijų sistemą; mažinti veiklos priežiūros administracinę naštą.
4. **Viešieji pirkimai.** *Problemos:* nėra vertinimo sistemos praktikos; nepakankama komisijos narių kvalifikacija; netinkamai taikomos pirkimų organizavimo taisyklės ir pan. *Pažanga:* 2009 – 2010 metai vykdytas centralizavimas, viešieji pirkimai vykdomi naudojantis CPO (centrinis perkančios organizacijos elektroninis katalogas) – jame siūlomi pirkimo objektai realiai atitinka perkančiųjų poreikius, perkančioji organizacija negali kitaip panaudoti lėšų nei skirta. *Tikslai:* Skaidrus ir racionalus prekių pirkimas.
5. **Sveikatos priežiūra.** *Problemos:* paslaugų apmokėjimo netolygumas; nėra konkretaus reglamentavimo; ilga sveikatos įstaigų vadovų kadencija; prastas finansavimo reglamentas; neapibrėžtas sveikatos draudimo objektas ir pan. *Tikslai:* skaidrumas.
6. **Teritorijų planavimas ir statybos valstybinė priežiūra.** *Problemos:* uždelsimų šalinimas; mažai viešumo teritorijų planavimo dokumentuose; neišplėtotos elektroninės paslaugos ir pan. *Pažanga:* Lietuvos Respublikos statybos įstatymas (Žin., 2010, Nr. 84-4401) pakeitė dokumentų išdavimo ir valstybinės priežiūros procedūras. *Tikslai:* priežiūros skaidrumas; sumažinta administracinė našta.

Programą koordinuoti ir Programos plano įgyvendinimo kontrolę vykdyti paskirtos: Tarpžinybinė komisija, kovai su korupcija koordinuoti sudaryta 2003 m. Vyriausybės, Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas, Specialiųjų tyrimų tarnyba ir kitos institucijos.

Be šių, jau aptartų korupcijos prevencijai skirtų dokumentų, kovai su korupciją reikšmingi ir besisiejantys su Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu ir LR Konstitucijos nuostatas įprasminantys įstatymai yra:

- Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (Žin., 2000, Nr. 89-2741), kuris numato baudžiamąją atsakomybę už korupcinę veiką valstybės tarnybose: 225 str. – 228 straipsniuose;
- Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas (Žin., 2000, Nr. 56-1644) reglamentuojantis lobistinę veiklą, jos kontrolę ir atsakomybę už įstatymo pažeidimus, taip pat įstatymu siekiama užtikrinti lobistinės veiklos viešumą ir skaidrumą užkertant kelią nelegaliai lobistinei veiklai;
- Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymas (Žin., 1999, Nr. 60-1945) garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjekto veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, teisę į objektyvų asmenų skundų ir pranešimų nagrinėjimą;
- Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymas (Žin., 1997, Nr. 67-1659), kuriuo siekiama užtikrinti, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams, įtvirtinti priimamų sprendimų nešališkumą ir užkirsti kelią korupcijai;
- Ir daugelis kitų įstatymų apžvelgiančiu kovos su korupciją priemonės ir prevenciją (LR gyventojų turto deklaravimo įstatymas (1996 m.), LR pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas (1997 m.), LR organizuoto nusikalstamumo užkardymo (1997 m.) ir pan.).

Analizuojant aptartus antikorpucinius įstatymus, pastebėtina, kad Lietuvos Respublikos teisinėje bazėje pabrėžiami tam tikri konkretūs, su kova su korupcija ir jos prevencija susiję, uždaviniai / aspektai skirti - tikslui sustabdyti korupcines apraiškas:

- 1) Būtiną veiksmingą finansavimą užtikrinantis ilgalaikę kovą su korupcija;
- 2) Teisingas nustatymas asmenų, kurie įgyvendina korupcinę veiką ir korupcijos pobūdžio įvertinimas pagal teises priemones;
- 3) Korupcijos nepakantumo skatinimas, per žiniasklaidos, švietimo ir kitas priemones;
- 4) Teisės aktų tobulinimas;
- 5) Labiausiai korupcijos pažeistų sričių nustatymas;
- 6) Korupcijos priemonių veiksmingumo užtikrinimas;

- 7) Tinkamas antikorupcinių priemonių administravimas;
- 8) Baudžiamosios atsakomybės tobulinimas.

*

Taigi, apibendrinant šį poskyrį, galima pastebėti, kad Lietuvos Respublikoje yra nemaža bazė dokumentų skirtų kovai su korupcija bei jos prevencijai, tačiau, šiuo metu, pagrindiniai ir labiausiai aktualūs yra Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas ir Lietuvos Respublikos nacionalinė kovos su korupcija 2011 – 2014 metų programa. Galima teigti, kad jei vadovavimasis įstatymais ir programomis bus toks pats išsamus kaip patys dokumentai ir paremtas teise, tai tikslai kovoje su korupcija bus ne tik reglamentuoti įstatymuose, bet ir įgyvendinti.

4.3. Korupcijos prevencijos valstybės tarnyboje Lietuvos Respublikos dokumentų ir programų vertinimas

Korupcijos prevencijos įstatymų bei programų sudarymas yra labai svarbus ir būtinas procesas, kaip pradinis žingsnis kovoje su korupcija. Tačiau yra ne tiek svarbu šiuos įstatymus leisti ir priimti, kiek juos vykdyti ir ne tik iš būtinybės prieš įstatymą, bet ir iš tikrų paskatų, siekiant tikrų rezultatų. Svarbu, kad korupcijos prevencija būtų veiksminga. Taigi, neužtenka ankstesniuose poskyriuose aptartų dokumentų tik „aklai“ vykdyti, reikia, kad juose užsibrėžti tikslai ir uždaviniai būtų vykdomi efektyviai, siekiant iš jų gauti kuo didesnę naudą. Todėl būtina vertinti pasiektus rezultatus ir programų bei įstatymų efektyvumą, taisant veiklos, padarytos kovoje su korupcija, ir pačių dokumentų sandaros klaidas, tai būtiną prevencijos efektyvumui užtikrinti ir tolimesnėms galimoms klaidoms užkirsti.

Tokius tyrimus ir vertinimus atlieka įvairių viešųjų tarnybų, tokių kaip Lietuvos respublikos valstybės kontrolė, STT ir kt., viešųjų įstaigų, tokių, kaip „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir kt., auditoriai, pateikdami išvadas bei rekomendacijas, kaip turi būti pagerintas programų vykdymo efektyvumas ir kokias klaidas ir kaip galima taisyti. Taip pat vidinius vertinimus bei programų auditus atlieka ir pačios programų ir projektų vykdytojos, t. y. valstybės tarnybos vykdančios savo korupcijos prevencijos programas, parengtas pagal Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo reikalavimą.

Siekiant įvertinti Nacionalinę kovos su korupcija programą (Toliau – NKKP) (2004 – 2007 m. I ketvirtis - audituotas laikotarpis) Lietuvos Respublikos valstybė kontrolė 2008 m. vasario 29 d. atliko valstybinį auditą ir pateikė valstybinio audito ataskaitą Nr. VA-P40-6-5. Remiantis visuomenės nuomone, kad Nacionalinė kovos su korupcija programa nedavė apčiuopiamų rezultatų

(9 proc. LR gyventojų 2007 metai manė, kad pastangos kovoje su korupcija valstybėje efektyvios, o net 77 proc. – kad neefektyvios) auditoriai siekė įvertinti programos veiklos koordinavimą, kontrolę ir stebėseną, taip pat tarpinstitucinį bendradarbiavimą.

Programa vertinta pagal tokius kriterijus (Valstybinio audito ataskaita, 2008, p. 6):

- Koordinavimo kokybinis vertinimas, t. y. nustatyti trūkumai laikomi požymiais, patvirtinančiais nepakankamą programos įgyvendinimo organizavimą;
- Planuotų rezultatų pasiekimo lygis;
- Priemonių įgyvendinimo trukmė;
- Programai reikalingų išteklių apibrėžtumas;
- Programos dalyvių atliktų priemonių įgyvendinimo vertinimo rezultatų palyginimas;
- Visuomenės apklausų rezultatų palyginimas;
- NKKP nustatytų priemonių ir suformuluotų uždavinių programos tikslams pasiekti pakankamumas ir pagrįstumas;
- Informacijos apie priemonių įgyvendinimą patikimumas, informatyvumas, viešumas ir pateikimas reikiamu laiku.

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei atlikus, NKKP 2004 -2007 metų laikotarpio auditą buvo padarytos tokios išvados ir pateiktos rekomendacijos:

1. NKKP rengimas, atnaujinimas ir įgyvendinimas buvo organizuojamas ir vykdomas nepakankamai efektyviai, taip padarydamas neigiamos įtakos NKKP įgyvendinimo rezultatyvumui. Tikslinant priemonių planą nebuvo pakankamai išanalizuota faktinė korupcijos situacija, tinkamai neįvertintos korupcijos priežastys ir paplitimas.
2. NKKP nebuvo suderinta su kitomis programomis ir koncepcijomis, todėl buvo sudarytos sąlygos priemonių dubliavimuisi. *Rekomendacija:* suderinti NKKP su susijusiomis strategijomis, programomis ir koncepcijomis. Skirta – LR Vyriausybei.
3. NKKP nekonkrečiai suformuluota korupcijos sąvoka, tuo pačiu ir programos objektas, todėl buvo sudarytos sąlygos netinkamai vykdyti tikslus ir uždavinius, nes aiškiai neapibrėžiamas reiškiny su kuriuo kovojama (audito ataskaitoje pažymėtina, kad institucijos netinkamai traktuoja korupcijos prevenciją, dažnai tapatina ją su teisėsaugos funkcijomis, todėl nesiimama priemonių korupcinėms sąlygoms šalinti). *Rekomendacija:* suformuluoti aiškią korupcijos sąvoką. Skirta – LR Vyriausybei ir STT.
4. Programos įgyvendinimo stebėseną apsunkino tai, kad nebuvo numatyti tikslų pasiekimo ir uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijai, kas labai reikalinga priemonėms vertinti, nes nevisiems programos uždaviniams buvo numatytos pakankamos priemonės ir buvo nukeliami dalies priemonių įgyvendinimo terminai.

Rekomendacijos: reglamentuoti įgyvendinimo stebėsenos tvarką užtikrinant galimybę reguliariai vertinti pažangą ir nustatyti problemas. Tuo pačiu tobulinti NKKP vertinimo kriterijus. Skirta – LR Vyriausybei ir STT.

5. Visuomenės švietimas korupcijos prevencijos tema rezultatų beveik nedavė (tik 32 proc. gyventojų žinojo, kad yra NKKP, o norint pranešti apie korupciją nežinotų kur kreiptis net 82 proc. gyventojų ir 65 proc. įmonių), tai galima paaiškinti, kaip nepakankamai išnaudotą Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos potencialą kovoje su korupcija. Taip pat tam priežastimi buvo pakankamai dėmesio antikorpuciniam švietimui neskyrusi STT. Rekomendacija: norint, kad visuomenė teisingiau suvoktų esamą korupcijos padėtį, numatyti daugiau informavimo ir švietimo priemonių. Skirta – LR Vyriausybei ir STT.
6. NKKP nedetalizuojama, kaip paskirstomos veiksmų koordinavimo ir stebėsenos funkcijos, taip neužtikrinama programos įgyvendinimo stebėsenos ir kontrolė bei veiksmingas jos atnaujinimas ir parengimas. Rekomendacija: nustatyti Programos vykdymo mechanizmą, rengimo, keitimo ir atnaujinimo, įgyvendinimo priemonių plano sudarymo ir veiksmų koordinavimo funkcijų paskirstymą. Skirta – LR Vyriausybei ir STT.
7. Tarpžinybinė komisija paskirta koordinuoti kovai su korupcija nesilaikė LR Vyriausybės reikalavimų rengti posėdžius kas ketvirtį, taip pat neorganizavo išvažiuojamųjų posėdžių.
8. Rengiant priemonių planą ne su visais dalyviais buvo suderintas priemonių vykdymo organizavimas, ne visada pasirenkamas pats efektyviausias būdas. 1997 m. LR Prezidentas, Seimas, Vyriausybė, Aukščiausiasis Teismas ir Lietuvos savivaldybių asociacija įsteigė VšĮ Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centrą (Toliau – NPLC), kurio tikslas – sukurti ir įgyvendinti veiksmingą nusikalstamumo prevencijos sistemą Lietuvoje. Todėl, auditorių nuomone, NPLC su kitomis institucijomis turėtų aktyviai dalyvauti NKKP įgyvendinime, tačiau jos dalyvavimas numatytas tik savanoriškas ties 3 priemonėmis ir NPLC iniciatyvos neparodė, nors įstaigos tikslai ir tiesiogiai susiję su Programos tikslais. Rekomendacija: su numatomais vykdytojais suderinti uždavinius ir priemones. Skirta – LR Vyriausybei ir STT.
9. Rengiant ir įgyvendinant NKKP neefektyviai įtraukiamos visuomeninės organizacijos, viešosios įstaigos ir privatus sektorius, todėl ir priemonės vykdomos nepakankamai gerai. Pagal auditorių atliktų apklausų rezultatus tik už 35 proc. atsakingų institucijų atsiskaitė už priemonių įgyvendinimą. Iš numatytų įgyvendinti priemonių iki 2007 m. I ketvirčio neįgyvendinta 55 proc. priemonių. Rekomendacija: Įtraukti visuomenines

organizacijas, viešąsias įstaigas ir privatų sektorių NKKP rengimą ir įgyvendinimą. Skirta – LR Vyriausybei ir STT.

10. Programos pirmajame uždavinyje numatyta, kad turi būti užtikrinamas priemonių finansavimas, kaip tai numatyta ir LR korupcijos prevencijos įstatymo 13 straipsnyje, tačiau daugiau nei pusė organizacijų vykdančių priemones savo strateginiuose planuose nenurodė vykdomų NKKP priemonių, todėl nebuvo užtikrintas finansavimas. Taip pat nesilaikant LR Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 827 patvirtintos Strateginio planavimo metodikos 37.3 punkto nenumatytas priemonių įgyvendinimui reikalingas išteklių poreikis, todėl priemonių įgyvendinimas buvo vykdomas iš bendrų institucijoms skirtų biudžeto lėšų ir nevykdoma panaudotų lėšų apskaita, dėl šios padėties nežinoma, kiek valstybei kainuoja NKKP įgyvendinimas. Rekomendacija: norint užtikrinti NKKP finansavimą ir lėšų apskaitą bei rezultatyvų įgyvendinimą, įpareigoti įgyvendinančius subjektus strateginiuose planuose nurodyti vykdomas priemones. Skirta - LR Vyriausybei.
11. Audito metu gautas NKKP 2007 metų gruodžio mėnesio projektas, atsižvelgiant į programą tobulesnis, tačiau ir jį būtina tobulinti dėl neatsižvelgimo į visuomenės apklausos rezultatus ir programos įgyvendinimo trūkumus. Rekomendacija: patikslinti uždavinius, priemones, įvertinti faktinę korupcijos situaciją, naudoti visuomenės apklausų ir korupcijos pasireiškimo analizės rezultatus. Skirta – LR Vyriausybei ir STT.

2008 m. balandžio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisija (Toliau – komisija) posėdyje svarstė Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolės ataskaitą „Nacionalinė kovos su korupcija programa“ ir atkreipė dėmesį į tai, kad NKKP parengta formaliu požiūriu į priemones bei nėra numatyta įgyvendinimo ir vertinimo priemonių, ir institucijų atsakomybės.

Taip pat, šiame posėdyje, buvo pritarta STT pastaboms ir pasiūlymams: keisti išvadą, kad NKKP nėra suderinta su kitomis valstybinėmis programomis, strategijomis ir kt. sudarant sąlygas priemonių dubliavimuisi, išreiškiant poziciją apie programų suderinamumo tvarką bei tvarkos pažeidimų įtaką NKKP įgyvendinimui; Įtraukti nevyriausybinės organizacijas, viešąsias įstaigas ir privatų sektorių į NKKP įgyvendinančių sąrašą ir švietimo vykdymą; Komisijos nuomone STT vykdoma šviečiamoji veikla pakankama; Siūlytina papildyti audito rekomendacijas nurodant neįgyvendintas priemones ir jų galimus įgyvendinimo būdus; Į antrą NKKP būtina įtraukti LR parlamentinių partijų frakcijų pasirašyto susitarimo „Dėl kovos su korupcija stiprinimo“ nuostatas, nes dokumente nurodytos konkrečios priemonės kovai su korupcija.

Nagrinėjant STT išvadas ir statistinę informaciją dėl Nacionalinių kovos su korupcija programų (I pirmoji (2002 m. – 2007 m.), II antroji (2009 – 2010 m. m.) ir III paskutinioji (2011 – 2014 m. m.)) priemonių plano vykdymo, buvo išskirti tokie rezultatai:

- I. 2006 – 2007 metais NKKP buvo numatytos 57 priemonės, iš kurių laikytina įvykdytomis 56 proc., iš dalies įgyvendinta 33 proc., neįgyvendinta – 11 proc. priemonių. *Problemos iškilo, nes:* institucijos kai kurių priemonių nevykdymą teisingo, kaip netikslingas pačias priemones, tačiau neinicijavo priemonių plano pakeitimų; kai kurios ne iki galo įvykdytos priemonės, nebuvo baigtos, nes nesuderinus galutinių projektų variantų su atsakingomis institucijomis, procesai sustojo; kai kurios priemonės įvykdytos, bet buvo nesilaikyta nustatytų programoje terminų; nepakankamai reglamentuotas NKKP įgyvendinimo mechanizmas; neapibrėžtas informacijos apie priemonių vykdymą pateikimas, todėl apsunkinta analizė; nebuvimas, įgyvendintu priemonių vertinimo, kriterijų.
- II. 2009 metais iš NKKP numatytų 65 priemonių visiškai įvykdyta 24 (37 proc.) priemonės, iš dalies įvykdytos 22 (34 proc.) ir neįvykdytos 19 (29 proc.) priemonės. Programos tikslams pasiekti priemonės buvo suskirstytos į blokus:
 - Korupcijos prevencijos – 43 priemonės (įgyvendinta 13);
 - Korupcinio pobūdžio teisės pažeidimų tyrimo – 10 (įgyvendinta 6);
 - Visuomenės antikorupcinio švietimo – 13 (įgyvendinta 5).

Problemos: nepavyko sukurti antikorupcinės kontrolės mechanizmo; neįvyko reikiamų pasikeitimų teisėkūroje; tęsiamas administracinių mechanizmų tobulinimas; nepriimti teisės aktų pakeitimai dėl valstybės tarnautojų tarnybos; ne visose ugdymo įstaigose ir aukštosiose mokyklose įdiegtos antikorupcinio ugdymo programos, todėl ne iki galo pasiektas visuomenės švietimo tikslas.

- III. Vykdam naujausią NKKP ir įvertinus 2011 – 2013 metų I pusmečio rezultatų vykdymo veiksmingumą, gauti tokie rezultatai, kad iš 88 (iki nurodyto laikotarpio) numatytų priemonių: įgyvendintos 41 (47 proc.), iš dalies įgyvendinta arba vykdoma 34 (37 proc.), neįgyvendintos 3 (3 proc.) priemonės. Buvo įgyvendinamos kasmet po 4 priemonės, 6 priemonėmis programa buvo papildyta ir jų vykdymo laikotarpis numatytas 2013 – 2014 metais. *Įgyvendinimo problemos:* vykdytojai neįsigilinę į programų vykdymo turinį ir dažnai nepateikia informacijos apie vykdomas programas; vykdytojai nerealizuoja priemonių veiksmingumo; organizacijos atsakingos už prioritetus nepateikia informacijos apie tikslo rezultato kriterijų pasiekimą.

1. lentelė NKKP priemonių įvykdymo statistinis palyginimas

NKKP Įvykdymo lygis	I (2002 – 2007 m.m.)	II (2009 – 2010 m.m.)	III (2011 – 2014 m.m.)
Įgyvendintų priemonių	56 proc.	37 proc.	47 proc.
Iš dalies įgyvendintų priemonių	33 proc.	34 proc.	37 proc.
Neįgyvendinta priemonių	11 proc.	29 proc.	3 proc.

Šaltinis: sudaryta autorės pagal STT Nacionalinių programų vertinimus, 2007, 2009, 2013.

Atsižvelgiant į gautus rezultatus (žr. 1 lentelę), t. y. statistinius duomenis, ir patiriamas NKKP priemonių vykdymo problemas, pastebėtina, kad programų priemonių įvykdomume laikui bėgant galima pastebėti pažangą: III-joje, naujausioje programoje neįgyvendinta tik 3 proc. priemonių ir tai yra akivaizdus pasiekimas žinant, kad programa bus vykdoma dar iki 2014 metų II ketvirčio ir šias priemones bus galima įgyvendinti. Tačiau, kaip ir ankstesniuose NKKP pastebimos panašios priemonių neįgyvendinimo problemos: atsakingų institucijų atsakomybės ir kompetencijų trūkumas, nesilaikymas nustatytų terminų bei nekonkretus ataskaitinės informacijos pateikimas.

Panašios išvados, kaip ir valstybės kontrolės bei STT auditorių skelbiamos Estep pateiktoje 2011 m. Korupcijos prevencijos įstatymo poveikio vertinimo galutinėje ataskaitoje. VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ vertinimus atliko pagal tris įstatymu numatytas priemones: korupcijos rizikos analizės, kovos su korupcija programų bei teisės aktų ir jų projektų antikorupcinis vertinimo įgyvendinimo.

Vertinant korupcijos prevencijos programas tiek nacionalines, tiek institucines, Estep buvo pastebėta, kaip ir anksčiau darbe minėtų, valstybės kontrolės auditorių, kad prevencijos priemonių kontrolės ir stebėsenos sistemos turi žymių trūkumų, nes nenumatyti vertinimo rodikliai ir nenustatyta tiksli vertinimo sistema, todėl antikorupcinės politikos efektyvumo vertinimas tampa labai sudėtingas ir iš dalies tikslingai labai sunkiai įvertinamas procesas.

Pastebėtina, kad kovos su korupcija programos parengiamos vis detalčiau ir jų įgyvendinimas galėtų tapti efektyvesniu „visų pirma sukuriant korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimo koordinavimo institucijose modelį“ (Estep, 2011, p. 6), bet ne didinant finansavimą. Tai pastebėtina iš Estep atliktos sąnaudų ir efektyvumo analizės, kurios rezultatai parodė, kad apie 840 tūkst. litų

(2007 m.) valstybės mastu skirtų kovai su korupcija buvo panaudotos korupcijos rizikos analizei (apie 413 tūkst. litų), KKP priemonių įgyvendinimui (apie 280 tūkst. litų) ir mažiausiai (apie 150 tūkst. litų) antikorupcinių vertinimo priemonių įgyvendinimui, o nuo 2008 metų priemonių įgyvendinimo sąnaudos pamažu mažėjo ir tuo pačiu didėjo jų efektyvumas rengiant įvairias analizes (žr. 1 priedą). Pasak Estep (2011) ataskaitos „Atsižvelgiant į tai, jog kova su korupcija tiek gerinant valstybės ir savivaldybių institucijų darbą, tiek siekiant socialinio ir ekonominio šalies augimo“ (p. 6) yra naudingas procesas bei į sąnaudas, kurios palaiptiesiems mažėja vis didinant efektyvumą, galima teigti, kad jos yra nedidelės valstybei ir programų finansavimo didinti nereiktų, nors dauguma institucijų pabrėžia finansavimą kaip problemą.

Kalbant apie institucines kovos su korupcija ir prevencines programas orientuotas į konkrečių veiklų tobulinimą, pastebėtina, kad jų įgyvendinimas prisideda prie nacionalinės programos įgyvendinimo ir jų nauda vertinama panašiai: šios programos padeda geriau teisiškai reglamentuoti veiklos sritis ir pagerinti atskaitingų įstaigų veiklos stebėseną, remiantis 2010 m. TILS apklausos duomenimis, rezultatai parodė, kad institucijoms skiriamas finansavimas korupcijos prevencijos programoms įgyvendinti taip pat yra minimalus ir efektyvus (žr. 2 priedą).

Instituciniu mastu, kaip ir nacionaliniu, pastebimas programų vertinimo sudėtingumo aspektas, nes dauguma programų įgyvendinimo procesų institucijos įvertina gana bendru pobūdžiu, nepateigdamos stebėsenos rodiklių, konkrečiu terminu, tai pastebima ne tik iš atskaitingumo, bet ir iš informacijos pateikiamos viešojoje erdvėje (žr. 2 lentelę). Kaip matyti iš pateiktos lentelės, apie kovos su korupcija priemones ir prevencines programas internete informaciją paskelbė 17 iš 20 pateiktų institucijų, o jų įgyvendinimą – tik 10 institucijų. Todėl Estep vertinime teigiama, kad tarnautojams reikia daugiau mokymų siekiant geresnio situacijų traktavimo, programų priemonių detalesnio ir aiškesnio vertinimo bei atsakingų institucijų už priemonių vykdymą produktyvesnio atskaitingumo.

Tiek nacionalinės korupcijos programos požiūriu, tiek iš konkrečių institucijų programų vykdymo pusės atsižvelgiant į Estep, STT ir kitų auditorių vykdytus tyrimus ir pateiktas ataskaitas, pastebimos tos pačios išskiriamos KKP priemonių vykdymo ir KRA problemos:

- Apmokymų trūkumas;
- Vertinimo sistemos nebuvimas;
- Nenustatyti konkretūs atsiskaitymo ir priemonių vykdymo terminai;
- Problemų paviršutiniškas nagrinėjimas;
- Atskaitingų institucijų kompetencijos ir atsakomybės trūkumas.

2 lentelė. Su korupcijos prevencija susijusios informacijos viešinimas valstybės ir savivaldybės institucijų interneto svetainėse

	Ministerijos												Savivaldybės								
	Aplinkos	Energetikos	Finansų	Krašto apsaugos	Kultūros	Socialinės apsaugos ir darbo	Susisiekimo	Sveikatos apsaugos	Švietimo ir mokslo	Teisingumo	Užsienio reikalų	Ūkio	Vidaus reikalų	Žemės ūkio	Vilniaus miesto	Kauno miesto	Klaipėdos miesto	Vilniaus rajono	Kauno rajono	Klaipėdos rajono	
Skiltis apie institucijos vykdomą korupcijos prevenciją interneto svetainės pradiniame puslapyje	X			X									X		X						
Skiltis apie institucijos vykdomą korupcijos prevenciją interneto svetainės vidiniuose puslapiuose			X			X	X		X	X	X				X					X	X
Informacija apie institucijos KKP	X		X	X		X	X		X	X	X				X		X	X	X	X	X
Informacija apie institucijos KKP įgyvendinimą (stebėsenos ataskaitos)	X		X	X		X	X		X	X	X				X		X	X	X	X	X
Informacija apie institucijos vykdomą KRA			X	X			X				X	X	X								
Informacija apie institucijos vykdomą antikorupcinį vertinimą							X														
"Karštosios linijos" kontaktai	X			X			X			X	X				X	X	X	X	X	X	X
Kita informacija							X		X	X	X				X	X	X	X	X	X	X

Šaltinis: STT, Korupcijos prevencijos įstatymo poveikio vertinimas, 2011, p. 36

*

Apibendrinant poskyrį galima teigti, kad KKP programų ir priemonių įgyvendinimo vertinimas yra vienas svarbiausių dalykų siekiant efektyvaus programų vykdymo, nors programose vis dar pastebimi ryškūs pasikartojantys trūkumai, bet palaipsniui įgyjama programų įgyvendinimo ir kūrimo, be trūkumų tendencija. Todėl siekiant pagerinti gaunamą naudą iš vertinimų, tyrimų ir pan. pirmiausia reikia atsižvelgti į jau gautus ankstesnių vertinimų rezultatus ir taisyti dokumentų bei veiklos klaidas, t. y. gerinti ir tobulinti programų vertinimo sistemas, rengti efektyvius mokymus ir skatinti atskaitingų ir atsakingų organizacijų atsakingumą bei gilinimąsi į joms pateiktas vykdyti priemones, tik tokiu būdu bus galima pasiekti korupcijos prevencijos programų efektyvumo ir naudos institucijų veiklai ir visai valstybei.

5. KORUPCIJOS PREVENCIJOS PROGRAMOS VERTINIMAS: NACIONALINĖS MOKĖJIMO AGENTŪTROS PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS VALSTYBĖS TARNYBOS ATVEJIS

Teoriniai šio darbo aspektai atskleidė, kad korupcijos, kaip sudėtingo kompleksinio reiškimo daroma žala tiek tarptautiniu, tiek bendranacionaliniu, tiek atskirų viešųjų tarnybų lygmeniu, verčia ieškoti būdų ir priemonių, kaip sumažinti korupcijos atvejų pasireiškimą. Nes nepaistant egzistuojančių teisės aktų gausos ir to, kad su korupcija kovojančių institucijų yra labai daug, akivaizdu, kad reikia tobulinti kovos su korupcija sistemą ne tik nacionaliniu, bet ir instituciniu lygmeniu.

Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatyme pateikiama daug antikorpucinių priemonių, kuriomis remiantis ir naudojantis už kovą su korupcija atsakingos institucijos arba tam tikrų institucijų padaliniai siekia sumažinti korupcijos lygį. Viena iš tokiu priemonių, kaip jau anksčiau minėta teorinėje dalyje, yra nuo 2002 metų kuriama nacionalinė kovos su korupcija programa bei jos pagrindu individualūs, kiekvienai valstybės tarnybai, antikorpucinių priemonių planai, kurie taip pat prisideda prie korupcijos reiškimo stabdymo ir teisinės sistemos tobulinimo ne tik instituciniu lygmeniu, bet pirmiausia kiekvieno darbuotojo pastangomis atliekant skaidrią veiklą.

Tokie principai atskleidžiami ir 2013 m. sausio 2 d. Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus įsakymu Nr. BR1-1 patvirtintoje NMA 2013 – 2014 metų korupcijos prevencijos programoje ir jos priemonių plane, programos pagrindinis uždavinys – „vykdyti nuolatinę ir kryptingą korupcijos prevencijos politiką bei užtikrinti skaidrią ir veiksmingą Agentūros darbuotojų veiklą“, plane numatyta įgyvendinti 23 kovos su korupcija priemonės, skirtas:

1. Korupcijos pasireiškimui tikimybei nustatyti bei nustatytai tikimybei pašalinti;
2. Stiprinti viešumo ir skaidrumo principų laikymąsi ir tobulinti vidaus teisės aktų antikorpucinio vertinimo procesą;
3. Aktyvinti skaidrumo ir atvirumo idėjų platinimą visuomenėje;
4. Įtraukti Agentūros darbuotojus į skaidrumo politikos įgyvendinimą;
5. Veiksmingam korupcijos prevencijos organizavimui, įgyvendinimui ir kontrolės mechanizmui užtikrinti;
6. Darbuotojų bei visuomenės antikorpuciniam švietimui, skirtam visuomenės pasitikėjimui Agentūra didinti.

Kaip skelbiama NMA korupcijos prevencijos programoje (Toliau – KPP): 2011 m. ir 2012 m. atlikus korupcijos pasireiškimui tikimybės vertinimą buvo nustatyta, kad NMA veikloje egzistuoja

korupcijos pasireiškimo tikimybė, nes Agentūros veikla atitinka Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatyme nurodytus kriterijus: „daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo“ ir „veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu“. Ir nors korupcinio pobūdžio veikų nebuvo nustatyta, korupcijos pasireiškimo rizikoms valdyti ir prevencijai vykdyti, kaip LR korupcijos prevencijos įstatymas numato, buvo patvirtinta NMA 2013 – 2014 metų korupcijos prevencijos programa, kurios tikslas – „atskleisti ir pašalinti priežastis, sudarančias sąlygas galimai neskaidriai Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos valstybės tarnautojų bei darbuotojų pagal darbo sutartis, veikai, užtikrinant kokybiška paramos priemonių lėšų administravimą, projektų finansuojamų Europos Sąjungos ir valstybės biudžeto lėšomis, vertinimą, sprendimų priėmimą, lėšų išmokėjimą, kontrolę ir informacijos sklaidą paramos gavėjams.“.

„NMA yra savarankiška Lietuvos Respublikos vykdomosios valdžios institucija, biudžetinė įstaiga, veikianti Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministerijos akreditavimo srityje ir administruojanti valstybės paramos ir Europos Sąjungos paramos žemės ūkiui ir kaimo plėtrai lėšas bei atliekanti jų mokėjimo ir kontrolės funkcijas.“

NMA įsteigta 1999 m. lapkričio 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1266 „Dėl Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos įsteigimo“. Pagrindinis NMA tikslas veiklos pradžioje buvo SAPARD paramos administravimas. Teisę savarankiškai administruoti šią paramą Europos Komisija suteikė 2001 m. lapkričio 26 d. Pirmieji paraiškų rinkimai prasidėjo 2001 m. gruodį, o pirmoji paramos teikimo sutartis pasirašyta 2002 m. sausį su Šiaulių rajono ŽŪKB „Raupaičių ūkis“.

2004 m. Lietuvai įsiliejus į Europos Sąjungos erdvę, prasidėjo naujas NMA veiklos etapas – Europos Sąjungos bendrosios žemės ūkio politikos priemonių administravimas. Pradėta administruoti parama pagal Kaimo plėtros 2004–2006 m. plano, Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemones. Nuo 2004 m. taikoma ir vienkartinės tiesioginės išmokos už plotus schema.

2007 m. prasidėjo finansinis 2007–2013 m. laikotarpis. Kartu pradėta įgyvendinti ir naująją Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programą. Pagal šią programą iš viso skirta 7,9 mlrd. litų paramos. 2008 m. gruodžio 31 d. baigta mokėti paramą iš Kaimo plėtros 2004–2006 m. planui skirtų lėšų, o 2009 m. birželio 30 d. baigta mokėti Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento IV prioritetui skirtą paramą.

2009 m. gegužės 5 d. NMA išduotas sertifikatas, patvirtinantis NMA informacijos saugumo valdymo sistemos atitiktį standarto ISO/IEC 27001:2005 reikalavimams. 2010 m. NMA įdiegta Kokybės vadybos sistema, paremta LST EN ISO 9001:2008 standartu.

Kokybės vadybos sistema taikoma administruojant valstybės pagalbą ir Europos Sąjungos paramos žemės ūkiui, kaimo plėtrai ir žuvininkystei lėšas, atliekant jų mokėjimo ir kontrolės funkcijas. Ši sistema padeda nuolat gerinti teikiamų paslaugų kokybę, tobulinti taikomus veiklos metodus, taip gerinant vykdomos veiklos rezultatyvumą ir efektyvumą. 2012 m. NMA pelnė Nacionalinį kokybės prizą stambių įmonių kategorijoje. Nacionalinio kokybės prizo konkursą organizuoja Lietuvos Respublikos ūkio ministerija ir Kokybės taryba.

2013 m. Agentūrai skirtas Europos žinių prizas. Europos žinių prizų įvertinamos Europos Sąjungos institucijų pastangos padėti savo darbuotojams tobulinti ir gilinti profesines žinias. 2014 m. sausio 7 d. direktoriaus pareigas pradėjo eiti Erikas Bėrontas. Šiuo metu NMA struktūrą sudaro vadovybė, 11 departamentų ir 3 savarankiški skyriai. NMA yra 862 etatai.

NMA Misija - būnanti patikima ir pažangia organizacija suteikti galimybes paprasčiausiu būdu pasinaudoti parama žemės ūkiui, kaimo plėtrai ir žuvininkystei.

Vizija - konkurencinga, aktyvi, aplinką tausojanti visuomenė institucija klestinčiame krašte.

Šūkis - „kurkime klestintį kraštą kartu!“.

Siekdama įgyvendinti savo misiją Agentūra ir kiekvienas jos darbuotojas savo veikloje vadovaujasi šiomis vertybėmis:

- *Veikimas išvien;*
- *Orientacija į klientą;*
- *Profesionalumas;*
- *Veržlumas;*
- *Pažangumas;*
- *Skaidrumas.*

Siekdama įgyvendinti savo viziją, kelia šiuos strateginius 2012 – 2017 m. laikotarpio tikslus:

- *Skaidriai teikti kokybiškas paslaugas, atitinkančias kliento lūkesčius;*
- *Būti pažangia organizacija, kurioje drauge dirba motyvaciją turintys darbuotojai;*
- *Efektyviai vykdyti veiklą;*

5.1. Tyrimo metodologija

Siekiant bendro tikslo kovoje su korupcija ir tikslingai naudojantis įstatymine baze, turi būti kuriamos pagrįstos korupcijos prevencijos priemonės ne tik valstybiniu, bet ir instituciniu lygmeniu.

Šios priemonės bus efektyvios ir teikiančios naudą, pirmiausia, konkrečiai institucijai, o vėliau ir visai valstybei, tik tada jei bus sąžiningai vertinamas ir vykdomas ne tik galutinis rezultatas, bet ir korupcijos prevencijos programų ir priemonių sudarymo ir vykdymo procesas, kuris pirmiausia priklauso nuo institucijos darbuotojų požiūrio ir kryptingos antikorupcinės veiklos.

Todėl kovoje su korupcija yra labai svarbi korupcijos prevencijos programų ir priemonių (Toliau – KPP) valstybės tarnyboje efektyvaus ir naudingo veiklai vertinimo ir vykdymo problema.

Problemai išsiaiškinti buvo atliktas tyrimas: „Korupcijos prevencijos programų Lietuvos valstybės tarnyboje efektyvumas ir naudingumas institucijos veiklai“.

Tyrimo tikslas – įvertinti korupcijos prevencijos programos Lietuvos valstybinėje tarnyboje efektyvumą ir naudingumą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Nustatyti dažniausiai pasitaikančias KPP vykdymo ir vertinimo problemas;
2. Įvertinti respondentų požiūrį į KPP reikalingumą;
3. Išsiaiškinti KPP priemonių naudingumo įvertinimo skirtumus tarp respondentų, kurių pareigybėse yra numatytos funkcijos susijusios su KPP įgyvendinimu ir tarp tų, kurių – nenumatytos;
4. Nustatyti ar respondentai asmeniškai prisideda prie efektyvios antikorupcinės institucijos veiklos vykdymo;
5. Išsiaiškinti KPP vykdymo ir vertinimo proceso, problemų vertinimo skirtumus tarp: lankusių mokymus respondentų ir nelankusių;
6. Įvertinti subjektyvią respondentų nuomonę dėl priežasčių lemiančių KPP vertinimo ir vykdymo problemų atsiradimą.

Atliekant ir apdorojant tyrimo rezultatus buvo naudoti šie **metodai**:

- Norint įvertinti KPP efektyvumą ir naudingumą Lietuvos valstybinėms tarnyboms buvo pasirinkta atlikti konkretaus atvejo tyrimą, kaip tyrimo objektas pasirinktas NMA Lietuvos valstybės tarnybos atvejis. Tyrimui pritaikytas *atvejo studijos metodas* – tai toks metodas, kai socialinės problemos analizuojamos išskiriant vieną ar kelis jų raiškos atvejus. Metodas numato detalų ir gilų vieno ar kelių atvejų ištyrimą remiantis kuo daugiau socialinės informacijos šaltinių ir pritaikant įvairius socialinių tyrimų metodus. Čia svarbiausias akcentas yra tai, kad koncentruotas dėmesys sutelkiamas konkrečiam atvejui, o atvejis parenkamas tirti tam tikrą platesnę problemą kaip objektas iliustruojantis problemos raišką (Lietuvos HSM duomenų archyvas, 2014).
- *Kiekybinis tyrimas* – anketinė apklausa, per masinės informacijos priemones (internetą). Toks metodas pasirinktas dėl to, kad tokiu būdu paprasčiau kontaktuoti su respondентаis ir jie anketą gali užpildyti patogiu laiku, taip nevaržomas jų laikas.

Kadangi anketa yra pildoma kompiuteriu taip išsaugomas didesnis respondentų anonimiškumas, taip keliamas pasitikėjimas ir didinamas respondentų aktyvumas.

- Kiekybinio tyrimo duomenys buvo apdoroti *statistinių duomenų analizės programomis*:
 - ✓ Procentiniai santykiai apskaičiuoti portale www.apklausa.lt;
 - ✓ SPSS programoje duomenys apdoroti naudojant: Mann – Whitney U testo, duomenų kryžminimo (Chi kv.), koreliacijos ir homogeniškumo nustatymo metodus;
 - ✓ Diagramos sudarytos naudojant Microsoft Office Excel 2010 programą.
- *Kokybinis tyrimas* – skirtas sukonkretinti anketinio tyrimo atsakymams. Pasirinktas standartizuoto interviu metodas su išlanksto numatytais klausimais, kai interviu eigoje mažai, kas keičiama, šiuo atveju situacija yra apibrėžta ir numatyta iš anksto (Kardelis, 2005).
- Kokybinio tyrimo duomenys buvo apdoroti pasitelkiant *turinio analizės metodą* (angl. – content analysis) – tai kokybinis turinio socialinių žinių tyrinėjimas, technika, kuri įgalina priėjimą prie tinkamų rezultatų, nešališkai ir sistemiškai išanalizavus teksto pobūdį. Analizė leidžia įvertinti turinio ypatybes, atskiriant dokumento tekste tikslingus dydžio matavimus, skaičiuojamas jų taikymo dažnis visame tekste ir ištiriami elementų ryšiai (Tidikis, 2003). Kokybinėje turinio analizėje pabrėžtinis teksto grupės, taip siekiant sukonkretinti informaciją, t. y. kategorijų ir subkategorijų išskyrimas suteikia tyrimui kiekybinei analizei būdingą skaitmeniškumą ir leidžia palyginti ir apibendrinti duomenis (Leonavičius, 2004).

Kiekybinio tyrimo dalis buvo atliekama 2014 m. sausio 14 – 31 dienomis, anketa buvo patalpinta internetiniame puslapyje www.apklausa.lt, nuorodos į anketą buvo išsiųstos respondentams elektroniniu paštu. Apklausti 103, tiesiogiai už KPP vykdymą atsakingų padalinių (žr. 3 priedą), NMA darbuotojai. NMA duomenimis 2014 m. institucijos tiriamuosiuose padaliniuose dirbo 130 darbuotojų: Vidaus audito departamente - 20, Rizikų valdymo ir vertinimo departamente - 17, Strateginio valdymo departamente - 58, Personalo skyriuje – 12, Komunikacijos skyriuje – 23.

3 lentelė. Paniotto lentelė imties dydžiui nustatyti (su 5 proc. paklaida)

Generalinės aibės visuma	500	1000	2000	3000	4000	5000	10000	100000
Imties tūris	222	286	333	350	360	370	385	398

Šaltinis: Kardelis, 2005, p. 322

Remiantis Paniotto statistine lentele imties dydžiui nustatyti, kai paklaida yra 5 proc. (žr. 3 lentelę). Šiuo atveju, kai generalinė aibė yra 130 darbuotojų, imties dydis – 97. Imties dydis, kuris reprezentuoja visą generalinę aibę, apskaičiuotas pagal formulę (Kardelis, 2005):

$$n = 1/(\Delta^2 + 1/N); \quad (1)$$

Čia: n – atvejų skaičius atrankinėje grupėje;

N – generalinė aibė (130);

Δ – paklaidos dydis (5 proc.).

Atsižvelgiant į tai, kad atliekant anketinį tyrimą 2014 m. sausio 14 – 31 dienomis buvo apklausti 103 respondentai, darytina išvada, kad imtis yra reprezentatyvi ir atspindi darbuotojų požiūrį į KPP efektyvumą ir naudingumą institucijai.

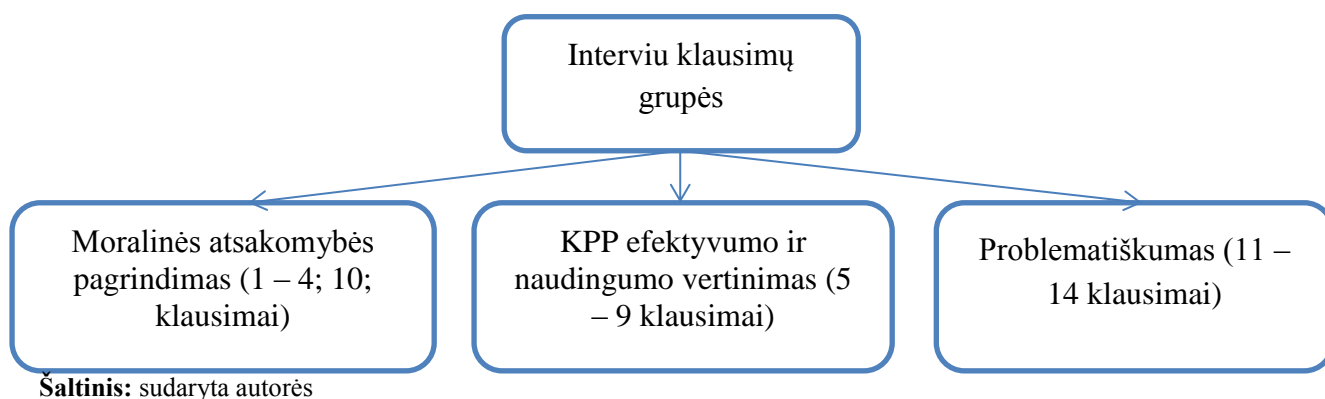
Anketą sudaro 17 klausimų (16 uždaro tipo, 1 atviro) (žr. 4 priedą) iš jų 11 ir 12 klausimo grupė priklauso ranginių klausimų skalei, o likę nominalinių. Klausimus galima skirstyti į tokias grupes (žr. 4 lentelę):

4 lentelė. Klausimų grupės

Klausimų blokai	Klausimo numeris
Sociodemografiniai klausimai	1; 2; 3;
Klausimai skirti nustatyti susidūrimo su korupcija atvejams	4; 5; 6;
Klausimai skirti nustatyti KPP priemonių naudingumo įvertinimui: atsižvelgiant į tiesioginę pareigybinę atsakomybę	7; 12 klausimo grupė;
Klausimai skirti asmeniniam darbuotojų atsakomybės jausmui prieš instituciją nustatyti	8;
Klausimai skirti išsiaiškinti ryšį tarp: dalyvavimo mokymuose ir problemų atsirandančių su KPP vykdymu ir vertinimu	9; 11 klausimo grupė;
Klausimai išsiaiškinti kylančių problemų dažnumui	11 klausimo grupė;
Klausimai skirti nustatyti informacijos pasiekiamumui	10; 13;
Klausimai skirti nustatyti KPP vertinimo ir vykdymo efektyvumui ir naudingumui	14; 15; 16;
Klausimas skirtas įvertinti subjektyviai darbuotojų nuomonei dėl priežasčių lemiančių KPP vykdymo ir vertinimo problemų atsiradimą	17;

Šaltinis: sudaryta autorės

Kokybinio tyrimo dalis atlikta 2014 m. sausio 14 d. Tyrimas buvo atliekamas apklausiant 6 NMA Vidaus audito departamento ir Rizikų valdymo ir vertinimo departamento pagrindinių skyrių vadovus. Tyrimo dalyviams buvo pateikiami 14 klausimų (žr. 5 priedą).



9 pav. **Interviu klausimyno struktūra**

Tyrimo etika. Anketos buvo patalpintos tinklapyje www.apklausa.lt, jas galėjo pildyti tik gavę kvietimus respondantai. Kvietimo nuoroda buvo išsiųsta el. paštu, su prašymu dalyvauti apklausoje. Sutikę su dalyvavimu darbuotojai anketos pradžioje buvo supažindinti su tyrimo problematika, tikslu ir uždaviniais, perspėti, kad anketa yra anoniminė ir duomenys bus naudojami tiks moksliniais tikslais, taip pat buvo pateikta anketos pildymo instrukcija bei sudaryta galimybė išvengti atsakymo būtinybės į klausimus.

Interviu buvo atliekamas iš anksto susitarus su skyrių vadovais, dėl tyrimo etiškumo, išsiuntus jiems klausimus bei tyrimo tikslus ir uždavinius el. paštu bei susitarus dėl susitikimo laiko institucijoje. Susitikimo metu, informantai pakartotinai buvo supažindinti su klausimais, aptartas savanoriškas dalyvavimas tyrime bei paaiškintas informacijos ir teiginių anonimiškumo ir konfidencialumo užtikrinimas. Informantams sutikus pasidalinti savo nuomone ir asmenine patirtimi interviu bei sutikimas, kad pokalbis gali būti įrašytas, užfiksuotas garso įrašymo priemone – diktofonu.

5.2. Tyrimo rezultatų analizė ir interpretacija

Tyrime dalyvavo 103 NMA darbuotojai. Iš jų 2/3 buvo moterys. Apklausoje dalyvavusių respondentų amžius svyruoja nuo jaunų iki vidutinio amžiaus žmonių (43,7 proc. respondentų buvo 31 – 40 metų ir 35 proc. iki 30 metų – amžiaus) ir dominuoja neilgas darbo stažas nuo 5 iki 10 metų – 53,4 proc. ir nuo 2 iki 4 metų – 31,1 proc.

Kalbant apie susidūrimus su korupcijos atveju: pažymėjo, kad su korupcija susidūrė tik 29 respondantai (28,2 proc.). Korupcijos atveju žino kur kreiptis beveik visi dalyvavusieji apklausoje

(87,4 proc.), tačiau pažymėtina, kad „pasitikėjimo“ ir „skaidrumo“ linijomis net 92 respondentams - neteikę naudotis.

Asmeninę atsakomybę prieš instituciją, kurioje dirbą, ir siekiamybę vykdyti skaidrią veiklą, jaučia – 98,1 proc. respondentų, t. y. 101 atsakęs į anketos klausimus. Todėl, galima teigti, kad dauguma institucijos darbuotojų, iš asmeninių paskatų, linkę vykdyti skaidrią veiklą, siekdami naudoti institucijai.

Iš apklaustų, tiesiogiai atsakingų už KPP priemonių vykdymą, skyrių ir departamentų, beveik pusės darbuotojų (45,6 proc.) pareigybinuose nuostatuose yra numatytos funkcijos tiesiogiai susijusios su KPP priemonių įgyvendinimu (žr. 10 pav.).

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Numatytos;	47	45.6%
Nenumatytos;	53	51.5%
Neatsakė į klausimą	3	2.9%

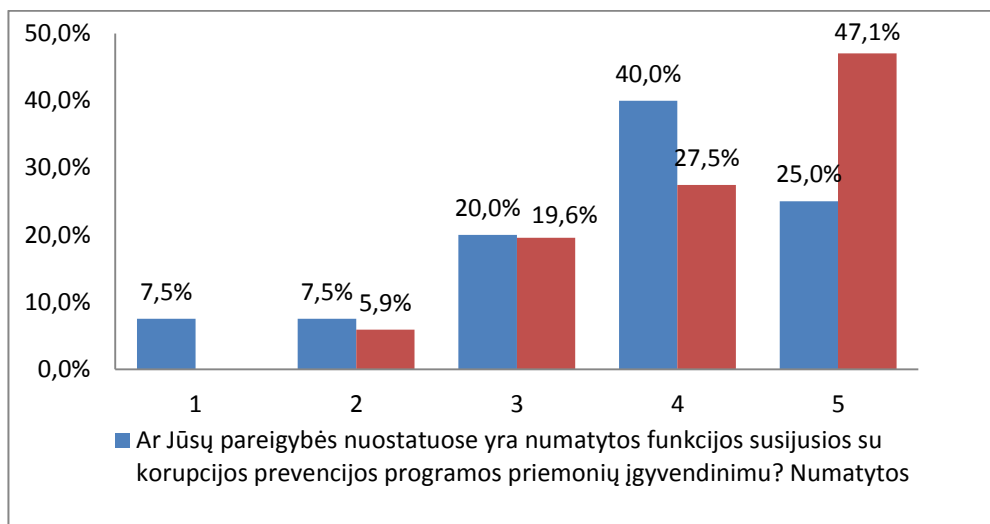
Šaltinis: sudaryta autorės pagal respondentų atsakymus į anketos klausimus

10 pav. Ar Jūsų pareigybės nuostatuose yra numatytos funkcijos susijusios su korupcijos prevencijos programos priemonių įgyvendinimu?

Daugiausia darbuotojų pažymėjo, kad naudingiausios priemonės yra: darbuotojų informavimas apie interesų konflikto galimybes; veiksmus, kurių reikia imtis norint išvengti konflikto arba jam atsiradus (59 resp.), informacijos skelbimas NMA interneto svetainėje apie vykdomus ir planuojamus viešuosius pirkimus (53 resp.) ir darbuotojų informavimas apie korupcijos prevencijos naujoves (52 resp.). Kaip mažiau naudingą, bet naudingą, 43 respondentai pažymėjo, išvadoje dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės pateiktų pastebėjimų, padėsiančių sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę, įgyvendinimo, priemonę. O mažiausiai naudingos priemonės, darbuotojų nuomone, yra: kreipimosi užtikrinimas į STT dėl direktoriaus pavaduotojo, departamentų direktorių, jų pavaduotojų ir skyrių, neįeinančių į departamentų struktūrą, vedėjų atitiktį keliamiems reikalavimams (10 resp.) ir konkursų organizavimas valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartį, dėl geriausio pasiūlymo kuris prisidėtų prie antikorupecinio švietimo ir kovos su korupcija (5 resp.) (žr. 6 priedą).

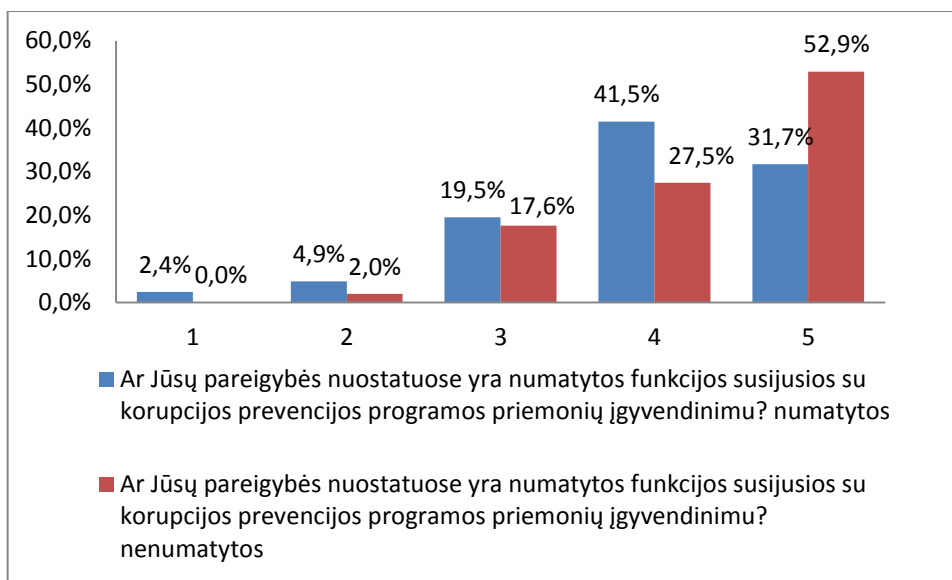
Pritaikius Mann – Whitney U testą, tarp darbuotojų, kurių pareigybinuose nuostatuose yra numatytos funkcijos su KPP priemonių įgyvendinimu ir tarp tų, kurių – nenumatytos, KPP priemonių naudingumo įvertimo (daugumoje priemonių) statistiškai reikšmingų skirtumų nepastebėta (žr. 7 priedą). Reikšmė p rodo statistiškai patikimą rezultatą, kuris turi būti $<0,05$, šiuo atveju galima pastebėti nedideli priartėjimą prie statistiškai reikšmingo skirtumo, kai $p=0,042$ - tik

ties priemone: atlikti tarnybinius patikrinimus dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo pažeidimų bei kitų korupcinio pobūdžio teisės pažeidimų, čia kaip labai naudingą priemonę pažymėjo daugiau darbuotojų su nenumatytomis funkcijomis už KPP priemonių įgyvendinimą. Ir tokį pat polinkį, link statistiškai reikšmingo skirtumo tendencijos, kai $p=0,06$ galima pastebėti ties priemone: pagal galimybes tobulinti paramos administravimo mechanizmą Agentūroje, perkeliant dalį teikiamų paslaugų į elektroninę erdvę.



Šaltinis: sudaryta autorės pagal respondentų atsakymus į anketos klausimus

11 pav. **Atlikti tarnybinius patikrinimus dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo pažeidimų bei kitų korupcinio pobūdžio teisės pažeidimų**



Šaltinis: sudaryta autorės pagal respondentų atsakymus į anketos klausimus

12 pav. **Pagal galimybes tobulinti paramos administravimo mechanizmą Agentūroje, perkeliant dalį teikiamų paslaugų į elektroninę erdvę**

Taigi matome, kad darbuotojai, kurių pareigybėse numatytos funkcijos su KKP priemonių įgyvendinimu ir tie, kurių – nenumatytos, KPP priemonių naudingumą vertina panašiai (žr. 11 ir 12 pav.).

Nustatyta statistiškai stipri koreliacija ($r=0.837$, $p<0.01$) tarp 14 ir 15 KPP priemonių ir tarp 14 ir 16 priemonių ($r=0.749$, $p<0.01$). Todėl galima teigti, kad darbuotojai vertinantys priemonę, kad reikia užtikrinti kreipimąsi į STT dėl darbuotojų ir vadovų atitikties keliamiems reikalavimams, kaip labai naudingą, taip pat mano, kad labai naudingi yra tarnybiniai patikrinimai dėl viešųjų ir privačiųjų interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo pažeidimo bei kitų korupcinio pobūdžio teisės pažeidimų (žr. 8 priedą).

Taip pat nustatyta vidutiniškai stipri koreliacija ($r=0.695$, $p<0.01$) tarp 11 ir 12 priemonių, tarp 1 ir 2 priemonių ($r=0.68$, $p<0.01$), tarp 12 ir 18 priemonių ($r=0.669$, $p<0.01$) bei daugelio kitų (žr. 8 priedą). Pagal šias išvardintas priemones galima manyti, kad tie darbuotojai, kurie nurodė, kad priemonės, kurios sako, kad reikia vertinti veiklą, yra labai naudingos, vertina ir labai teigiamai priemones, kuriose nurodyta, kad reikia atsiskaityti už vykdomus darbus ir reikia atsižvelgti į tai, kas parašyta vertinimuose ir tai vykdyti.

Nustatytas aukštas skalės homogeniškumas 0,946, tai parodo, kad visa skalė, kalbanti apie KPP priemonių naudingumą, yra susieta ir kalba apie tą patį. Tai parodo Cronbach alpha koeficientas – kuo jis arčiau 1, tuo didesnis skalės vidinis suderinamumas, todėl galima kalbėti apie skalės validumo statistinį pagrindimą.

Mokymuose susijusiuose su korupcijos prevencija dalyvavo 83,5 proc. apklaustųjų darbuotojų (žr. 13 pav.).

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Dalyvavau;	86	83.5%
Nedalyvavau;	17	16.5%

Šaltinis: sudaryta autorės pagal respondentų atsakymus į anketos klausimus

13 pav. Ar dalyvavote mokymuose susijusiuose su korupcijos prevencija?

Daugiausia darbuotojų pažymėjo, kad dažniausiai, vykdam ir vertinant KPP priemones, nesklandumu sukelia: institucijos ir valstybės komunikacijos trūkumas (15 resp.), atsainus ir paviršutiniškas požiūris į vertinimą (13 resp.) ir laiko trūkumas (13 resp.). Rečiau, bet sukelia problemų: teisės aktų reglamentuojančių korupcijos prevenciją spragos (50 resp.), nepakankama teisinė bazė (49 resp.), komunikacijos su vadovybe trūkumas (48 resp.) ir kompetencijos trūkumas (48 resp.). O mažiausiai kelia problemų: atsakingumo trūkumas (69 resp.) ir korupcijos reiškinio nesuvokimas (62 resp.) (žr. 5 lentelę). Kaip priežastis sukeliančias KPP vykdymo ir vertinimo

problemas, išreikšdami subjektyvią nuomonę, respondentai dažniausiai įvardijo: dokumentų formalumą (5 resp.), biurokratiją (3 resp.) ir valstybės tarnautojų atsainumą (3 resp.).

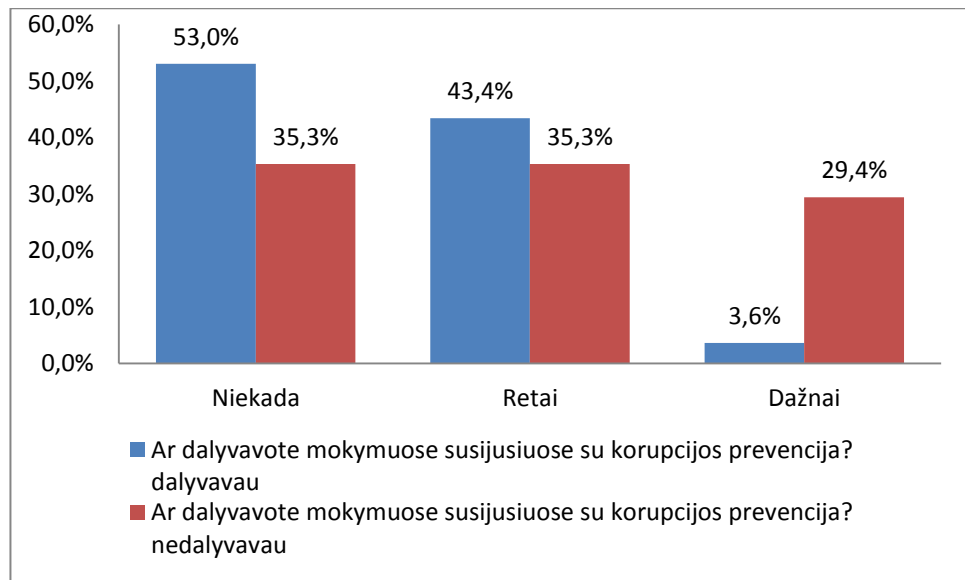
5 lentelė. Įvertinkite Jums kylančių problemų dažnumą vykdant ar vertinant korupcijos prevencijos programos priemones (kai: 3 – dažnai; 2 – retai; 1 – niekada;)

Kylančios problemos	3	2	1
Mokymų trūkumo problema;	8 (8.0%)	42 (42.0%)	50 (50.0%)
Nenustatyti konkretus atsiskaitymo terminai;	5 (5.1%)	38 (38.4%)	56 (56.6%)
Kompetencijos trūkumas;	4 (4.0%)	48 (47.5%)	49 (48.5%)
Atsakingumo trūkumas;	7 (6.9%)	25 (24.8%)	69 (68.3%)
Vertinimo sistemos trūkumai;	8 (7.9%)	47 (46.5%)	46 (45.5%)
Korupcijos reiškinio nesuvokimas;	6 (5.9%)	33 (32.7%)	62 (61.4%)
Finansavimo trūkumas;	11 (11.0%)	43 (43.0%)	46 (46.0%)
Atsainus ir paviršutiniškas požiūris į vertinimą;	13 (12.9%)	41 (40.6%)	47 (46.5%)
Atsainus ir paviršutiniškas požiūris į korupcijos prevenciją;	9 (8.8%)	40 (39.2%)	53 (52.0%)
Paviršutiniškas požiūris į atliekamas pareigas;	5 (5.0%)	40 (40.0%)	55 (55.0%)
Komunikacijos su vadovybe trūkumas;	9 (8.9%)	48 (47.5%)	44 (43.6%)
Institucijos ir valstybės komunikacijos trūkumas;	15 (15.0%)	42 (42.0%)	43 (43.0%)
Teisės aktų reglamentuojančių korupcijos prevenciją spragos;	11 (10.9%)	50 (49.5%)	40 (39.6%)
Nepakankama teisinė bazė;	6 (6.0%)	49 (49.0%)	45 (45.0%)
Laiko trūkumas;	13 (12.9%)	52 (51.5%)	36 (35.6%)

Šaltinis: sudaryta autorės pagal respondentų atsakymus į anketos klausimus

Pritaikius Mann – Whitnet U testą, tarp darbuotojų, kurie dalyvavo mokymuose susijusiose su korupcijos prevencija ir tarp tų, kurie – nedalyvavo, KPP vykdymo ir vertinimo proceso problemų dažnumo vertinime statistiškai reikšmingi skirtumai nustatyti ties trimis problemomis (žr. 9 priedą).

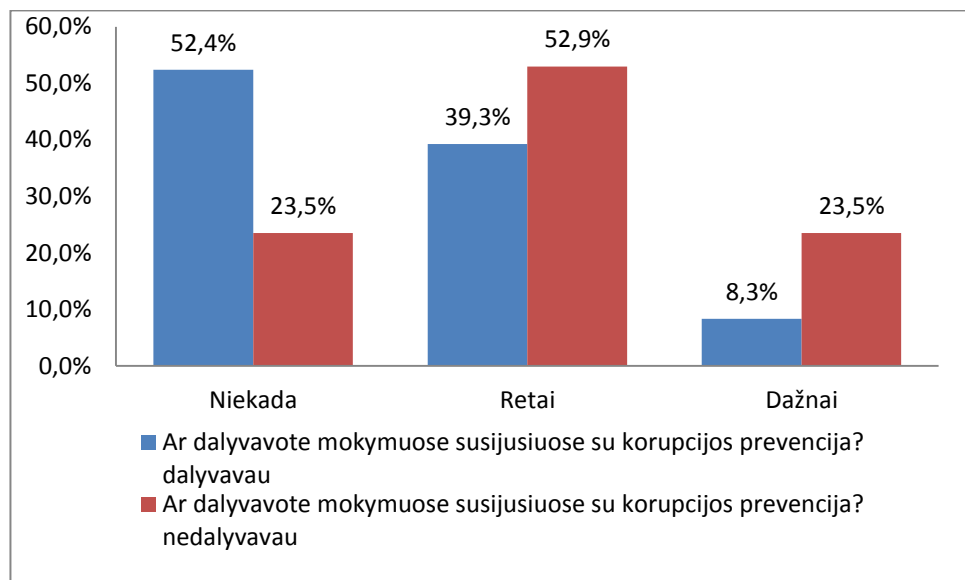
Mokymų trūkumo problema, čia $p = 0,035$, taigi yra statistiškai reikšmingas skirtumas, tarp darbuotojų lankiusių mokymus ir nelankiusių: 53 proc. dalyvavusių mokymuose respondentų pažymėjo, kad problemų su mokymais nekyla niekada, o nedalyvavusių mokymuose 29,4 proc. teigia, kad dažnai kyla problemų dėl mokymų trūkumų (žr. 14 pav.).



Šaltinis: sudaryta autorės pagal respondentų atsakymus į anketos klausimus

14 pav. Mokymų trūkumo problema

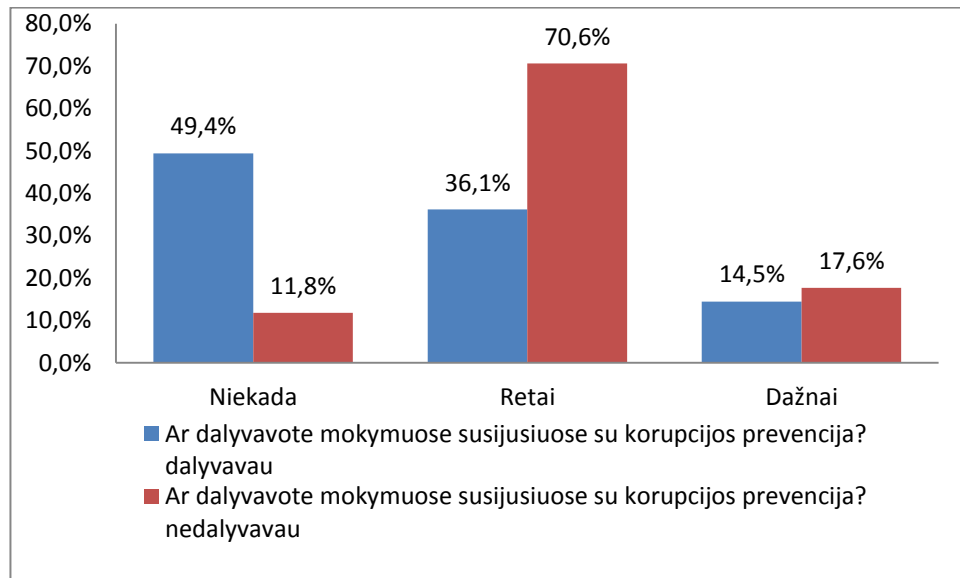
Statistiškai reikšmingas skirtumas pastebimas ties finansavimo trūkumo problema, čia $p=0,016$, tai rodo didelį nuomonių išsiskyrimą ties šia problema: darbuotojai lankę mokymus teigia, kad su šia problema nesusiduria niekada (52,4 proc.), tačiau net 23,5 proc. nelankusių mokymų teigia, kad ši problema dažnai iškylanti (žr. 15 pav.).



Šaltinis: sudaryta autorės pagal respondentų atsakymus į anketos klausimus

15 pav. Finansavimo trūkumo problema

Taip pat statistiškai reikšmingas skirtumas pastebimas ties institucijos ir valstybės komunikacijos trūkumo problema, čia $p=0,017$, tai rodo dideli nuomonių skirtumą tarp dalyvavusių mokymuose ir ne. 49,4 proc. respondentų dalyvavusių mokymuose mano, kad ši problema nekyla niekada, tačiau net 70,6 proc. nedalyvavusių – teigia, kad ši problema nors ir retai, bet iškyla ir 17,6 iš jų mano, kad ši problema dažna (žr. 16 pav.).



Šaltinis: sudaryta autorės pagal respondentų atsakymus į anketos klausimus

16 pav. Institucijos ir valstybės komunikacijos trūkumo problema

Taigi matome, kad darbuotojai dalyvavę mokymuose susijusiuose su korupcijos prevencija ir nedalyvavę, problemų pasireiškimo dažnumą vertina skirtingai.

Nustatyta statistiškai stipri koreliacija ($r=0,765$ $p<0.01$) tarp teisės aktų reglamentuojančių korupcijos prevenciją spragų problemos ir nepakankamos teisinės bazės problemos, taigi galima manyti, kad darbuotojai vertinantys, kad jiems kyla problemų dėl spragų teisės aktuose reglamentuojančiuose korupcijos prevenciją, patirs nesklaidumą ir dėl teisinės bazės trūkumų.

Taip pat nustatyta statistiškai vidutiniškai stipri koreliacija tarp atsinaus ir paviršutiniško požiūrio į vertinimą ir tokio pat požiūrio į korupcijos prevenciją ($r=0.661$, $p<0.01$), taipogi tarp atsinaus ir paviršutiniško požiūrio į korupcijos prevenciją ir paviršutiniško požiūrio į atliekamas pareigas ($r=0.678$, $p<0.01$) bei daugelio kitų problemų (žr. 10 priedą). Pagal šias išvardintas problemas, galima manyti, kad darbuotojai, kurie susiduria su atsinaus ir paviršutiniško požiūrio į vertinimą ir korupcijos prevenciją problemą, paviršutiniškai žvelgia ir į pačias atliekamas pareigas.

Nustatytas aukštas skalės homogeniškumas 0,906, tai parodo, kad visa skalė, kalbanti apie kylančių problemų dažnumą vykdant ir vertinant KPP priemones, yra susieta ir kalba apie tą patį.

Apie korupcijos prevencijos programą ir jos priemones net 73,8 proc. respondentų sužinojo per institucijoje rengiamus mokymus, korupcijos prevencijos tematika. Kad KPP – labai naudinga institucijos veiklai, mano 71 respondentas, o kad programa labai efektyviai vykdoma (49,5 proc.) ir jos rezultatai labai efektyviai vertinami (44,7 proc.), mano net pusė respondentų, o likę teigia, kad iš dalies efektyviai veikia (48,5 proc.) ir vertinama (52,4 proc.). Už darbuotojų atliekamą veiklą atsiskaitymo vadovybei terminai nustatyti aiškiai (74,8 proc.). Taigi, galima teigti, kad KPP veikia efektyviai ir yra naudinga institucijos veiklai.

Nagrinėjant kokybinę tyrimo dalį (interviu su vadovais) ir taikant turinio analizę, interviu rezultatai buvo suskirstyti į tris kategorijas: moralinės atsakomybės, KPP naudingumo ir efektyvumo bei problemų. Šios kategorijos apima subkategorijas, kurios apima dar siauresnes sritis – informantų pasisakymus (žr. 6 lentelę). Analizuojant buvo gauti tokie rezultatai:

6 lentelė. Interviu rezultatai: kategorijos subkategorijos ir informantų pasisakymai

Eil. Nr.	Kategorijos	Subkategorijos	Informantų pasisakymai
1	Moralinė atsakomybė	<i>Susidūrimas su korupcijos atveju</i>	Nesusidūrė (2)
			Su galimu atveju, taip (1)
			Susidūrė (3)
			„Pasitikėjimo“ ir „skaidrumo“ linijomis naudotis neteko (5)
			Gavo pranešimų apie korupcijos atvejį (2)
			Pranešė apie korupcijos atvejį (1)
		<i>Atsiskaitymas už veiklą</i>	Atsiskaito laiku (3)
			Man atsiskaito paprašius (4)
			Yra speciali sistema (2)
		<i>Asmeninis indelis</i>	Jaučia asmeninę atsakomybę prieš instituciją (5)
			Nejaučia atsakomybės (1)
			Aiškintų apie tinkamą elgesį (2)
			Inicijuotų tyrimus (1)
			Sąžiningai dirbtų (2)
			Praneštų apie korupcijos atvejus (2)

5 lentelės tęsinys kitame puslapyje

2	KPP efektyvumas ir naudingumas	<i>KPP vykdymo naudingumas</i>	Labai efektyviai (5)
			Sunku pasakyti (1)
		<i>KPP vertinimo naudingumas</i>	Labai efektyviai (6)
			<i>Naudingiausios KPP priemonės</i>
			Švietimas (3)
3	Problemos	<i>Kylančios problemos</i>	Nekyla problemų (1)
			Sunku gauti įrodymo apie korupcijos atvejį (1)
			Atsainus požiūris į korupcijos prevenciją (1)
			Dokumentų formalumas (1)
			Informacijos stoka (2)
		<i>Problemų priežastys</i>	Lėšų trūkumas (2)
			Nuleidimas „iš viršaus“ (2)
			Nesuprantamos KPP priemonės (2)
			Neigiamas požiūris (2)
		<i>Pasiūlymai problemų sprendimui</i>	Komunikavimas (4)
			Mokymai (4)
			Finansavimas (1)
			Asmeninis pavyzdys (3)
			Naujų sferų analizė ir pasiūlymai (4)
			Antikorupcinis teisės aktų vertinimas (1)

Šaltinis: sudaryta autorės pagal informantų atsakymus į interviu klausimus

Lentelės pirmoje dalyje pateikti duomenys rodo, jog NMA departamentų ir skyrių, atsakingų už KPP priemonių vertinimą ir vykdymą, vadovams vienokiu ar kitokiu atveju teko susidurti su korupcijos atvejais: gaunant pranešimus, patiems pranešant ar tiesiogiai su korupcija susiduriant. Tačiau „pasitikėjimo“ ar „skaidrumo“ linijomis daugumai naudotis neteko, nors mano, kad tai - labai geras dalykas.

Vadovai teigia, kad darbuotojai jiems atsiskaito laiku: paprašius tai padaryti ar specialioje sistemoje, kur yra nurodyti tikslūs terminai, užduočių formuluotės ir atsiskaitymo tipas. Dauguma informantų jaučia asmeninę moralinę atsakomybę prieš instituciją, vykdančią antikorupcinę veiklą. Jei nebūtų KPP savo iniciatyva mokytų kitus gero elgesio, sąžiningai dirbtų ir praneštų apie korupcijos atvejus atsakingiems asmenims ar institucijoms.

Antrojoje lentelės dalyje pateikiami duomenys apie KPP efektyvumą ir naudingumą institucijos veiklai. Interviu rezultatai rodo, jog visi informantai galvoja, kad KPP vykdymas ir rezultatų vertinimas yra labai efektyvūs ir naudingi institucijai, kaip naudingiausias KPP priemonės išskyrė: švietimą ir komunikaciją su darbuotojais, vadovybę bei kitomis institucijomis.

Trečiojoje lentelės dalyje – pateikiami problemų kategorijos atsakymai. Vadovams dažniausiai kylanti problema, antikorupcinėje veikloje, yra informacijos stoka. Taip pat aktualios problemos yra atsainus požiūris į korupcijos prevenciją ir dokumentų formalumas.

Interviu dalyviai mano, kad problemos atsiranda dėl neigiamo požiūrio į prevenciją, lėšų trūkumo ir nesuprantamų KPP priemonių. Taip pat pastebėtina, kad nurodymai dažnai „nuleidžiami iš viršaus“, t. y. neatsižvelgiant į galimybes tų kurie juos vykdo.

Vadovų pasiūlymai dėl efektyvesnio KPP vykdymo ir iškilančių problemų sprendimo buvo pasikartojantys ir kryptingi, t. y. vadovai teigia, kad reikia daugiau komunikacijos, daugiau ir įvairesnių mokymų ir rodyti asmeninį pavyzdį bei teikti pasiūlymus.

*

Apibendrinant atvejo tyrimo rezultatus galima daryti tokias išvadas:

- Dažniausiai kylančios KPP vykdymo ir vertinimo problemos yra: komunikacijos trūkumas bei atsainus ir paviršutiniškas požiūris į atliekamas pareigas;
- Darbuotojai, kurių pareigybėse numatytos funkcijos su KPP priemonių įgyvendinimu ir tie, kurių – nenumatytos, KPP priemonių naudingumą vertina panašiai;
- KPP yra efektyviai vykdoma ir vertinama ir duoda daug naudos institucijos veiklai;
- Darbuotojai ir vadovai jaučia asmeninę moralinę atsakomybę prieš instituciją, kurioje dirbą bei prieš vykdoma antikorupcinę veiklą;
- Darbuotojams, kurie nedalyvavo mokymuose susijusiuose su korupcijos prevencija, dažniau iškyla problemų vertinant ir vykdančiant KPP priemones.

IŠVADOS

Apibendrinus darbe pateiktą medžiagą ir atlikto atvejo tyrimo duomenų analizę, išskirtinos šios išvados:

1. Korupcijos apibūdinimų galima aptikti tiek kiek šaltinių ir autorių yra nagrinėjančių korupcijos reiškinį, bet visur išryškėja bendra tendencija, kad korupcija yra asmeninės naudos siekimas, piktnaudžiavimas vykdomomis pareigomis ir slėpimas tokių nusikalstamų veikų vengiant atsakomybės, nepriklausomai nuo to - ar tai privatus, ar valstybinis sektorius.
2. Nors Korupcijos suvokimo indekso duomenimis Lietuvoje gauta statistiškai geresnė pozicija nei ankstesniais metais ir verslo atstovai antikorpacinę aplinką vertina geriau, bet bendrame Europos Sąjungos ir pasaulio kontekste Lietuva pažangos nepadarė ir korupcija Lietuvoje yra itin plačiai paplitęs ir valstybei labai kenkiantis reiškinys. Jį lemia institucinės ir visuomeninio masto problemos, valstybėje trūksta suvokimo, apie korupcijos reiškinio pasekmes, vyrauja nusivylimas valstybės tarnyba ir nepasitikėjimas esama įstatymine baze bei prevencinėmis priemonėmis kovojančiomis su korupcija.
3. Lietuvos Respublikoje ir Europos Sąjungos mastu yra nemaža bazė dokumentų skirtų kovai su korupcija bei jos prevencijai, šiuo metu, Lietuvai pagrindiniai ir labiausiai aktualūs yra Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas ir Lietuvos Respublikos nacionalinė kovos su korupcija 2011 – 2014 metų programa. Tačiau, nors ir yra sukurtos tarptautinės ir nacionalinės kovos su korupcija ir jos prevencijos priemonės bei priimtą daug teisės aktų, jų įgyvendinimas tebėra nepakankamas. Galima teigti, kad jei vadovavimasis įstatymais ir programomis bus toks pats išsamus kaip patys dokumentai ir paremtas teise, tai tiksliai kovoje su korupcija bus ne tik reglamentuoti įstatymuose, bet ir įgyvendinti.
4. Kovos su korupcija programų ir priemonių įgyvendinimo vertinimas, tiek nacionaliniu, tiek instituciniu požiūriu, yra vienas svarbiausių dalykų siekiant efektyvaus programų vykdymo. Nors programose vis dar pastebimi ryškūs pasikartojantys priemonių vykdymo trūkumai bei korupcijos rizikos analizės problemos, kaip antai: apmokymų konkretumo trūkumas, vertinimo sistemos nebuvimas, nenustatyti konkretūs atsiskaitymo ir priemonių vykdymo terminai, problemų paviršutiniškas nagrinėjimas ir atskaitingų institucijų kompetencijos ir atsakomybės trūkumas, palaipsniui įgyjama programų įgyvendinimo ir kūrimo, be trūkumų tendencija.
5. Apibendrinant teorinę ir praktinę medžiagą, kaip pagrindines ir veiksmingiausias korupcijos prevencijos programų priemones, galima būtų išskirti: komunikavimą ir mokymus, nes vadovaujantis tyrimo rezultatais galima teigti, kad darbuotojai dalyvavę su korupcijos

prevencija susijusiuose mokymuose daug mažiau patiria problemų dalyvaudami antikorupcinėje institucijos veikloje bei iniciatyviai savo pavyzdžiu motyvuoja kitus.

6. Vadovaujantis tyrimo metu gautais rezultatais, akivaizdu, kad iškelta hipotezė - korupcijos prevencijos programa, Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos valstybės tarnyboje, vykdoma efektyviai ir yra naudinga institucijos veiklai - pasitvirtino: nes atsižvelgiant į tyrimo rezultatus pastebėta: kryptingas, vienbalsis pritarimas korupcijos prevencijos programos naudingumui, atsižvelgimas į vertinimuose pateiktas pastabas bei efektyvus, visiškas vertinimuose pastebėtų trūkumų panaikinimas.

SIŪLYMAI

Remiantis anksčiau pateiktomis išvadomis, gautomis išanalizavus teorinius darbo temos aspektus ir atlikus atvejo tyrimą, pateiktini tokie siūlymai:

1. Siūlytina, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Specialiųjų tyrimų tarnybai bei Nacionalinėje kovos su korupcija programoje nurodytoms už priemonių vykdymą atskaitingoms ir atsakingoms organizacijoms, siekiant pagerinti gaunamą naudą iš vertinimų, tyrimų ir pan., pirmiausia, atsižvelgti į jau gautus ankstesnių vertinimų rezultatus ir tuo remiantis taisyti dokumentų bei veiklos klaidas, t. y. gerinti ir tobulinti programų vertinimo sistemas, rengti efektyvesnius, konkrečiai veiklai pritaikytus, mokymus ir skatinti atskaitingų ir atsakingų organizacijų atsakingumą, iniciatyvumą bei gilinimąsi į joms pateiktas vykdyti priemones, tokiu būdu bus galima pasiekti korupcijos prevencijos programų efektyvumo ir naudos ne tik institucijų veiklai, bet ir visuomenei.
2. Švietimas ir informavimas – būtina priemonė kovai su korupcija. Todėl Nacionalinėje mokėjimo agentūroje prie Žemės ūkio ministerijos, instituciniu lygmeniu, turėtų būti skatinami, dalyvauti mokymuose ir skleisti juose gautą patirtį, visi be išimties darbuotojai, tam kad būtų ugdomas pareigingumas, atsakingumas ir iniciatyvumas.
3. Atsižvelgiant į korupcijos reiškinių sudėtingumą ir įvairiapusiškumą, atskaitingose bei atsakingose institucijose už NKKP priemonių vykdymą, būtina nuolat tobulinti ir pildyti galimų kovos su korupcija priemonių ir būdų sąrašą, atsižvelgti į darbuotojų pasiūlymus, gilintis į naujas neištirtas sritis, mokymus konkretinti pagal tam tikras artimas institucijai veiklas bei siekti kuo didesnės komunikacijos tiek tarp darbuotojų ir vadovybės, tiek tarp institucijos ir jos partnerių.

LITERATŪRA

1. Ališauskienė R., Dobryninas A., Žilinskienė L. Lietuvos korupcijos žemėlapis 2001 – 2004. – Vilnius: Eugrimas, 2005. – 117 p. – ISBN 9955-682-24-8.
2. Anderson J. H. Corruption in Latvia Survey Evidence. – Washington: The World Bank, 1998. – 49p. – URL: <http://siteresources.worldbank.org/INTWBIGOVANTCOR/Resources/latvia.pdf> [žiūrėta 2013 04 11].
3. Anechiarico F. And Jacobs J. B. The Pursuit of Absolute Integrity. How corruption control makes Government Ineffective. – London: University of Chicago Press, 1996. – 283 p. – ISBN 0-226-02051-7.
4. Baudžiamosios teisės konvencija Nr. 173 dėl korupcijos. – Strasbūras, 1999 // Valstybės žinios, 2002, Nr. 23-853. – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=161366&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2013 04 15].
5. Bendrieji veiksmai 1998 m. gruodžio 22 d., Tarybos priimti remiantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu, dėl korupcijos privačiame sektoriuje, Nr. 1998/742 // ES Ministrų Taryba, (98/742/TVR). – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=34830&p_query=&p_tr2=2 [žiūrėta 2013 04 25].
6. Bendroji pozicija 1997 m. spalio 6 d. Tarybos nustatyta remiantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu, dėl derybų Europos Taryboje ir EBPO dėl korupcijos, Nr. 1997/661 // ES Ministrų Taryba, (97/9661/TVR). – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=41757&p_query=&p_tr2=2 [žiūrėta 2013 04 25].
7. Corruption Perceptions Index 2010 // „Transparency International“, 2010. – URL: <http://www.transparency.org/cpi2010/results> [žiūrėta 2013 04 11].
8. Corruption Perceptions Index 2011 // „Transparency International“, 2011. – URL: <http://www.transparency.org/cpi2011/results> [žiūrėta 2013 04 11].
9. Daujotaitė D., Tarakavičiūtė I., Puškorius S. veiklos audito teorija ir praktika.- Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012. – 447 p. – ISBN: 978-9955-19-429-3.
10. Eigen P. Korupcijos tinklas, kaip pasaulinio masto judėjimas kovoja su papirkinėjimu. – Vilnius: Dialogo kultūros institutas, 2006. – 240 p. – ISBN 9955-545-31-3.
11. Eriminaitė S., Palidauskaitė J. Korupcija viešuosiuose pirkimuose: nuo teorinės apibrėžties iki atvejo studijos (I dalis) // Viešojo politika ir administravimas. – Kaunas: Kauno

- technologijos universitetas, 2010, Nr. 32, p. 74 – 84. – ISSN 1648-2603. – URL: https://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/vpa/archyvas/dwn.php?id=257377 [žiūrėta 2013 03 06].
12. Estep Korupcijos prevencijos įstatymo poveikio vertinimas galutinė ataskaita // Specialiųjų tyrimų tarnyba, 2011. – URL: http://www.stt.lt/documents/korupcijos_prevencija/Korup_preven_ist_ex-post_vertinimas.pdf [žiūrėta 2013 08 30].
13. Europos centrinio banko 2004 m. birželio 3 d. sprendimas dėl Europos kovos su sukčiavimų tarnybos atliekamų Europos centrinio banko tyrimų, susijusių su Europos Bendrijų finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo, korupcijos ir bet kokios neteisėtos veiklos prevencija, nuostatų ir sąlygų, ir dėl Europos centrinio banko personalo įdarbinimo sąlygų dalinio pakeitimo, Nr. (EBC/2004/11) // Europos centrinis bankas, (2004/525/EB). – URL: http://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/l_23020040630lt00560060.pdf [žiūrėta 2013 04 25].
14. Eurožargono aiškinamasis žodinėlis Acquis communautaire // Europa, 2013. – URL: http://europa.eu/abc/eurojargon/index_lt.htm [žiūrėta 2013 05 06].
15. Gyventojų skaičius metų pradžioje // Lietuvos Statistikos departamentas, 2012. – URL: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3010206&Language=0&TableStyle=&Buttons=&PXSID=3212&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=> [žiūrėta 2013 04 11].
16. Global Corruption Barometer 2010/11 // „Transparency International“, 2010. – URL: <http://gcb.transparency.org/gcb201011/> [žiūrėta 2013 04 11].
17. Heidenheimer J. A., Johanston M. Public Corruption. – New Jersey: Transaction Publishers, 2002. – ISBN 978-0-7658-0761-8.
18. Išvada 2006 – 2007 metų dėl Nacionalinės kovos su korupcija programos priemonių plano įgyvendinimo // Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnyba, 2007. – URL: http://www.stt.lt/documents/NKKP_2006-2007_priemoniu_plano_ivada.pdf [žiūrėta 2013 07 27].
19. Jakaitė Ž. Korupcijos prevencijos valdymas Vilniaus miesto savivaldybėje: magistro darbas.- Viešasis administravimas. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010. – 69 p. – URL: http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2010~D_20110207_104525-83411/DS.005.0.01.ETD [žiūrėta 2013 03 06].
20. Kardelis K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. – Šiauliai: Lucijus, 2005. – 398 p. – ISBN 9955-655-35-6.

21. Karklins R. The System Made Me Do It. Corruption in post-communist societies. – New York: M. E. Sharpe, 2005. – 219 p. – ISBN 0-7656-1633-5. – URL: <http://books.google.lt/books?id=JBYf43IkDwC&printsec=frontcover&hl=lt#v=onepage&q&f=false> [žiūrėta 2013 04 15].
22. Klitgaard R. Controlling Corruption. – Berkeley: University of California Press, 2000. – 190 p. – ISBN 0-520-07408-4.
23. Klitgaard R., Maclean-Abaroa R., Parris H. L. Korumpuoti miestai praktinis korupcijos gydymo ir prevencijos vadovas. – Vilnius: Eugrimas, 2005. – 126p. – ISBN 9955-501-97-9.
24. Kmieliauskas L. Lietuva pakilo korupcijos suvokimo indekse // Verslo žinios, 2012. – URL: <http://vz.lt/article/2012/12/5/lietuva-pakilo-korupcijos-suvokimo-indekse> [žiūrėta 2012 04 11].
25. Komisijos 2007 m. birželio 6 d. ataskaita tarybai, pagal 2003 m. liepos 22 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2003/568/TVR dėl kovos su korupcija privačiame sektoriuje 9 straipsnį, Nr. {SEK(2007)808} // Europos komisija, 2007. – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=52076&p_query=&p_tr2=2 [žiūrėta 2013 04 25].
26. Komisijos 2011 m. birželio 6 d. ataskaita Tarybai ir Europos Parlamentui, pagal 2003 m. liepos 22 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2003/568/TVR dėl kovos su korupcija privačiame sektoriuje 9 straipsnį, Nr. {SEK(2011)663 galutinis} // Briuselis, 2011. – URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0309:FIN:LT:PDF> [žiūrėta 2013 04 25].
27. Komisijos 2011 m. birželio 7 d. komunikatas Europos parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui – Kova su korupcija ES, Nr. 11237/11 // Briuselis, 2011. - URL: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/lt/11/st11/st11237.lt11.pdf> [žiūrėta 2013 04 25].
28. Komisijos sprendimas 1999 m. birželio 2 d. dėl vidaus tyrimų, susijusių su Bendrijos interesams kenkiančio sukčiavimo, korupcijos ir bet kurios kitos neteisėtos veiklos prevencija, nuostatų ir sąlygų // Euratomas, 1999/396/EB, EAPB. – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=37128&p_query=&p_tr2=2 [žiūrėta 2013 04 25].
29. Konvencija 1997 m. birželio 25 d. dėl kovos su korupcija, susijusia su Europos Bendrijų pareigūnais ar Europos Sąjungos valstybių narių pareigūnais, parengta vadovaujantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsnio 2 dalies c punktu, Nr. 1997/C195/02 . – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=45054&p_query=&p_tr2=2 [žiūrėta 2013 04 25].
30. Korupcijos prevencijos programos Lietuvos valstybinėje tarnyboje efektyvumas ir naudingumas Tyrimo rezultatai // Apklausa.lt, 2014. – URL: <http://apklausa.lt/private/forms/korupcijos-prevencijos-programos-lietuvos-valstybineje-tarnyboje-efktyvumas-i-1973kaw/answers> [žiūrėta 2014 02 12].

31. Korupcijos suvokimo indeksas // „Transparency International“ Lietuvos skyrius, 2012. – URL: <http://transparency.lt/research/corruption-perception-index/> [žiūrėta 2013 04 11].
32. Korupcijos suvokimo indeksas 2012 // „Transparency International“ Lietuvos skyrius, 2012. – URL: http://transparency.lt/media/filer_public/2013/04/11/ksi_2012_tils.pdf [žiūrėta 2013 04 11].
33. Leonavičius V. Sociologija. - Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 2004, p. 37. – ISBN 9955-12-039-8.
34. Lietuvos HSM duomenų archyvas Atvejo studija. – URL: http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_I_I_2_1.html [žiūrėta 2014 02 03].
35. Lietuvos korupcijos žemėlapis // „Transparency International“ Lietuvos skyrius, 2008. – URL: <http://transparency.lt/research/lithuanian-corruption-map/> [žiūrėta 2013 04 11].
36. Lietuvos korupcijos žemėlapis // Specialiųjų tyrimų tarnyba, 2011. – URL: http://www.stt.lt/documents/soc_tyrimai/Korupcijos_zemelapis.pdf [žiūrėta 2013 04 11].
37. Lietuvos Respublikos 1992 m. lapkričio 2 d. Konstitucija // Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014. – URL: <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2013 05 20].
38. Lietuvos Respublikos 2000 m. rugsėjo 26 d. Baudžiamasis kodeksas Nr. VIII-1968 // Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2741. – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=453631 [žiūrėta 2013 05 20].
39. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos 2002 m. gegužės 28 d. įstatymas Nr. IX-904 // Valstybės žinios, 2002, Nr. 57-2297. – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=436086 [žiūrėta 2013 03 06].
40. Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos 2000 m. birželio 27 d. įstatymas Nr. VIII-1749 // Valstybės žinios, 2000, Nr. 56-1644. – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=437586 [žiūrėta 2013 05 20].
41. Lietuvos Respublikos nacionalinė kovos su korupcija 2011 – 2014 metų programa Nr. XIP-3076(3) // Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas, Lietuvos Respublikos Seimas, 2011. – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=401312 [žiūrėta 2013 05 20].
42. Lietuvos Respublikos Nacionalinės kovos su korupcija programos stebėsenos 2010 m. gegužės 24 d. išvada // Vilnius: Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnyba, 2010. – URL: http://www.stt.lt/documents/nkkp/Ataskaita_NKKP_2009.pdf [žiūrėta 2013 07 27].
43. Lietuvos Respublikos Nacionalinės kovos su korupcija programos veiksmingumo stebėsenos 2011 m. birželio 9 d. išvada // Vilnius: Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnyba Korupcijos prevencijos Valdyba, 2011, Nr. 4-01-2306. – URL:

- [http://www.stt.lt/documents/nkcp/NKCP-veiksmingumo-issvada-\(patikslinta\)-2011-06-10-4-01-2306.pdf](http://www.stt.lt/documents/nkcp/NKCP-veiksmingumo-issvada-(patikslinta)-2011-06-10-4-01-2306.pdf) [žiūrėta 2013 07 27].
44. Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. sausio 17 d. nutarimas Nr. IX-711 dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija programos patvirtinimo // Valstybės žinios, 2002, Nr. 10-355. – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=402714 [žiūrėta 2013 05 20].
45. Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. birželio 16 d. nutarimas Nr. XI-1457 dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2011 – 2014 metų programos patvirtinimo // Valstybės žinios, 2011, Nr. 77-3727. – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=401312 [žiūrėta 2013 05 20].
46. Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisija 2008 m. balandžio 14 d., dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės kontrolės audito ataskaitos „Nacionalinė kovos su korupcija programa“ Nr. V-2008-1424 // Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnyba, 2008, Nr. 5-01-2177. – URL: <http://www.stt.lt/documents/Seimo%20pastabos.pdf> [žiūrėta 2013 07 27].
47. Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnyba 2012 m. kova dėl informacijos apie Nacionalinės kovos su korupcija 2011 – 2014 metų programos priemonių plano įgyvendinimą apibendrinimo, Nr. 4-01-. – URL: http://www.stt.lt/documents/nkcp/2011m_igyvendinimo_ataskaita.pdf [žiūrėta 2013 07 27].
48. Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnyba 2013 m. birželio 10 d. ataskaita Nr. L-01-2099 dėl Vilniaus regiono savivaldybių kovos su korupcija programų įgyvendinimo priemonių planų vykdymo 2012 metais // Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnyba, 2013. – URL: http://www.stt.lt/documents/korupcijos_prevencija/L-01-2099_Vilniaus_reg.pdf [žiūrėta 2013 09 25].
49. Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnyba 2013 m. vasario 25 d. dėl informacijos apie Nacionalinės kovos su korupcija 2011 – 2014 metų programos priemonių plano įgyvendinimą apibendrinimo už 2011 – 2012 m. laikotarpį // Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnyba, 2013. – URL: http://www.stt.lt/documents/nkcp/nkcp_2011_2012.pdf [žiūrėta 2013 09 10].
50. Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnyba Korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos. – URL: <https://www.stt.lt/lt/praneskite-apie-korupcija/praneskite-apie-korupcija/korupcinio-pobudzio-nusikalstamos-veikos/> [žiūrėta 2013 04 15].
51. Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnybos 2000 m. gegužės 2 d. įstatymas Nr. VIII-1649 // Valstybės žinios, 2000, Nr. 41-1162. – URL:

- http://www.istatymas.lt/istatymai/specialiuju_tyrimu_tarnybos_istatymas.htm [žiūrėta 2013 04 11].
52. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2012 m. spalio 23 d. ataskaita Nr. 4-01-5493 dėl Lietuvos respublikos savivaldybių kovos su korupcija programų ir programų įgyvendinimo priemonių planų kokybinės analizės // Vilnius: Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnyba, 2012. – URL: http://www.stt.lt/documents/korupcijos_prevencija/4-01-5493.pdf [žiūrėta 2013 09 25].
53. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo 1999 m. birželio 17 d. įstatymas Nr. VIII-1234 // Valstybės žinios, 1999, Nr. 60-1945. – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=453824 [žiūrėta 2013 05 20].
54. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje 1997 m. liepos 2 d. įstatymas Nr. VIII-371 // Valstybės žinios, 1997, Nr. 67-1659. – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=428551 [žiūrėta 2013 05 20].
55. Nacionalinė mokėjimų agentūra prie Žemės ūkio ministerijos Istorija. – URL: <http://www.nma.lt/index.php/veikla/istorija/1372> [žiūrėta 2014 01 06].
56. Nacionalinė mokėjimų agentūra prie Žemės ūkio ministerijos Strategija. – URL: <http://www.nma.lt/index.php/veikla/strategija/3921> [žiūrėta 2014 01 06].
57. Nacionalinės kovos su korupcija 2011 – 2014 metų programos įgyvendinimo priemonių planas ir jo vykdymo iki 2012 m. gruodžio 31 d. ataskaita // Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnyba, 2013. – URL: http://www.stt.lt/documents/nknp/NKKP_Ataskaita_2013_08_27.pdf [žiūrėta 2013 09 10].
58. Nacionalinės kovos su korupcija 2011 – 2014 metų programos įgyvendinimo priemonių planas ir jo vykdymo iki 2013 m. birželio 30 d. ataskaita // Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnyba, 2013. – URL: http://www.stt.lt/documents/nknp/NKKP_Ataskaita_2013_08_27.pdf [žiūrėta 2013 09 10].
59. Nacionalinės mokėjimų agentūros prie Žemės ūkio ministerijos 2013 – 2014 metų korupcijos prevencijos programa Nr. BR1-1 // Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerija, 2013. – URL: <http://www.nma.lt/index.php/veikla/korupcijos-prevencija/293> [žiūrėta 2014 01 06].
60. Offe C. Controlling Political Corruption. Conceptual and Practical Issues: [konferencijos pranešimas]. – Budapeštas, 2002. – URL: <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CDgQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.colbud.hu%2Fhonesty-trust%2Foffe%2Fpub04.doc&ei=U3JuUbKiBoGm4AToZIHobQ&usg=AFQjCNFqdayNT5WwW4IL2-ot8DQ->

- jDPvAQ&sig2=blZpIk8JRxWu50L_Hqs5EQ&bvm=bv.45368065,d.bGE [žiūrėta 2013 04 15].
61. Palidaukaitė J. Etika valstybės tarnyboje. – Kaunas: Technologija, 2010. – 500 p. – ISBN 978-9955-25-721-9.
 62. Palidaukaitė J. Korupcijos ir atsakomybės problema viešojo administravimo sistemoje // Viešojo politika ir administravimas. – Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 2005, Nr. 13, p. 25 – 38. – ISSN 1648-2603. – URL: http://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/vpa/archyvas/dwn.php?id=239797 [žiūrėta 2013 03 06].
 63. Palidaukaitė J. Korupcijos sklaidos formos Lietuvoje: tarp sovietinio palikimo ir rinkos padiktuoto pragmatizmo // Viešojo politika ir administravimas. – Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 2006, Nr. 18, p. 57 – 72. – ISSN 1648-2603. – URL: http://www.ktu.lt/lt/mokslas/zurnalai/vpa/vpa18/Nr18_6_Palidaukaite.pdf [žiūrėta 2013 03 06].
 64. Palidaukaitė J. Viešojo administravimo etika. – Kaunas: Technologija, 2001. – 236 p. – ISBN 9955-09-009-X.
 65. Pasaulinis korupcijos barometras // „Transparency International“ Lietuvos skyrius, 2010. – URL: <http://transparency.lt/research/global-barometer/> [žiūrėta 2013 04 11].
 66. Pečkaitis J. S., Mačerinskienė I. Magistrinio rengiamojo darbo rengimo tvarka. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2008. – ISBN 978-9955-19-083-7.
 67. Piliponytė J. Korupcija: teoriniai bandymai apibrėžti ir paaiškinti // Sociologija. Mintis ir veiksmai. – Vilnius, Klaipėda: Vilniaus universitetas, Klaipėdos universitetas, 2004, Nr. 2, p. 83 – 94. – ISSN 1392-3358. – URL: http://www.ku.lt/wp-content/uploads/2013/04/2004_nr_02_83-95.pdf [žiūrėta 2012 11 08].
 68. Prunskus V. Korupcija švietime: atsiradimo priežastys ir raiškos formos // Santalka. Edukologija. – Vilnius: Vilniaus Gedimino technikos universitetas, 2007, T. 15, Nr. 2, p. 60 – 72. – ISSN 1822-430X. – URL: <http://www.cpe.vgtu.lt/index.php/cpe/article/download/coactivity.2007.15/pdf> [žiūrėta 2013 04 15].
 69. Raudonienė A. Modernėjanti klasikinio korupcijos apibrėžimo Lietuvoje kaita // Jurisprudencija. – Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2002, t. 32(24), p. 114 – 121. – URL: http://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/jurisprudencija/archyvas/dwn.php?id=309123 [žiūrėta 2013 03 06].
 70. Rose-Ackerman S. Korupcija ir valdžia: priežastys, padariniai ir reforma. – Vilnius: VAGA, 2001. – 342 p. – ISBN 5-415-01533-7.

71. Tarybos 1997 m. gegužės 26 d. aktas, Nr. 97/C 195/01 // Europos Vadovų Taryba, 1997. – URL: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997F0625\(01\):LT:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997F0625(01):LT:HTML) [žiūrėta 2013 04 25].
72. Tarybos 2006 m. kovo 2 d. sprendimas, pasiūlymas dėl Jungtinių Tautų Konvencijos prieš korupciją sudarymo Europos bendrijos vardu Nr. 2006/23 (CNS) // Briuselis: Commission of the European Communities, 2006. – URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0082:FIN:LT:HTML> [žiūrėta 2013 04 25].
73. Tarybos sprendimas 1999 m. gegužės 25 d. dėl vidaus tyrimų, susijusių su Bendrijos interesams kenkiančio sukčiavimo, korupcijos ir bet kurios kitos neteisėtos veiklos prevencija, nuostatų ir sąlygų // Euratomas, 1999/394/EB. – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=37126&p_query=&p_tr2=2 [žiūrėta 2013 04 25].
74. Tarptautinių žodžių žodynas Korupcija. – URL: <http://www.tzz.lt/k/korupcija> [žiūrėta 2013 04 11].
75. Tidikis R. Socialinių tyrimų metodologija. – Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2003. – 498 p. – ISBN 9955-563-26-5.
76. Transparency International Lietuvos skyrius Lietuvos nacionalinės atsparumo korupcijai sistemos tyrimas. – Vilnius: Eugrimas, 2012. – 331 p. – ISBN 978-609-437-130-1.
77. Transparency International Lietuvos skyrius. – URL: <http://transparency.lt/apie-mus/activities/> [žiūrėta 2013 04 11].
78. United Nation Convention against Corruption. – New York: United Nation, 2004. – 65 p. – URL: http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf [žiūrėta 2013 04 15].
79. Vaitiekus S. Korupcijos prevencijos sistema Lietuvoje organizacijos ir veiksmų apžvalga. – Vilnius: „Transparency International“ Lietuvos skyrius, 2002. – 302 p.
80. Valstybinio audito 2008 m. vasario 29 d. ataskaita Nr. VA-P40-6-5 Nacionalinė kovos su korupcija programa // Vilnius: Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, 2008. – URL: http://www.vkontrole.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=2 [žiūrėta 2013 07 27].

Šėmytė J. Korupcijos prevencijos programų Lietuvos valstybės tarnyboje analizė / Viešojo administravimo instituto magistro baigiamasis darbas. Vadovas V. Smalskys – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, 2014. - 75 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe atlikta korupcijos prevencijos programų Lietuvos valstybės tarnyboje analizė. Pirmojoje dalyje aptariama korupcijos reiškinio teorinė apibrėžtis atskleidžiant korupcijos sąvokos problematiką ir jos įvairiapusiškumą, remiantis mokslinėmis teorijomis, taip pat nurodant korupcijos problematiškumo mastus nacionaliniu ir valstybės tarnybos lygmeniu. Antrojoje dalyje analizuojami Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos kovos su korupcija ir prevencijos įstatymai bei programos, nagrinėjamas korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimo ir vertinimo mechanizmo efektyvumas, naudingumas ir trūkumai. Trečiojoje dalyje aptariami atvejo tyrimo duomenys siekiant nustatyti korupcijos prevencijos programos efektyvumą ir naudingumą, Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos, veiklai.

Pagrindiniai žodžiai: korupcija, korupcijos prevencijos priemonės, korupcijos prevencijos programų vertinimas, korupcijos prevencijos programų naudingumas, efektyvus įgyvendinimas.

Šėmytė, J. The Analysis of Programs of Corruption Prevention in the Lithuanian Public Service / Institute of Public Administration, Master's thesis. Supervisor Doc. Dr. V. Smalskys – Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Policy and Management, 2014, p. 75.

ANNOTATION

In this Master's thesis, the analysis of the Program of Corruption Prevention in the Lithuanian Public Service is performed. In the first part of the thesis, theoretical definition of the phenomenon of corruption is discussed, disclosing problems of corruption's concept and its versatility, based on scientific theories, as well as indicating the extent of corruption problems on national and state service levels. In the second part, the Republic of Lithuania and the European Union's battle against corruption and prevention laws and programs are analysed. Moreover, measures implementation of corruption prevention and the effectiveness, usefulness and disadvantages of evaluation mechanism are examined. In the third part, case study data are discussed in order to determine the effectiveness and usefulness of the program of corruption prevention, as well as of activities of the National Paying Agency under the Ministry of Agriculture.

Key words: corruption, measures of corruption prevention, evaluation of corruption prevention programs, usefulness and effective implementation of corruption prevention programs.

Šemytė J. Korupcijos prevencijos programų Lietuvos valstybės tarnyboje analizė / Viešojo administravimo instituto magistro baigiamasis darbas. Vadovas V. Smalskys – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, 2014. - 75 p.

SANTRAUKA

Magistro baigiamojo darbo „Korupcijos prevencijos programų Lietuvos valstybės tarnyboje analizė“ aktualumą lemia abejonė dėl korupcijos prevencijos programų Lietuvos valstybės tarnyboje efektyvumo, nes antikorporcinės iniciatyvos dažnai vertinamos per siaurai – atsižvelgiant tik į baudžiamąjį teisingumą ir prevencijos programos lieka tik formaliu procesu užfiksuotu daugelyje dokumentų.

Magistro baigiamajame darbe siekiama išsiaiškinti korupcijos prevencijos programų efektyvumą ir naudingumą bei išanalizuoti korupcijos reiškinį. Siekiant iškelto tikslo buvo pateikiama korupcijos samprata, analizuojama korupcijos valstybės tarnyboje problematika ir nagrinėjami korupcijos prevenciją reglamentuojantys Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos dokumentai.

Išanalizavus teorinius magistro baigiamojo darbo aspektus, taip pat įvertinus atvejo tyrimo rezultatus, baigiamojo darbo pradžioje iškelta hipotezė – korupcijos prevencijos programa, Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos valstybės tarnyboje, vykdoma efektyviai ir yra naudinga institucijos veiklai – buvo patvirtinta. Padarytos išvados, kad nors programose vis dar pastebimi ryškūs pasikartojantys priemonių vykdymo trūkumai bei korupcijos rizikos analizės problemos, palaipsniui įgyjama programų įgyvendinimo ir kūrimo, be trūkumų tendencija ir sukurtos korupcijos prevencijos programų priemonės yra naudingos ir efektyviai vykdomos. Baigiamajame darbe siūloma, siekiant pagerinti gaunamą naudą iš vertinimų, tyrimų ir pan., pirmiausia atsižvelgti į jau gautus ankstesnių vertinimų rezultatus ir tuo remiantis taisyti dokumentų bei veiklos klaidas, taip pat atsižvelgiant į korupcijos reiškinio sudėtingumą ir įvairiapusiškumą nuolat tobulinti ir pildyti galimų kovos su korupcija priemonių ir būdų sąrašą, atsižvelgti į darbuotojų pasiūlymus, gilintis į naujas neištirtas sritis, mokymus konkretinti pagal tam tikras artimas institucijai veiklas bei siekti kuo didesnės komunikacijos tiek tarp darbuotojų ir vadovybės, tiek tarp institucijos ir jos partnerių.

Šėmytė J. The Analysis of Programs of Corruption Prevention in the Lithuanian Public Service / Institute of Public Administration, Master's thesis. Supervisor Doc. Dr. V. Smalskys – Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Policy and Management, 2014, p. 75.

SUMMARY

Relevance of the Master's thesis called "The Analysis of Programs of Corruption Prevention in the Lithuanian Public Service" is determined by the uncertainty due to effectiveness of corruption prevention programs in the Lithuanian Public Service, because anti-corruption initiatives are often evaluated too narrow, considering only the criminal justice. Therefore, programs of prevention remain only a formal process, recorded in many documents.

The aim of this Master's thesis is to find out effectiveness and usefulness of the programs of prevention of corruption and analyse the phenomenon of corruption. In order to formulate the aim, the concept of corruption was provided, the topic of corruption in the Public Service was analysed and the documents of the Republic of Lithuania and the European Union regulating prevention of corruption were examined.

When the theoretical aspects of the Master's thesis were analysed and the results of the case study were evaluated, the hypothesis, which was formulated in the beginning of the thesis, that the program of prevention of corruption in the Public Service in the National Paying Agency under the Ministry of Agriculture is implemented effectively and is useful for institution's activities, was confirmed. The conclusions were drawn that even though in the programs strong repeated measure implementation disadvantages and corruption risk analysis problems are still noticed, gradually the trend of the program implementation and development is acquired without disadvantages. Furthermore, the developed measures of programs of prevention of corruption are useful and implemented effectively. It is also suggested that in order to improve the benefits obtained from evaluations, research, etc., at first, it is needed to consider already received results of earlier evaluations, and, based on them, to correct errors made in documents and activities. Also, considering the complexity of the phenomenon of corruption and its versatility, it is important to continuously improve and extend the list of possible measures and ways to fight against corruption. In addition, it is suggested to take into consideration offers proposed by employees, to go deeper into new unexplored areas, concretize trainings according to certain activities, which are close to the institution, and seek for more communication between both employees and leadership, and institution and its partner.

PRIEDAI

1 PRIEDAS

7 lentelė. Analizuojamų korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimo sąnaudų 2007 – 2010 m. detalizacija, Lt.

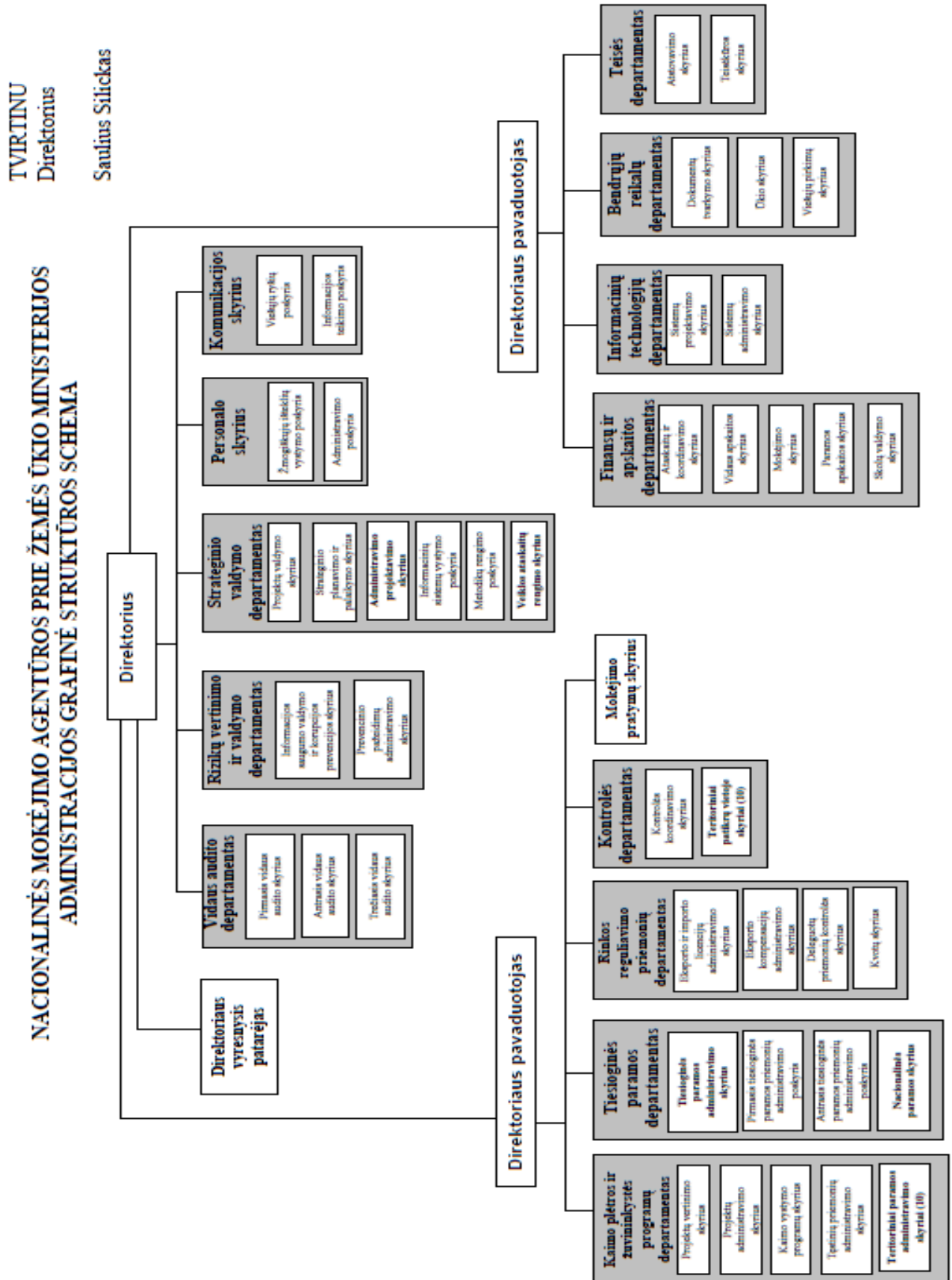
	2007	2008	2009	2010
Korupcijos rizikos analizės priemonė				
Bendros sąnaudos	324.102	444.391	460.118	423.437
KPT nustatymas ir išvadų parengimas	164.948	218.117	228.621	219.492
Institucijų parengtų KPT nustatymų išvadų kontrolė	36.255	51.847	53.144	46.551
KRA atlikimas	122.899	174.427	178.353	157.394
1 institucijos išvados parengimo sąnaudos	3.055	3.697	3.313	3.377
1 institucijos išvados koordinavimo sąnaudos	671	879	770	716
1 KRA atlikimo sąnaudos	20.483	34.885	19.817	15.739
Kovos su korupcija programų priemonė				
Bendros sąnaudos	331.424	145.989	152.837	483.993
Nacionalinės KKP programos koordinavimas	43.022	50.506	48.000	46.598
Kitų KKP rengimas, įgyvendinimo stebėseną	288.402	95.483	104.837	437.395
Antikorupcinio teisės aktų ir jų projektų vertinimo priemonė				
Bendros sąnaudos	149.050	159.294	152.480	138.554
1 teisės akto antikorupcinio vertinimo sąnaudos	2.366	1.593	1.326	949

Šaltinis: STT, Korupcijos prevencijos įstatymo poveikio vertinimas, 2011, p. 25

8 lentelė. Korupcijos rizikos analizės sąnaudos, Lt.

	2007	2008	2009	2010
STT ir kitų institucijų sąnaudos	324.102	444.391	460.118	423.437
STT				
Bendros sąnaudos	159.154	226.274	231.497	203.945
Institucijų parengtų išvadų dėl KPT nustatymo kontrolė	36.255	51.847	53.144	46.551
KRA atlikimas	122.899	174.427	178.353	157.394
Institucijų parengtų KPT nustatymo išvadų skaičius	54	59	69	65
1 išvados kontrolės sąnaudos	671	879	770	716
Atliktų KRA skaičius	6	5	9	10
1 KRA atlikimo sąnaudos	20.483	34.885	19.817	15.739
Bendrų sąnaudų kaita lyginant su ankstesniais metais		+42%	+2%	-12%
1 išvados kontrolės sąnaudų kaita lyginant su ankstesniais metais		+31%	-12%	-7%
1 KRA atlikimo sąnaudų kaita lyginant su ankstesniais metais		+70%	-43%	-21%
Vidutinė KRA priemonę įgyvendinančių darbuotojų mėnesinio atlygio kaita lyginant su ankstesniais metais		+15%	-6%	-6%
Institucijos				
KPT nustatymo išvadų parengimo sąnaudos	164.948	218.117	228.621	219.492
1 išvados parengimo sąnaudos	3.055	3.697	3.313	3.377
KPT nustatymo išvadų parengimo sąnaudų kaita lyginant su ankstesniais metais		+32%	+5%	-4%
1 išvados parengimo sąnaudų kaita lyginant su ankstesniais metais		+21%	-10%	+2%
Vidutinė KPT nustatymą atliekančių darbuotojų mėnesinio atlygio kaita lyginant su ankstesniais metais		+21%	-10%	+2%

Šaltinis: STT, Korupcijos prevencijos įstatymo poveikio vertinimas, 2011, p. 26



Šaltinis: NMA, Struktūra ir kontaktai, 2014

17 pav. Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos administracijos grafinė struktūros schema

Anketa:

ANKETA

**Korupcijos prevencijos programos Lietuvos valstybinėje tarnyboje efektyvumas ir naudingumas
(institucijos darbuotojams)**

Gerb. respondente,

Kova su korupcijos pasireiškimu ir jos atvejų mažinimas valstybės tarnyboje yra vienas svarbiausių valstybės prioritetų. Pasiiekti pažangą antikorporcinėje veikloje galima ne tik baudžiamosiomis priemonėmis, bet ir valstybės ir visuomenės sutarimu - užkirsti kelią galimiems korupcijos atvejams atsirasti. Todėl, siekiant bendro tikslo ir tikslingai naudojantis įstatymine baze, turi būti kuriamos pagrįstos korupcijos prevencijos priemonės ne tik valstybiniu, bet ir instituciniu lygmeniu. Šios priemonės bus efektyvios ir teikiančios naudą, pirmiausia, konkrečiai institucijai, o vėliau ir visai valstybei, tik tada jei bus sąžiningai vertinamas ir vykdomas ne tik galutinis rezultatas, bet ir korupcijos prevencijos programų ir priemonių sudarymo ir vykdymo procesas.

Šio tiriamojo darbo pagrindinis tikslas yra įvertinti korupcijos prevencijos programos Lietuvos valstybinėje tarnyboje efektyvumą ir naudingumą. Anketa yra anoniminė. Duomenys bus naudojami tik moksliniams tikslams. Iš pateiktų atsakymų variantų pašome pasirinkti Jums labiausiai tinkamą ir pažymėti kryželiu arba parašyti savo nuomonę nurodytoje vietoje. Tyrimą vykdo Mykolo Romerio universiteto politikos ir vadybos fakulteto studentė: Justė Šėmytė, el. p.: juste_semyte@yahoo.com.

Iš anksto dėkoju už pagalbą dalyvaujant tyrime.

1. Jūsų lytis:

- Vyras;
- Moteris;

2. Jūsų amžius:

- Iki 30 metų;
- 31 – 40;
- 41 – 50;
- 51 ir daugiau;

3. Darbo stažas institucijoje:

- Iki 1 metų;

- 2 – 4 metai;
- 5 – 10 metų;
- 11 – 20 metų;
- Daugiau nei 20 metų;

4. Ar teko susidurti su korupcijos atveju?

- Taip;
- Ne;

5. Ar žinote, kur kreiptis korupcijos atveju?

- Taip;
- Ne;

6. Ar teko naudotis „pasitikėjimo“ ar „skaidrumo“ linijomis?

- Taip;
- Ne;

7. Ar Jūsų pareigybės nuostatuose yra numatytos funkcijos susijusios su korupcijos prevencijos programos priemonių įgyvendinimu?

- Numatytos;
- Nenumatytos;

8. Ar jaučiate asmeninę moralinę atsakomybę, kaip šios institucijos darbuotojas, kuriant antikorpacinę ir skaidrią aplinką? (pasirinkite atsakymo variantą atsižvelgdami į situaciją jei nebūtų korupcijos prevencijos programos, tai ar vis tiek siektumėte skaidrios veiklos ar nebūtinai?)

- Jaučiu;
- Nejaučiu;

9. Ar dalyvavote mokymuose susijusiuose su korupcijos prevencija?

- Dalyvavau;
- Nedalyvavau;

10. Ar aiškiai nustatyti atsiskaitymo vadovybei terminai už atliktą veiklą?

- Aiškiai;
- Iš dalies;
- Nenustatyti;

11. Įvertinkite Jums kylančių problemų dažnumą vykdant ar vertinant korupcijos prevencijos programos priemones (kai: 3 – dažnai; 2 – retai; 1 – niekada;):

	3	2	1
Mokymų trūkumo problema;	O	O	O
Nenustatyti konkretus atsiskaitymo terminai;	O	O	O
Kompetencijos trūkumas;	O	O	O
Atsakingumo trūkumas;	O	O	O
Vertinimo sistemos trūkumai;	O	O	O
Korupcijos reiškinių nesuvokimas;	O	O	O
Finansavimo trūkumas;	O	O	O
Atsainus ir paviršutiniškas požiūris į vertinimą;	O	O	O
Atsainus ir paviršutiniškas požiūris į korupcijos prevenciją;	O	O	O
Paviršutiniškas požiūris į atliekamas pareigas;	O	O	O
Komunikacijos su vadovybe trūkumas;	O	O	O
Institucijos ir valstybės komunikacijos trūkumas;	O	O	O
Teisės aktų reglamentuojančių korupcijos prevenciją spragos;	O	O	O
Nepakankama teisinė bazė;	O	O	O
Laiko trūkumas;	O	O	O

12. Įvertinkite korupcijos prevencijos programos priemonių naudingumą Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos (Toliau – Agentūra) siekiant skaidrios organizacijos veiklos (priemonės pateikiamos, tokia forma, kokia paskelbtos Agentūros 2013 – 2014 metų korupcijos prevencijos programoje):

Priemonė	Įvertinimas (kai 5 labai naudinga, o 1 visai nenaudinga) – apibraukite skaičių
Priemonės, skirtos korupcijos pasireiškimo tikimybei nustatyti bei nustatytai tikimybei pašalinti:	
Atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą Agentūroje bei teisės aktuose nustatyta tvarka pateikti reikiamą informaciją kompetentingai institucijai;	5 4 3 2 1
Įgyvendinti išvadoje dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo pateiktus pastebėjimus bei siūlymus, padėsiančius sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę;	5 4 3 2 1
Priemonės, skirtos stiprinti viešumo ir skaidrumo principų laikymąsi Agentūroje ir tobulinti Agentūros vidaus teisės aktų antikorporcinio vertinimo procesą:	
Atlikti Agentūros vidaus teisės aktų ar jų projektų antikorporcinį vertinimą;	5 4 3 2 1
Agentūros interneto svetainėje skelbti apie vykdomus ir planuojamus Agentūros viešuosius pirkimus;	5 4 3 2 1
Organizuoti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojų kursus dėl teisės aktų	

projektų vertinimo valstybės korupcijos, socialiniu, ekonomikos, finansų ir kitais požiūriais;	5 4 3 2 1
Priemonės, skirtos aktyvinti Agentūros skaidrumo ir atvirumo idėjų platinimą visuomenėje:	
Sudaryti galimybę Skaidrumo forumo atstovams dalyvauti apskritojo stalo diskusijose, bendrauti su socialiniais partneriais;	5 4 3 2 1
Informuoti Agentūros pareiškėjus ir paramos gavėjus apie Agentūros vertybių ir skaidrumo politiką;	5 4 3 2 1
Priemonės, skirtos įtraukti Agentūros darbuotojus į Agentūros skaidrumo politikos įgyvendinimą:	
Sudaryti galimybę Agentūros darbuotojams savanoriškais pagrindais dalyvauti Skaidrumo forumo veikloje, skatinti reikšti nuomonę bei kelti idėjas;	5 4 3 2 1
Informuoti Agentūros darbuotojus apie korupcijos prevencijos naujoves;	5 4 3 2 1
Organizuoti konkursą valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, dėl geriausio pasiūlymo, kuris prisidėtų prie antikorupeinio švietimo ir kovos su korupcija;	5 4 3 2 1
Priemonės veiksmingam korupcijos prevencijos organizavimo, įgyvendinimo ir kontrolės mechanizmui užtikrinti:	
Analizuoti tarpinius Agentūros 2013–2014 m. korupcijos prevencijos programos vykdymo rezultatus, esant poreikiui teikti rekomendacijas Agentūros struktūriniais padaliniais;	5 4 3 2 1
Parengti bei pristatyti Agentūros Skaidrumo forumui Agentūros 2013–2014 m. korupcijos prevencijos programos vykdymo metinę ataskaitą;	5 4 3 2 1
Informuoti Agentūros darbuotojus apie interesų konflikto galimybę; veiksmus, kurių reikia imtis norint išvengti konflikto ar jam atsiradus;	5 4 3 2 1
Užtikrinti kreipimąsi į Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybą dėl Agentūros direktoriaus pavaduotojo, Agentūros departamentų direktorių, jų pavaduotojų ir Agentūros skyrių, neįeinančių į departamentų struktūrą, vedėjų atitiktį keliamiems reikalavimams;	5 4 3 2 1
Užtikrinti kreipimąsi į Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybą dėl Agentūros darbuotojų, skiriamų ar paskirtų į kitas, nenurodytas ankstesniame punkte, pareigas Agentūroje atitikties keliamiems reikalavimams;	5 4 3 2 1

Atlikti tarnybinius patikrinimus dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo pažeidimų bei kitų korupcinio pobūdžio teisės pažeidimų;	5 4 3 2 1
Priemonės Agentūros darbuotojų bei visuomenės antikorpuciniam švietimui, skirtam visuomenės pasitikėjimui Agentūra didinti:	
Didinti skaidrumo principo suvokimą ir taikymą Agentūros veikloje organizuojant ir vykdant korupcijos prevencijos mokymus Agentūros darbuotojams;	5 4 3 2 1
Pateikti Skaidrumo forumui statistinę informaciją apie Agentūroje gautus ir išnagrinėtus pranešimus dėl galimai neskaidrių Agentūros darbuotojų veikų;	5 4 3 2 1
Žiniasklaidos ir kitomis visuomenės informavimo priemonėmis raginti gyventojus „Pasitikėjimo linijos“ telefonu, elektroniniu paštu ir kitais būdais pranešti apie galimai neskaidrią Agentūros darbuotojų veiką;	5 4 3 2 1
Agentūros interneto svetainėje viešinti informaciją apie Agentūroje įgyvendinamą korupcijos prevencijos politiką, skelbti visuomenei aktualią susijusią informaciją;	5 4 3 2 1
Pagal galimybes plėtoti bendradarbiavimą su korupcijos prevenciją įgyvendinančiomis institucijomis ar visuomeninėmis organizacijomis;	5 4 3 2 1
Pagal galimybes tobulinti paramos administravimo mechanizmą Agentūroje, perkeltiant dalį teikiamų paslaugų į elektroninę erdvę;	5 4 3 2 1
Atlikto audito metu pastebėjus galimai neskaidrių veikų / sprendimų galimybę, bendradarbiauti su Agentūros Skaidrumo forumu;	5 4 3 2 1

13. Koku būdu susipažinote su institucijos, kurioje dirbate, korupcijos prevencijos programa ir vykdoma antikorpucine veikla?

- Mokymuose – skirtuose korupcijos prevencijai;
- Darbuotojų susirinkime – vadovybei supažindinus;
- Institucijos internetinėje svetainėje;
- Elektroniniu paštu gavote informaciją susijusią su korupcijos prevencija;
- Nesusipažinau;

14. Kiek, Jūsų nuomone, korupcijos prevencijos programa yra naudinga institucijai?

- Labai naudinga;
- Iš dalies naudinga;
- Nenaudinga;

15. Kiek, Jūsų nuomone, efektyviai korupcijos prevencijos programa vykdoma?

- Labai efektyviai;
- Iš dalies efektyviai;
- Neefektyviai;

16. Kiek, Jūsų nuomone, efektyviai korupcijos prevencijos programos rezultatai vertinami?

- Labai efektyviai;
- Iš dalies efektyviai;
- Neefektyviai;

17. Kokios, Jūsų manymu, priežastys sukelia korupcijos prevencijos programos vykdymo ir vertinimo problemas? (išvardinkite bent kelias)

Interviu tyrimo klausimai:

INTERVIU

Korupcijos prevencijos programos Lietuvos valstybinėje tarnyboje efektyvumas ir naudingumas (vadovams)

1. Jūsų darbo stažas institucijoje.
2. Ar teko susidurti su korupcijos atveju?
3. Ar teko naudotis „pasitikėjimo“ ar „skaidrumo“ linijomis? Kaip vertinate šių linijų naudą korupcijos prevencijai? Pakomentuokite.
4. Ar darbuotojai laiku ir neatmestinais atsiskaito už atliekamą veiklą ir koku būdu?
5. Ką manote apie institucijose rengiamus mokymus, korupcijos prevencijos tematika? Įvertinkite juos.
6. Kiek, Jūsų manymu, korupcijos prevencijos programa yra naudinga institucijai ir kokios naudos ji duoda?
7. Kiek, Jūsų nuomone, efektyviai korupcijos prevencijos programa vykdoma?
8. Kiek, Jūsų nuomone, yra efektyvus ir naudingas korupcijos prevencijos programos vertinimas?
9. Kokios, Jūsų nuomone, korupcijos prevencijos programos priemonės naudingiausios institucijos veiklai ir kodėl?
10. Jei nebūtų korupcijos prevencijos programos, kokį asmeninį indelį, kaip institucijos darbuotojas, siektumėte įdėti į antikorupcinę institucijos veiklą, siekdami suteikti naudos institucijai?
11. Kokios, Jūsų nuomone, problemos kyla vertinant ir vykdant korupcijos prevencijos programos priemones?
12. Kokios, Jūsų nuomone, priežastys sukelia korupcijos prevencijos programos priemonių vykdymo ir vertinimo problemas?
13. Kas, Jūsų manymu, šias problemas padėtų spręsti?
14. Ką pasiūlytumėte keisti korupcijos prevencijos programoje ir antikorupcinėje institucijos veikloje, kad iš jos būtų galima gauti didžiausią naudą institucijai?

9 lentelė. Įvertinkite korupcijos prevencijos programos priemonių naudingumą Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos (Toliau – Agentūra) siekiant skaidrios organizacijos veiklos (priemonės pateikiamos, tokia forma, kokia paskelbtos Agentūros 2013 – 2014 metų korupcijos prevencijos programoje)

	5	4	3	2	1
Atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą Agentūroje bei teisės aktuose nustatyta tvarka pateikti reikiamą informaciją kompetentingai institucijai;	37 (38.1%)	29 (29.9%)	27 (27.8%)	3 (3.1%)	1 (1.0%)
Įgyvendinti išvadoje dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo pateiktus pastebėjimus bei siūlymus, padėsiančius sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę	33 (34.4%)	43 (44.8%)	19 (19.8%)	1 (1.0%)	0 (0.0%)
Atlikti Agentūros vidaus teisės aktų ar jų projektų antikorupcinį vertinimą;	35 (36.5%)	33 (34.4%)	21 (21.9%)	6 (6.2%)	1 (1.0%)
Agentūros interneto svetainėje skelbti apie vykdomus ir planuojamus Agentūros viešuosius pirkimus;	53 (55.2%)	29 (30.2%)	11 (11.5%)	2 (2.1%)	1 (1.0%)
Organizuoti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojų kursus dėl teisės aktų projektų vertinimo valstybės korupcijos, socialiniu, ekonomikos, finansų ir kitais požiūriais;	40 (41.7%)	26 (27.1%)	21 (21.9%)	8 (8.3%)	1 (1.0%)

X lentelės tęsinys kitame puslapyje

KPP Priemonės	5	4	3	2	1
Sudaryti galimybę Skaidrumo forumo atstovams dalyvauti apskritojo stalo diskusijose, bendrauti su socialiniais partneriais;	37 (38.5%)	35 (36.5%)	17 (17.7%)	7 (7.3%)	0 (0.0%)
Informuoti Agentūros pareiškėjus ir paramos gavėjus apie Agentūros vertybių ir skaidrumo politiką;	48 (49.5%)	28 (28.9%)	15 (15.5%)	5 (5.2%)	1 (1.0%)
Sudaryti galimybę Agentūros darbuotojams savanoriškais pagrindais dalyvauti Skaidrumo forumo veikloje, skatinti reikšti nuomonę bei kelti idėjas;	35 (36.5%)	34 (35.4%)	22 (22.9%)	5 (5.2%)	0 (0.0%)
Informuoti Agentūros darbuotojus apie korupcijos prevencijos naujoves;	52 (53.1%)	29 (29.6%)	13 (13.3%)	4 (4.1%)	0 (0.0%)
Organizuoti konkursą valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, dėl geriausio pasiūlymo, kuris prisidėtų prie antikorupecinio švietimo ir kovos su korupcija;	26 (27.4%)	28 (29.5%)	27 (28.4%)	9 (9.5%)	5 (5.3%)
Analizuoti tarpinius Agentūros 2013–2014 m. korupcijos prevencijos programos vykdymo rezultatus, esant poreikiui teikti rekomendacijas Agentūros struktūriniams padaliniam;	26 (27.7%)	36 (38.3%)	21 (22.3%)	9 (9.6%)	2 (2.1%)

KPP Priemonės	5	4	3	2	1
Didinti skaidrumo principo suvokimą ir taikymą Agentūros veikloje organizuojant ir vykdant korupcijos prevencijos mokymus Agentūros darbuotojams;	44 (46.3%)	30 (31.6%)	14 (14.7%)	5 (5.3%)	2 (2.1%)
Pateikti Skaidrumo forumui statistinę informaciją apie Agentūroje gautus ir išnagrinėtus pranešimus dėl galimai neskaidrių Agentūros darbuotojų veikų;	34 (35.4%)	32 (33.3%)	20 (20.8%)	7 (7.3%)	3 (3.1%)
Žiniasklaidos ir kitomis visuomenės informavimo priemonėmis raginti gyventojus „Pasitikėjimo linijos“ telefonu, elektroniniu paštu ir kitais būdais pranešti apie galimai neskaidrią Agentūros darbuotojų veiką;	45 (47.4%)	31 (32.6%)	17 (17.9%)	2 (2.1%)	0 (0.0%)
Agentūros interneto svetainėje viešinti informaciją apie Agentūroje įgyvendinamą korupcijos prevencijos politiką, skelbti visuomenei aktualią susijusią informaciją;	48 (50.0%)	33 (34.4%)	12 (12.5%)	3 (3.1%)	0 (0.0%)
Pagal galimybes plėtoti bendradarbiavimą su korupcijos prevenciją įgyvendinančiomis institucijomis ar visuomeninėmis organizacijomis;	36 (38.3%)	32 (34.0%)	21 (22.3%)	4 (4.3%)	1 (1.1%)
Pagal galimybes tobulinti paramos administravimo mechanizmą Agentūroje, perkeliant dalį teikiamų paslaugų į elektroninę erdvę;	40 (42.1%)	34 (35.8%)	17 (17.9%)	3 (3.2%)	1 (1.1%)
Atlikto audito metu pastebėjus galimai neskaidrių veikų / sprendimų galimybę, bendradarbiauti su Agentūros Skaidrumo forumu;	35 (37.6%)	37 (39.8%)	14 (15.1%)	4 (4.3%)	3 (3.2%)

Šaltinis: sudaryta autorės pagal respondentų atsakymus į anketos klausimus

10 lentelė. Darbuotojų, kurių pareigybinuose nuostatuose yra numatytos funkcijos su KPP priemonių įgyvendinimu ir tų, kurių – nenumatytos, KPP priemonių naudingumo įvertimo skirtumai

	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą Agentūroje bei teisės aktuose nustatyta tvarka pateikti reikiamą informaciją kompetentingai institucijai	906,500	2181,500	-1,549	,121
Įgyvendinti išvadoje dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo pateiktus pastebėjimus bei siūlymus, padėsiančius sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę	989,500	2264,500	-,713	,476
Atlikti Agentūros vidaus teisės aktų ar jų projektų antikorupcinį vertinimą	1059,500	2334,500	-,126	,900
Agentūros interneto svetainėje skelbti apie vykdomus ir planuojamus Agentūros viešuosius pirkimus	1051,500	1997,500	-,203	,839
Organizuoti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojų kursus dėl teisės aktų projektų vertinimo valstybės korupcijos, socialiniu, ekonomikos, finansų ir kitais požiūriais	1054,000	2000,000	-,171	,864
Sudaryti galimybę Skaidrumo forumo atstovams dalyvauti apskritojo stalo diskusijose, bendrauti su socialiniais partneriais	1025,000	2015,000	-,433	,665
Informuoti Agentūros pareiškėjus ir paramos gavėjus apie Agentūros vertybių ir skaidrumo politiką	1069,500	2395,500	-,222	,824
Sudaryti galimybę Agentūros darbuotojams savanoriškais pagrindais dalyvauti Skaidrumo forumo veikloje, skatinti reikšti nuomonę bei kelti idėjas	911,500	1857,500	-1,337	,181
Informuoti Agentūros darbuotojus apie korupcijos prevencijos naujoves	1046,500	2372,500	-,419	,675
Organizuoti konkursą valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, dėl geriausio pasiūlymo, kuris prisidėtų prie antikorupcinio švietimo ir kovos su korupcija	1032,000	2257,000	-,174	,862
Analizuoti tarpinius Agentūros 2013–2014 m. korupcijos prevencijos programos vykdymo rezultatus, esant poreikiui teikti rekomendacijas Agentūros struktūriniais padaliniais	1027,000	2252,000	-,218	,828
Parengti bei pristatyti Agentūros Skaidrumo forumui Agentūros 2013–2014 m. korupcijos prevencijos programos vykdymo metinę ataskaitą	995,500	1898,500	-,278	,781
Informuoti Agentūros darbuotojus apie interesų konflikto galimybę; veiksmus, kurių reikia imtis norint išvengti konflikto ar jam atsiradus	990,500	1893,500	-,536	,592
Užtikrinti kreipimąsi į Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybą dėl Agentūros direktoriaus pavaduotojo, Agentūros departamentų direktorių, jų pavaduotojų ir Agentūros skyrių, neįveikiančių į departamentų struktūrą, vedėjų atitiktį keliamiems reikalavimams	955,000	1858,000	-,617	,538

X lentelės tęsinys kitame puslapyje

	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Užtikrinti kreipimąsi į Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybą dėl Agentūros darbuotojų, skiriamų ar paskirtų į kitas, nenurodytas ankstesniame punkte, pareigas Agentūroje atitiktis keliamiems reikalavimams	922,000	1825,000	-,898	,369
Atlikti tarnybinius patikrinimus dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo pažeidimų bei kitų korupcinio pobūdžio teisės pažeidimų	778,500	1598,500	-2,031	,042
Didinti skaidrumo principo suvokimą ir taikymą Agentūros veikloje organizuojant ir vykdant korupcijos prevencijos mokymus Agentūros darbuotojams	1019,500	2345,500	-,428	,668
Pateikti Skaidrumo forumui statistinę informaciją apie Agentūroje gautus ir išnagrinėtus pranešimus dėl galimai neskaidrių Agentūros darbuotojų veikų	1069,000	2395,000	-,016	,987
Žiniasklaidos ir kitomis visuomenės informavimo priemonėmis raginti gyventojus „Pasitikėjimo linijos“ telefonu, elektroniniu paštu ir kitais būdais pranešti apie galimai neskaidrią Agentūros darbuotojų veiką	898,500	1759,500	-1,254	,210
Agentūros interneto svetainėje viešinti informaciją apie Agentūroje įgyvendinamą korupcijos prevencijos politiką, skelbti visuomenei aktualią susijusią informaciją	892,500	1795,500	-1,511	,131
Pagal galimybes plėtoti bendradarbiavimą su korupcijos prevenciją įgyvendinančiomis institucijomis ar visuomeninėmis organizacijomis	1017,500	1878,500	-,063	,950
Pagal galimybes tobulinti paramos administravimo mechanizmą Agentūroje, perkelti dalį teikiamų paslaugų į elektroninę erdvę	821,500	1682,500	-1,883	,060
Atlikto audito metu pastebėjus galimai neskaidrių veikų / sprendimų galimybę, bendradarbiauti su Agentūros Skaidrumo forumu	868,000	1609,000	-,893	,372

Šaltinis: sudaryta autorės pagal respondentų atsakymus į anketos klausimus

11 lentelē. Koreliācija 1

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
1	Pearson Correlation	1	,680	,578	,238	,421	,378	,304	,311	,443	,234	,477	,526	,382	,475	,347	,380	,510	,444	,368	,487	,579	,488	,452	
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,020	,000	,000	,003	,002	,000	,024	,000	,000	,000	,000	,001	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
	N	97	96	96	96	96	95	96	96	96	96	93	94	94	95	94	94	93	95	95	94	95	93	94	91
2	Pearson Correlation	,680	1	,591	,273	,268	,322	,386	,439	,523	,342	,571	,523	,373	,350	,182	,295	,500	,447	,407	,598	,545	,565	,393	
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,007	,008	,001	,000	,000	,000	,001	,000	,000	,000	,001	,079	,004	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	96	96	96	96	96	95	96	96	96	96	93	94	94	95	94	94	93	95	95	94	95	93	94	91
3	Pearson Correlation	,578	,591	1	,325	,430	,498	,445	,460	,510	,357	,516	,570	,440	,456	,293	,346	,420	,441	,374	,463	,406	,426	,329	
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,001	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,004	,001	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,001
	N	96	96	96	96	96	95	96	96	96	96	93	94	94	95	94	94	93	95	95	94	95	93	94	91
4	Pearson Correlation	,238	,273	,325	1	,348	,476	,403	,431	,411	,205	,305	,333	,387	,253	,249	,319	,234	,268	,423	,356	,210	,298	,290	
	Sig. (2-tailed)	,020	,007	,001		,001	,000	,000	,000	,000	,048	,003	,001	,000	,014	,015	,002	,023	,009	,000	,000	,043	,003	,005	
	N	96	96	96	96	96	95	96	96	96	96	93	94	94	95	94	94	93	95	95	94	95	93	94	91
5	Pearson Correlation	,421	,268	,430	,348	1	,584	,509	,520	,543	,382	,497	,550	,500	,378	,282	,402	,462	,527	,316	,354	,417	,478	,563	
	Sig. (2-tailed)	,000	,008	,000	,001		,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,006	,000	,000	,000	,002	,000	,000	,000	,000	
	N	96	96	96	96	96	95	96	96	96	96	93	94	94	95	94	94	93	95	95	94	95	93	94	91
6	Pearson Correlation	,378	,322	,498	,476	,584	1	,600	,585	,585	,383	,409	,603	,458	,441	,337	,397	,317	,459	,326	,380	,372	,419	,393	
	Sig. (2-tailed)	,000	,001	,000	,000	,000		,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,001	,000	,002	,000	,001	,000	,000	,000	,000	
	N	95	95	95	95	95	96	95	95	95	95	93	94	93	94	93	93	92	94	94	93	94	92	93	90

X lentelēs tēsinys kitame puslapjē

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
7	Pearson Correlation	,304*	,386*	,445*	,403*	,509*	,600*	1	,587*	,568*	,268*	,371*	,608*	,446*	,334*	,253*	,318*	,378*	,538*	,423*	,422*	,206*	,374*	,263*
	Sig. (2-tailed)	,003	,000	,000	,000	,000	,000		,000	,000	,009	,000	,000	,000	,001	,014	,002	,000	,000	,000	,000	,046	,000	,011
	N	96	96	96	96	96	95	97	96	97	94	94	94	95	94	94	94	94	96	96	95	96	94	95
8	Pearson Correlation	,311*	,439*	,460*	,431*	,520*	,585*	,587*	1	,647*	,418*	,534*	,520*	,479*	,469*	,368*	,356*	,396*	,480*	,265*	,503*	,462*	,514*	,514*
	Sig. (2-tailed)	,002	,000	,000	,000	,000	,000	,000		,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,010	,000	,000	,000	,000
	N	96	96	96	96	96	95	96	96	96	93	94	94	95	94	94	93	95	95	94	95	93	94	91
9	Pearson Correlation	,443*	,523*	,510*	,411*	,543*	,585*	,568*	,647*	1	,316*	,531*	,648*	,632*	,509*	,276*	,422*	,576*	,563*	,343*	,591*	,410*	,465*	,386*
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000		,002	,000	,000	,000	,000	,007	,000	,000	,000	,001	,000	,000	,000	,000
	N	96	96	96	96	96	95	97	96	97	94	94	94	95	94	94	94	96	96	95	96	94	95	92
10	Pearson Correlation	,234*	,342*	,357*	,205*	,382*	,383*	,268*	,418*	,316*	1	,555*	,390*	,129*	,331*	,188*	,343*	,480*	,405*	,248*	,310*	,488*	,350*	,464*
	Sig. (2-tailed)	,024	,001	,000	,048	,000	,000	,009	,000	,002		,000	,000	,219	,001	,075	,001	,000	,000	,017	,003	,000	,001	,000
	N	93	93	93	93	93	93	94	93	94	95	93	92	92	91	91	91	93	93	92	93	91	92	89
11	Pearson Correlation	,477*	,571*	,516*	,305*	,497*	,409*	,371*	,534*	,531*	,555*	1	,695*	,559*	,608*	,407*	,474*	,579*	,493*	,315*	,452*	,609*	,569*	,583*
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,003	,000	,000	,000	,000	,000	,000		,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,002	,000	,000	,000	,000
	N	94	94	94	94	94	94	94	94	94	93	95	94	94	93	93	92	94	94	93	94	92	93	90
12	Pearson Correlation	,526*	,523*	,570*	,333*	,550*	,603*	,608*	,520*	,648*	,390*	,695*	1	,613*	,597*	,437*	,503*	,575*	,669*	,374*	,507*	,537*	,470*	,477*
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,001	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000		,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	94	94	94	94	94	93	94	94	94	92	94	94	94	93	93	92	94	94	93	94	92	93	90

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
1 3	Pearson Correlation	,382	,373	,440	,387	,500	,458	,446	,479	,632	,129	,559	,613	1	,528	,410	,388	,447	,417	,312	,313	,411	,551	,423
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,219	,000	,000		,000	,000	,000	,000	,000	,002	,002	,000	,000	,000
	N	95	95	95	95	95	94	95	95	95	95	92	94	94	95	94	94	93	95	95	94	95	93	94
1 4	Pearson Correlation	,475	,350	,456	,253	,378	,441	,334	,469	,509	,331	,608	,597	,528	1	,837	,749	,507	,548	,308	,458	,565	,479	,469
	Sig. (2-tailed)	,000	,001	,000	,014	,000	,000	,001	,000	,000	,001	,000	,000	,000		,000	,000	,000	,000	,003	,000	,000	,000	,000
	N	94	94	94	94	94	93	94	94	94	91	93	93	94	94	93	92	94	94	93	94	92	93	90
1 5	Pearson Correlation	,347	,182	,293	,249	,282	,337	,253	,368	,276	,188	,407	,437	,410	,837	1	,682	,303	,383	,329	,233	,472	,285	,370
	Sig. (2-tailed)	,001	,079	,004	,015	,006	,001	,014	,000	,007	,075	,000	,000	,000	,000		,000	,003	,000	,001	,024	,000	,006	,000
	N	94	94	94	94	94	93	94	94	94	91	93	93	94	93	94	92	94	94	93	94	92	93	90
1 6	Pearson Correlation	,380	,295	,346	,319	,402	,397	,318	,356	,422	,343	,474	,503	,388	,749	,682	1	,543	,576	,443	,478	,423	,449	,395
	Sig. (2-tailed)	,000	,004	,001	,002	,000	,000	,002	,000	,000	,001	,000	,000	,000	,000	,000		,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	93	93	93	93	93	92	94	93	94	91	92	92	93	92	92	94	94	94	93	94	92	93	90
1 7	Pearson Correlation	,510	,500	,420	,234	,462	,317	,378	,396	,576	,480	,579	,575	,447	,507	,303	,543	1	,609	,321	,541	,520	,416	,452
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,023	,000	,002	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,003	,000		,000	,002	,000	,000	,000	,000
	N	95	95	95	95	95	94	96	95	96	93	94	94	95	94	94	94	96	96	95	96	94	95	92
1 8	Pearson Correlation	,444	,447	,441	,268	,527	,459	,538	,480	,563	,405	,493	,669	,417	,548	,383	,576	,609	1	,393	,493	,473	,485	,444
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,009	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000		,000	,000	,000	,000	,000
	N	95	95	95	95	95	94	96	95	96	93	94	94	95	94	94	94	96	96	95	96	94	95	92

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
19	Pearson Correlation	,368	,407	,374	,423	,316	,326	,423	,265	,343	,248	,315	,374	,312	,308	,329	,443	,321	,393	1	,537	,361	,365	,359
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,002	,001	,000	,010	,001	,017	,002	,000	,002	,003	,001	,000	,002	,000		,000	,000	,000	,000
	N	94	94	94	94	94	93	95	94	95	92	93	93	94	93	93	93	93	95	95	95	95	94	95
20	Pearson Correlation	,487	,598	,463	,356	,354	,380	,422	,503	,591	,310	,452	,507	,313	,458	,233	,478	,541	,493	,537	1	,570	,577	,524
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,003	,000	,000	,002	,000	,024	,000	,000	,000	,000		,000	,000	,000
	N	95	95	95	95	95	94	96	95	96	93	94	94	95	94	94	94	96	96	95	96	94	95	92
21	Pearson Correlation	,579	,545	,406	,210	,417	,372	,206	,462	,410	,488	,609	,537	,411	,565	,472	,423	,520	,473	,361	,570	1	,643	,723
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,043	,000	,000	,046	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	93	93	93	93	93	92	94	93	94	91	92	92	93	92	92	92	94	94	94	94	94	94	91
22	Pearson Correlation	,488	,565	,426	,298	,478	,419	,374	,514	,465	,350	,569	,470	,551	,479	,285	,449	,416	,485	,365	,577	,643	1	,631
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,003	,000	,000	,000	,000	,000	,001	,000	,000	,000	,000	,006	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	94	94	94	94	94	93	95	94	95	92	93	93	94	93	93	93	95	95	95	95	94	95	92
23	Pearson Correlation	,452	,393	,329	,290	,563	,393	,263	,514	,386	,464	,583	,477	,423	,469	,370	,395	,452	,444	,359	,524	,723	,631	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,001	,005	,000	,000	,011	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	91	91	91	91	91	90	92	91	92	89	90	90	91	90	90	90	92	92	92	92	91	92	92

Čia:

- - Vidutiniška koreliacija, kai $0,5 < r \leq 0,6$;
 - - Vidutiniška koreliacija, kai $0,06 \leq r \leq 0,65$;
 - - Vidutiniška koreliacija, kai $0,66 \leq r \leq 0,69$;
 - - Stipri koreliacija, kai $0,7 < r \leq 0,9$.
1. Atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą Agentūroje bei teisės aktuose nustatyta tvarka pateikti reikiamą informaciją kompetentingai institucijai;
 2. Įgyvendinti išvadoje dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo pateiktus pastebėjimus bei siūlymus, padėsiančius sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę;
 3. Atlikti Agentūros vidaus teisės aktų ar jų projektų antikorpucinį vertinimą;
 4. Agentūros interneto svetainėje skelbti apie vykdomus ir planuojamus Agentūros viešuosius pirkimus;
 5. Organizuoti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojų kursus dėl teisės aktų projektų vertinimo valstybės korupcijos, socialiniu, ekonomikos, finansų ir kitais požiūriais;
 6. Sudaryti galimybę Skaidrumo forumo atstovams dalyvauti apskritojo stalo diskusijose, bendrauti su socialiniais partneriais;
 7. Informuoti Agentūros pareiškėjus ir paramos gavėjus apie Agentūros vertybių ir skaidrumo politiką;
 8. Sudaryti galimybę Agentūros darbuotojams savanoriškais pagrindais dalyvauti Skaidrumo forumo veikloje, skatinti reikšti nuomonę bei kelti idėjas;
 9. Informuoti Agentūros darbuotojus apie korupcijos prevencijos naujoves;
 10. Organizuoti konkursą valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, dėl geriausio pasiūlymo, kuris prisidėtų prie antikorpucinio švietimo ir kovos su korupcija;
 11. Analizuoti tarpinius Agentūros 2013–2014 m. korupcijos prevencijos programos vykdymo rezultatus, esant poreikiui teikti rekomendacijas Agentūros struktūriniais padaliniais;
 12. Parengti bei pristatyti Agentūros Skaidrumo forumui Agentūros 2013–2014 m. korupcijos prevencijos programos vykdymo metinę ataskaitą;
 13. Informuoti Agentūros darbuotojus apie interesų konflikto galimybę; veiksmus, kurių reikia imtis norint išvengti konflikto ar jam atsiradus;
 14. Užtikrinti kreipimąsi į Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybą dėl Agentūros direktoriaus pavaduotojo, Agentūros departamentų direktorių, jų pavaduotojų ir Agentūros skyrių, neįneinančių į departamentų struktūrą, vedėjų atitiktį keliamiems reikalavimams;

15. Užtikrinti kreipimąsi į Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybą dėl Agentūros darbuotojų, skiriamų ar paskirtų į kitas, nenurodytas ankstesniame punkte, pareigas Agentūroje atitikties keliamiems reikalavimams;
16. Atlikti tarnybinius patikrinimus dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo pažeidimų bei kitų korupcinio pobūdžio teisės pažeidimų;
17. Didinti skaidrumo principo suvokimą ir taikymą Agentūros veikloje organizuojant ir vykdant korupcijos prevencijos mokymus Agentūros darbuotojams;
18. Pateikti Skaidrumo forumui statistinę informaciją apie Agentūroje gautus ir išnagrinėtus pranešimus dėl galimai neskaidrių Agentūros darbuotojų veikų;
19. Žiniasklaidos ir kitomis visuomenės informavimo priemonėmis raginti gyventojus „Pasitikėjimo linijos“ telefonu, elektroniniu paštu ir kitais būdais pranešti apie galimai neskaidrią Agentūros darbuotojų veiką;
20. Agentūros interneto svetainėje viešinti informaciją apie Agentūroje įgyvendinamą korupcijos prevencijos politiką, skelbti visuomenei aktualią susijusią informaciją;
21. Pagal galimybes plėtoti bendradarbiavimą su korupcijos prevenciją įgyvendinančiomis institucijomis ar visuomeninėmis organizacijomis;
22. Pagal galimybes tobulinti paramos administravimo mechanizmą Agentūroje, perkeltiant dalį teikiamų paslaugų į elektroninę erdvę;
23. Atlikto audito metu pastebėjus galimai neskaidrių veikų / sprendimų galimybę, bendradarbiauti su Agentūros Skaidrumo forumu;

Šaltinis: sudaryta autorės pagal respondentų atsakymus į anketos klausimus

12 lentelė. Darbuotojų, kurie dalyvavo mokymuose susijusiuose su korupcijos prevencija ir tų, kurie – nedalyvavo, KPP vykdymo ir vertinimo proceso problemų vertinimo skirtumai

	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Mokymų trūkumo problema	499,500	3985,500	-2,113	,035
Nenustatyti konkretūs atsiskaitymo terminai	681,000	834,000	-,259	,796
Kompetencijos trūkumas	619,000	4189,000	-,977	,328
Atsakingumo trūkumas	709,000	862,000	-,056	,956
Vertinimo sistemos trūkumai	661,500	4231,500	-,531	,595
Korupcijos reiškinių nesuvokimas	706,500	859,500	-,079	,937
Finansavimo trūkumas	473,500	4043,500	-2,411	,016
Atsainus ir paviršutiniškas požiūris į vertinimą	697,500	850,500	-,164	,870
Atsainus ir paviršutiniškas požiūris į korupcijos prevenciją	607,500	4262,500	-1,153	,249
Paviršutiniškas požiūris į atliekamas pareigas	587,500	4242,500	-1,378	,168
Komunikacijos su vadovybe trūkumas	689,500	842,500	-,164	,870
Institucijos ir valstybės komunikacijos trūkumas	467,000	3953,000	-2,383	,017
Teisės aktų reglamentuojančių korupcijos prevenciją spragos	541,500	4111,500	-1,734	,083
Nepakankama teisinė bazė	554,000	4040,000	-1,563	,118
Laiko trūkumas	641,000	4211,000	-,733	,463

Šaltinis: sudaryta autorės pagal respondentų atsakymus į anketos klausimus

13 lentelė. Koreliacija 2

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	Pearson Correlation	1	,339**	,388**	,153	,246*	,189	,432**	,271**	,216*	,175	,199*	,383**	,403**	,464**	,365**
	Sig. (2-tailed)		,001	,000	,128	,013	,059	,000	,006	,031	,081	,048	,000	,000	,000	,000
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
2	Pearson Correlation	,339**	1	,241*	,280**	,450**	,224*	,362**	,397**	,187	,142	,404**	,362**	,320**	,377**	,200*
	Sig. (2-tailed)	,001		,016	,005	,000	,025	,000	,000	,062	,158	,000	,000	,001	,000	,046
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
3	Pearson Correlation	,388**	,241*	1	,491**	,297**	,427**	,217*	,403**	,342**	,326**	,442**	,380**	,314**	,247*	,334**
	Sig. (2-tailed)	,000	,016		,000	,003	,000	,030	,000	,000	,001	,000	,000	,001	,013	,001
	N	100	100	101	101	100	100	100	100	101	100	100	100	100	100	100
4	Pearson Correlation	,153	,280**	,491**	1	,500**	,379**	,317**	,501**	,537**	,617**	,436**	,337**	,265**	,186	,314**
	Sig. (2-tailed)	,128	,005	,000		,000	,000	,001	,000	,000	,000	,000	,001	,008	,064	,001
	N	100	100	101	101	100	100	100	100	101	100	100	100	100	100	100
5	Pearson Correlation	,246*	,450**	,297**	,500**	1	,285**	,497**	,585**	,430**	,499**	,442**	,415**	,391**	,402**	,419**
	Sig. (2-tailed)	,013	,000	,003	,000		,004	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	100	100	100	100	101	101	100	101	100	101	100	100	101	100	100
6	Pearson Correlation	,189	,224*	,427**	,379**	,285**	1	,352**	,396**	,509**	,466**	,313**	,410**	,426**	,306**	,255*
	Sig. (2-tailed)	,059	,025	,000	,000	,004		,000	,000	,000	,000	,002	,000	,000	,002	,011
	N	100	100	100	100	101	101	100	101	100	101	100	100	101	100	100

X lentelės tęsinys kitame puslapyje

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
13	Pearson Correlation	,403**	,320**	,314**	,265**	,391**	,426**	,392**	,408**	,458**	,392**	,480**	,609**	1	,765**	,546**
	Sig. (2-tailed)	,000	,001	,001	,008	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000		,000	,000
	N	100	100	100	100	101	101	100	101	101	100	101	100	101	100	100
14	Pearson Correlation	,464**	,377**	,247*	,186	,402**	,306**	,436**	,337**	,288**	,229*	,373**	,521**	,765**	1	,481**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,013	,064	,000	,002	,000	,001	,004	,022	,000	,000	,000		,000
	N	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
15	Pearson Correlation	,365**	,200*	,334**	,314**	,419**	,255*	,484**	,337**	,352**	,341**	,381**	,546**	,546**	,481**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,046	,001	,001	,000	,011	,000	,001	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
	N	100	100	100	100	100	100	101	100	101	101	100	100	100	100	101

Čia:

- - Vidutiniška koreliacija, kai $0,5 < r \leq 0,6$;
- - Vidutiniška koreliacija, kai $0,06 \leq r \leq 0,65$;
- - Vidutiniška koreliacija, kai $0,66 \leq r \leq 0,69$;
- - Stipri koreliacija, kai $0,7 < r \leq 0,9$.

1. Mokymų trūkumo problema
2. Nenustatyti konkretūs atsiskaitymo terminai
3. Kompetencijos trūkumas
4. Atsakingumo trūkumas
5. Vertinimo sistemos trūkumai
6. Korupcijos reiškinių nesuvokimas
7. Finansavimo trūkumas
8. Atsainus ir paviršutiniškas požiūris į vertinimą
9. Atsainus ir paviršutiniškas požiūris į korupcijos prevenciją
10. Paviršutiniškas požiūris į atliekamas pareigas
11. Komunikacijos su vadovybe trūkumas
12. Institucijos ir valstybės komunikacijos trūkumas
13. Teisės aktų reglamentuojančių korupcijos prevenciją spragos
14. Nepakankama teisinė bazė
15. Laiko trūkumas

Šaltinis: sudaryta autorės pagal respondentų atsakymus į anketos klausimus

Justė Šėmytė.....

El. p.: juste_semyte@yahoo.com

Tel.: +37065184188

Darbas baigtas: 2014 m. vasario 25 d.